

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

שנה 1 (תשפ"ב)

מאמרים נבחרים משיבות חמדה, שווים לכל נפש מכוונים ומרוממים
מכתבם וכלשונם מותר הספרים הקדושים

זיצא

זהר המבואר
הפּתּוּר וְהַכּוּבּוּד

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר שמחה" נהריה
על שם כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זיע"א

מהדורת 'קרון מצלי ברכה'

מכון אור לישרים

ירושלים - נהריה

אוצר פניני החסידות

אוצר כלום
לפרשת השבוע

ויצא

מתורתו של אור שבעת הימים הבעל שם טוב הקדוש זיע"א

יש דבור מהפעל שם טוב הקדוש זיע"ע ועכ"י -
כְּשֶׁבָּאִים לְמִידַת הַבְּטָחוֹן כָּל אֶחָד יִבְחִין אֶצְלוֹ כַּמָּה
אָמוּנָה יש לו, וּכְפִי הָאָמוּנָה יְכוּל לְהִיּוֹת הַבְּטָחוֹן,
וְכֵאֲשֶׁר הָאָמוּנָה הִיא גְדוֹלָה יְכוּל לְהִיּוֹת הַבְּטָחוֹן גְּדוֹל
עַד שֶׁאֵפִילוֹ יוֹשֵׁב בְּקֶרֶן זוֹת מְזִמִּין לוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ
פְּרָנְסָה בְּהֶרְחָבָה

(אביר יעקב)

אוצר פניני החסידות

קב וְנָקִי | 'סלם מצב ארצ' - רָמְזוּ עַל הַתְּפִלָּה הַעוֹמֶדֶת בְּרוּמוֹ שֶׁל עוֹלָם
פְּתוּחֵי חוֹתֵם | הַשְׂכִּינָה בְּגִלּוֹת בֵּין הַקְּלָפוֹת חוּץ מִמְּזוֹן הַתְּפִלָּה
עֲרִבֵי נַחַל | מִשֵּׁל נִפְלָא אֹדוּת שְׁלֵשֶׁת הַתְּפִלוֹת שֶׁתִּקְנֵנו הָאֲבוֹת הַקְּדוּשִׁים | הַמְּלָאכִים רָצוּ לְהִזִּיק אֶת יַעֲקֹב אֲבִינוּ עַל שֶׁתִּקְּנוּ תְּפִלַּת עֲרִבֵית אֹרֹךְ הַגְּנוּזוֹ לְצִדִּיקִים | בְּכָל צַעַר רוּחֵינִי וְגַשְׁמִי יֵשׁ נִיצוֹץ קְדוּשׁ
לְקוּטֵי הַלְכוּת | יַעֲקֹב תִּקְּנוּ תְּפִלַּת עֲרִבֵית, הֵינִי שָׂגֵם בְּמַעֲמָמִי הַגְּלוּת וְהַחֲשׂוֹף שְׂלֵא יִהְיֶה אֶפְסָר לִפְתּוֹחַ אֶת הַפֶּה בַּתְּפִלָּה אִין לְהַתִּיאַשׁ מִלְּהַשְׁתַּלְקַק וְלְהַתְּפַלֵּל
בֵּית יַעֲקֹב | הַמְּתַנַּעַע וְחַפֵּץ לְמִצְאָא אֶת הַדָּרָךְ לְעִבּוּדַת הַבּוֹרָא יִתְבָּרַךְ מִסִּיעֵים לוֹ מְשֻׁמִּים לְהַגִּיעַ לְקֶרֶךְ
אַהֲבַת שְׁלוֹם | עַל הָאֲדָם לְעוֹבְדוֹ יִתְבָּרַךְ בְּכַחֲמֵית הַתְּחַדְּשׁוֹת וְלַהוֹסִיף בְּכָל יוֹם שְׁלֵמוֹת מִיְחַדָּת
שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה | הַעֲלִיָּה בְּסֵלֶם מְדֻרְגָה אַחַר מְדֻרְגָה
בַּת עֵין | צִדִּיקֵי הַדּוֹר זוֹכִים לְאַהֲבָה עֲזָה לְבוֹרָא יִתְבָּרַךְ מֵרַב הַזְּדַקְכוּתָם
פְּנֵי מִנְחָם | מַעֲלַת פְּרִשְׁת יוֹצֵא
לְקוּטֵי שִׁיחוֹת | דְּבָרֵי הָאֹרֹךְ הַחַיִּים שֶׁהַפְּסוּק מְרַמֵּז עַל וְיִרְדַּת הַנְּשֻׁמָה בְּנוֹף וְהַרְמָזוּ לְקֶרֶךְ דְּבָרֵי רַש"י
שִׁפְתֵי צִדִּיק | מְשֻׁמִּים סָבִיב שִׁישׁוֹ יַעֲקֹב אֲבִינוּ עַל אֲבִנֵי הַמִּזְבֵּחַ כְּדִי לְהַמְשִׁיחַ הַשְּׂרָאָה הַשְּׂכִינָה עַל הַמִּזְבֵּחַ
מְכַלל מְצִיּוֹן | מְדֻרְגַת הִירָאָה הַנּוֹרָאָה שֶׁל הַצִּדִּיקִים
חַן אֶהְיֶן | יַעֲקֹב אֲבִינוּ שֶׁהֵינָה בְּמְדֻרְגָה שֶׁל תִּקְוָה חַטָּא אֲדָם הָרֵאשׁוֹן בְּקֶשׁ לְחֵם וּבְגָדִים כִּפִּי שִׁיחָה לְעִתִּיד לְבוֹא
אֲמָרוֹת תְּשׁוּבוֹת | 'וְהִנֵּה הִנֵּה לִי לְאַלְקֵים' - יַעֲקֹב אֲבִינוּ בְּקֶשׁ לְהִיּוֹת כְּלוֹל בְּהִנְהַגַּת שֵׁם הַנֵּה | צִדִּיקִים מִשְׁרָשׁ שֵׁם הַנֵּה פּוֹעֲלִים וְרוּחֵינֵינוּ וְצִדִּיקִים אֲשֶׁר מִשֵּׁם אֲלֵקִים פּוֹעֲלִים גַּשְׁמִיּוֹת
בָּאֵר מֵימֵי חַיִּים | הַדְּרָכָה נְרַחֵבַת אֹדוּת הַהִשְׁקָפָה הַנּוֹדְרֶשֶׁת לְאֲדָם בְּעַת עֲסוּקוֹ בְּעִנְיֵי הַגַּשְׁמִיּוֹם
פְּתוּחֵי חוֹתֵם | מֵימֵם שֶׁתְּחַרֵּב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ נִסְתַּמּוּ מַעֲיָנוֹת הַחֻקָּה
דְּבָרֵי יוֹאֵל | יַעֲקֹב אֲבִינוּ הֵיךְ בְּטוּחַ בְּקִדְשַׁת הָאֵמָהוֹת שֶׁאֵם הַטְּמִינִי אֶת הַתְּרַפִּים לֹא יוּכַל לָבוֹן לְמוֹצָאָם
תּוֹרַת אוֹר | בִּיאֵרוֹ הַעֲבוּדָה עַל דָּרָךְ הַפְּנִימִיּוֹת בְּכַחֲמֵית אֲבָרָהֶם יַחֲזֵק וְיַעֲקֹב
חֻקֵּי לְאֲבָרָהֶם | יוֹצֵאֵם יַעֲקֹב וְנָח בְּקֶרֶךְ וְיִקְרָא לְאֲחֵיו לְאָכַל לֶחֶם' - עַל אִף שֶׁהִכִּינוּ בְּשָׂר אֲכָלוּ לֶחֶם כְּדִי לְשַׁבֵּר פֶּחַ הַתְּאֵנָה
אַהֲבַת שְׁלוֹם | 'וְיַעֲקֹב הִלֵּךְ לְדָרְכּוֹ' - עֲבַד אֶת הַבּוֹרָא עַל פִּי דְרָכּוֹ הַמִּיְחַדָּת לוֹ
אַנְרָא דְכִלָּה | עַל יְדֵי הַרְקוּד בְּשִׁבְתַּת מַתְעַלִּים מִהַקְּלָפוֹת וְנִשְׁבַּח הַעֲצָבוֹת וְהַדְּאָגוֹת
תּוֹרַת חַיִּים | בְּשִׁבְתַּת צִרְיֹן שֶׁלֹּבּוֹ יִשָּׂא אֶת רַגְלָיו לְרַקְדַּךְ
דְּבַר חַיִּים | עַל יְדֵי רְקִידָה שֶׁל מַצְנֵה מַעֲיָנִים לְמְדֻרְגוֹת גְּבוּהוֹת
אַמְרֵי אֲמַת לְקוּטִים | הַתְּלַחֲבוּתָם שֶׁל חֲסִידִים הָרֵאשׁוּנִים בְּשִׁבְתַּת
אוֹר תּוֹרָה | טַעַם הַהִלְכָה שֶׁמִּי שֵׁשׁ לוֹ מַעֲנֵג מִסְּפוּרִים הִתֵּר לוֹ לְסַפֵּר בְּהֵם בְּשִׁבְתַּת עַל פִּי מִשֵּׁל וְתוֹכַחָה נִפְלָאָה | בִּיאֵרוֹ הַמַּעֲשֶׂה הַמוּבָא בְּגִמְרָא אֹדוּת י"ד נִסּוּ שֶׁתֵּל בְּשִׁבְתַּת וְשִׁכְחוּ אִם פִּסַּח דּוֹחָה שֶׁבַת
אֹצְרוֹת גְּאוּנֵי הַדּוֹרוֹת

כִּנֵּי יַחֲזֵק | הַלִּיכַת אֲרִץ חָרָן לְקִרְאָת יַעֲקֹב
דְּבָרֵי יְהוֹנָתָן | יִצְחָא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שֶׁבַע בְּשַׁנַּת הַשְּׂמֵטָה וְלֹא נוֹתְרוּ פְּרוֹת הַשְּׂדֵה כִּי אִם בְּבֵית אֵל, וְלִכְרַךְ נִתְבָּרַא שֵׁם מַחֲיִית רַעוּת
עוֹד יוֹסֵף חַי | פְּרֻרְסַת הָאֲדָם תְּלוּיָה בְּהַשְׁגָּחַת הַבּוֹרָא יִתְבָּרַךְ
לְחֵם אֲשֶׁר | רָמְזוּ הַכְּתוּב לְמַתְּקַלַּת הַחֻקִּים כְּדִין תְּפִלַּת עֲרִבֵית רְשׁוֹת אוֹ חוֹבָה
נְתִיבוֹת שְׁלוֹם | הַתּוֹרָה מַגִּיעָה לָנוּ וְלֹא לְמַלְאָכִים
דְּרָכֵי אִישׁ | מַה שֶׁיַּעֲקֹב אָמַר "זֶה" לֹא הִתְכַּוֵּן לָזֶה
וְלִבֵּשׁ הַכֵּהֵן | הַתְּבַרְרִית עַל יִצְרָהֶרַע עַל יְדֵי הַסְּתַפְּקוֹת בְּמוֹעֵם
חֻמְדַּת יִשְׂרָאֵל | רֵאשׁוּ וְלִבּוֹ שֶׁל יַעֲקֹב אֲבִינוּ נִשְׂאוּ אֶת רַגְלָיו
שִׂיאֵרֵי יַעֲקֹב | קְרִיאת תְּגֵר שֶׁל לָבוֹן כִּנְגַד מִכִּירַת הַכְּבוֹרָה
פְּרָאָרוֹת לְחֻקָּה | מַנִּיעַת בְּנִים בְּעוֹן דְּרָדִים
אַדְרָת אֲלֵיָהוּ | חֲשָׁדוֹ שֶׁל לָבוֹן מְנַבֵּת כְּלִי מִלְכָּד גְּנַבַת הַתְּרַפִּים
רַמַּת שְׂמוּאֵל | מַעֲלַת מְלָאכֵי אֲרִץ יִשְׂרָאֵל כְּפִלְמֵם מִמְּלָאכֵי חוּץ לְאֲרֶץ
כַּתֵּב סוֹפֵר | הוֹדָאָה לַה' אִף עַל הַנְּסִים שֶׁבְּדָרָךְ הַטְּבַע
דְּבָרֵי גְּאוּנִים | נְתִיבַת הוֹדָאָה עַל הַרְעָה שֶׁנִּהְפְּכָה לְטוֹבָה
מְהַר"ם שִׁיק | עֲשִׂיתָ סִימָנִים לְזִכַּר הַלּוֹדוֹת תְּמִיד לַה' עַל חֲסָדָיו הַמְרַבִּים
מַעֲשֵׂי צִדִּיקִים
סַפִּיר וְיֵהוּלֹם | הָאֵרָה חֲסִידִית מִן הַפְּרִשָּׁה
זוּהַר הַקְּדוּשׁ | עַם פְּרוּשׁ הַכְּתַר וְהַכְּבוֹד
לֹט

נושאים בפרשת ויצא

עבודת התפלה

קב ונקי

רבי יחיאל מיכל מגלינא זיע"א

'סלם מצב ארצה' – רמז על התפלה העומדת ברומו של עולם

והנה סלם מצב ארצה וראשו מגיע השמימה (כח יב). נראה לפרש על פי מאמרם ו"ל בגמרא (ברכות ו:1) על פסוק 'כרם זולת לבני אדם' (תהלים יב ט) זו תפלה שבני אדם מזולזלין בה והיא עומדת ברומו של עולם.

וזהו סלם, מקום מעבר התפלות, כמו שאמר הקתוב אחר כך וזה שער השמים' (פסוק יז), מצב ארצה כלומר בשפלות ידים שבני אדם מזולזלין בה, אבל וראשו מגיע השמימה – שעומדת ברומו של עולם, השם יתברך ויכנו לתפלה באמת להשם יתברך:

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

השכינה בגלות בין הקלפות חוץ מזמן התפלה

וירא והנה באר בשדה והנה שם שלשה עררי צאן רבצים עליה כי מן הכאר ההיא ישקו העדרים והאבן גדלה על פי הכאר (כט ב).

יעקב אבינו עליו השלום ראה ברוח הקדש שעתידה השכינה לגלות ולהצטער עם ישראל בצרתם. ונהו וירא והנה באר, היא השכינה שנקראת 'באר מים חיים', ראה אותה שעתידה לגלות בשדה.

והנה שם שלשה עררי צאן רבצים עליה, הם כהנים לויים ישראלים, הכל מצפים לה

ועיניהם תלויות אליה, כי מן הכאר הוא משקים הרועים של ישראל את העדרים הם ישראל.

והאבן גדלה היא סטרא אחרא, על פי הכאר, הסטרא אחרא היא חומת ברזל המפסקת בין השכינה ובין ישראל ומונעת השפע. ואין עת רצון מצוי זולת בשעה שישקאל מתאספים להתפלל, וזהו ונאספו שמה כל העדרים הם כללות ישראל בעת התפלה, וגללו את האבן היא הסטרא אחרא, מעל פי הכאר היא השכינה. וכשיעבר זמן התפלה, והשיבו בני הדור על ידי העון את האבן למקמה:

ערבי נחל

רבי דוד שלמה אב"ד סורוקא זיע"א

משל נפלא אורות שלשת התפלות שתקנו האבות הקדושים | המלאכים רצו להזיק את יעקב אבינו על שתקן תפלת ערבית

משל נאות: הנה איש אחד בעל שפע בביתו, כדרך הפרנסה והמשא ומתן שיש לאדם בביתו שמרויח מעט מעט – אבל הוא תמיד – שבכל רגע מרויח איזה רוח. וקבץ הון רב על יד על יד, והנה ההון ההוא מנח אצלו בטל, כי במשא ומתן אשר בביתו אין צריך לפזר סף הרבה על הסחורות.

בא אוהב אחד אל האיש ההוא ויאמר לו, הנה מעות הרבה בטלים אצלך, עשה באותן המעות משא ומתן ממרחקים, אשר משא ומתן כזה צריך פזור מעות הרבה על סחורות והוצאות, ונגד זה מרויחים הרבה, אף שלפעמים יש גם כן הפסד, כך הוא דרכו של משא ומתן אשר ממרחקים, ומכל מקום הוא

אך לפעמים ימשך גם כן הפסד מזה, פי כְּאִשֶׁר אִין הָאָדָם מִתְפַּלֵּל כְּרְאוּי הוּא פּוֹגֵם, וְכֵן הוּא דְרָכּוֹ שֶׁל מִשָּׂא וּמִתֵּן אֲשֶׁר מִמְרַחֲקִים. וְאֵף עַל פִּי כֵן הוּא קָרוֹב לְשֹׁכֵר, וְהַמִּשָּׂא וּמִתֵּן הַבֵּיתִי אֵינּוּ נִתְבַּטֵּל, כִּי אֵף שֶׁתְּפִלַּת הַשַּׁחַר עַד חֲצוֹת עֲדִין יֵאמְרוּ הַמְּלֹאכִים שִׁירָה בֵּיתָר הַיּוֹם וְכָל הַלַּיְלָה.

אחר כֵּן תִּקַּן יִצְחָק תְּפִלַּת הַמְּנַחָה, וְאֵף עַל פִּי כֵן לֹא נִתְבַּטֵּל הַמִּשָּׂא וּמִתֵּן הַבֵּיתִי, כִּי עֲדִין יֵאמְרוּ הַמְּלֹאכִים שִׁירָה בַּלַּיְלָה. אַחַר כֵּן תִּקַּן יַעֲקֹב תְּפִלַּת עֲרֻבֵית וּבֹזֵה יִתְבַּטֵּל כָּל הַמִּשָּׂא וּמִתֵּן הַבֵּיתִי.

אמנם בַּעַת הַצְּלִיחַת הַמִּשָּׂא וּמִתֵּן הִלְלוּ – כְּאִשֶׁר הָאָבוֹת וְדוֹגְמָתָן הִתְפַּלְּלוּ, הִיָּה בְּאֵמַת עֲשֶׂר רַב וְהַצְּלִיחָה וְתִקּוֹן בְּכָל הַעוֹלָמוֹת. אֲכֵן אִם יִהְיֶה הַתְּפִלָּה שְׁלֵא כְּרְאוּי, נִמְשָׁךְ חֹס וְשִׁלּוֹם הַפֶּסֶד גָּדוֹל, בְּהִיּוֹת כִּי נִתְבַּטֵּל כָּל הַמִּשָּׂא וּמִתֵּן הַבֵּיתִי לַגְּמָרִי.

אכן, עֲנִין בְּטוֹל שִׁירַת הַמְּלֹאכִים הוּא בְּעִבּוּר שְׂרָבִים כְּכֹלִם מְמַנִּים לְקַבֵּל תְּפִלוֹת יִשְׂרָאֵל אִין לָהֶם פְּנָאֵי לִוְמֵר שִׁירָה, אֲכֵן כְּאִשֶׁר יִתְפַּלֵּל הָאָדָם כְּרְאוּי שְׂכִינָה שְׂרוּיָה כְּנִגְדּוֹ וּמִקְבֵּל ה' בְּעִצְמוֹ הַתְּפִלָּה הַהִיא, וְאִזּוֹ יְכוּלִים הַמְּלֹאכִים לִוְמֵר שִׁירָה כִּי הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ שׁוֹמֵעַ תְּפִלוֹת כָּל פִּיּוֹת בְּיַחַד.

וזוהו עֲנִין וַיְלוֹ שֵׁם לְשׁוֹן תְּלוּנָה, וְעֲנִין 'בְּעִו לְסִכְמֵינָה' (חולין צא:), כִּי עַל יְדֵי שֶׁתִּקַּן תְּפִלַּת עֲרֻבֵית הִיָּה מְקוֹם שִׁיתְבַּטֵּל שִׁירָתָם לַגְּמָרִי. מִיָּד וְהִנֵּה ה' נֹצֵב עֲלֵיו, הִרְאָה לָהֶם כִּי בְהִיּוֹת הַתְּפִלָּה כְּרְאוּי ה' נֹצֵב בְּעִצְמוֹ וּמִקְבֵּל הַתְּפִלָּה בְּעִצְמוֹ וְשׁוֹב לֹא יִתְבַטֵּל הַשִּׁירָה:

קָרוֹב לְשֹׁכֵר וְרַחוּק מִהַפֶּסֶד, וְאִין דְּבַר זֶה מִזִּיק לָךְ בְּהִיּוֹת הַמִּשָּׂא וּמִתֵּן שְׂבִיבִיתָךְ לֹא יִתְבַטֵּל עַל יְדֵי זֶה. וְשָׁמַע לוֹ הַעֲשִׂיר הַהוּא, וּפְנֵן מִחֲצָה מְעוֹתָיו וְשִׁלַּח לְאוֹתוֹ הָאוֹהֵב לְמִרְחָקִים לַעֲשׂוֹת מִשָּׂא וּמִתֵּן.

אחר כֵּן בָּא אֵלָיו אוֹהֵב שְׁנֵי וְדַבֵּר לוֹ גַּם כֵּן בְּדַבְרִים הָאֵלֶּה, וְנִתֵּן בְּיָדוֹ מִחֲצָה מְעוֹתָיו הַנִּשְׁפָּאִים לוֹ לַעֲשׂוֹת גַּם כֵּן מִשָּׂא וּמִתֵּן מִמְרַחֲקִים. וְאוֹתָם הָאוֹהֵבִים הַצְּלִיחוּ מְאֹד, וְנִתְעַשֶּׂר הָאִישׁ הַהוּא עֲשֶׂר רַב וְהַמִּשָּׂא וּמִתֵּן אֲשֶׁר בְּבֵיתוֹ גַּם כֵּן לֹא נִשְׁבַּת.

ויהי לַעֲשִׂיר הַהוּא עוֹד אוֹהֵב שְׁלִישִׁי, וְכִרְאוֹתוֹ רַב הַהַצְּלִיחָה בְּהַמִּשָּׂא וּמִתֵּן הַהוּא, פִּיֵּס אֶת הַעֲשִׂיר הַהוּא לְבִטֵּל פְּרֻנְסַת הַבֵּית וְשִׁפְעוּ לַגְּמָרִי, וְלִשְׁלַח גַּם אוֹתָן הַמְּעוֹת בְּיָדוֹ לְמִרְחָקִים לַמִּשָּׂא וּמִתֵּן.

והנה כָּל עַת שֶׁהַצְּלִיחַת הַמִּשָּׂא וּמִתֵּן הַהוּא נִתְנָה הַעֲשִׂיר הַהוּא. פַּעַם אַחַת לֹא הַצְּלִיחַת הַמִּשָּׂא וּמִתֵּן שֶׁל אֵלוֹ כְּרְאוּי, לֹא הוֹטֵב כְּעִנְיֵי הַעֲשִׂיר הַהוּא מַעֲשֵׂי הָאוֹהֵב הַשְּׁלִישִׁי, כִּי שְׁנַיִם הָרֵאשׁוֹנִים לֹא בְטָלוּ רִוַח הַבֵּית, מֵה שְׂאִין כֵּן זֶה הַשְּׁלִישִׁי שְׂבִטֵּל כָּל פְּרֻנְסַת הַבֵּית.

והנמשל מוֹבֵן, הִנֵּה שִׁירַת כָּל הַעוֹלָמוֹת וְכָל אֲשֶׁר בָּהֶם אוֹמְרִים שִׁירָה בְּכָל רְגַע, וְהוּא רִוַח מוֹעֵט כְּעֲנִין שִׁפְעַת הַבֵּית, שֶׁהוּא הַתְּעַנּוּג מוֹעֵט שִׁיקְבֵּל כְּכִיכּוֹל הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ מִשִּׁירָתָם, וְהוּא רִוַח מוֹעֵט, וְשֵׁם בְּשֵׁמִים מְקוֹם כְּבוֹדוֹ כְּכִיכּוֹל אֵף הוּא רִוַח הַמְּזוֹדְמָן בְּכָל רְגַע וְרַגַע.

וכא אוֹהֵבוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֲבָרְהָם אֲבִינוֹ עֲלֵיו הַשְּׁלוֹם וְתִקַּן תְּפִלַּת שַׁחֲרִית, וְהוּא מִשָּׂא וּמִתֵּן מִמְרַחֲקֵי מִהַאֲרֵץ הַלְלוּ, וְהוּא רִוַח רַב, כִּי כְּאִשֶׁר אִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי מִתְפַּלֵּל כְּרְאוּי מִתֵּן מֵה שְׂאִי אֲפִשֶׁר לְכָל מְלֹאכֵי מַעֲלָה לַתִּקּוֹן.

אור הגנוז לצדיקים

רבי אהרן מאפטא זי"ע א

בכל צער ורחמי וגשמי יש ניצוץ קדוש

וַיֵּצֵא יַעֲקֹב כּוֹ' וַיִּפְגַּע בְּמָקוֹם כּוֹ' (כח י'). דבשם הבעל שם טוב ו"ל, בכל עניני צער בגשמי וברוחני יש ניצוץ קדוש ממנו תברך, כמאמרם ו"ל (סנהדרין מו). בדומן שאדם שרוי בצער שכינה מה הלשון אומרת קלני מראשי, פרוש שיש לה צער בצער האדם, מין שהאדם הוא ניצוץ וענף מהשכינה כו', אלא שהוא בתוך כמה לבושין, וכאשר יתן אל לב להבין שגם כאן הוא תברך אתו עמו, אז הוסר ונתגלה הלבוש ונתבטל הצער כו'.

כל גזרה וצער היא כדי שיתפללו על כך

וַהֲנִיחָהּ כְּשֶׁהָיָה חֶפְצֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְגֹאֵל אֶת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, וְכֵן בְּכָל עַת כְּשֵׁי שֵׁ חַס וְשְׁלוֹם אֵינָה גְזוּרָה קִשָּׁה, הִיא לְכֻנְיָה זו, כְּדֵי שִׁתְּפַלְלוּ הַרְבֵּה עַל זֶה, וְיִהְיֶה תְּשׁוּעָה וּגְאֻלָּה, כְּמָה דָּאֵת אָמַר וַיְהִי בַיָּמִים הַרְבִּיּוֹת הָהֵם וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם' (שמות ב כג), כְּדִפְרַשׁ רַשִׁי (סו) עַל יְדֵי זֶה וַיֵּאָחֲזוּ בְּגֵי יִשְׂרָאֵל מִן הַעֲבֹדָה וַיִּזְעַקוּ וַתַּעַל שׁוֹעֲתָם כּוֹ' (שם).

בעת צרה יש להתפלל את כל סדר התפלה הקבוצה ככונת בטול הגזרה

וַהֲנִיחָהּ כְּשֵׁי שֵׁ חַס וְשְׁלוֹם אֵינָה צְרָה, אֵין לְהַתְּפַלֵּל – אֶפְלוּ הַתְּפִלָּה שִׁמְתְּפַלְלִין בְּכָל יוֹם לְפִי פֶשֶׁטָה כְּאֶשֶׁר סְדוּרָה מִימֵי קֶדֶם, אֲלֵא יִכְּוֵן כָּל הַתְּפִלָּה לְהַתְּפַלֵּל לְבַטֵּל הַגְּזוּרָה וְהַצְּרָה הַזֹּאת, וְאֶפְלוּ הַשִּׁירוֹת וְתִשְׁבַּחוֹת שֶׁלִּפְנֵי הַתְּפִלָּה יִכְּוֵן הַכֹּל עֲנֵן זֶה.

כִּי מִיֵּן שֶׁהַשְּׂכִינָה נִקְרָא תְּפִלָּה כְּמוֹ שֶׁתּוֹב וַאֲנִי תְּפִלָּה' (תהלים קט ד), אִם בֵּן כֶּשֶׁם שֶׁהַשְּׂכִינָה כּוֹלֶלֶת הַכֹּל בֵּן הַתְּפִלָּה כּוֹלֶלֶת הַכֹּל, וְיִכּוֹל הַמְּבִין לְהַתְּפַלֵּל כָּל הַתְּפִלָּה מֵרֵאשׁ עַד סוֹף, אֶפְלוּ הַפְּסוּקֵי דְזִמְרָה, הַכֹּל עַל זֶה לְבַטֵּל הַצְּרָה וְהַגְּזוּרָה.

'אין עומדין להתפלל אלא מתוך כבוד ראש' – התפלה תהיה על צער השכינה

וְהַתְּפִלָּה תְּהִיָּה עַל צְעָרָא דְשְׂכִינְתָא, פְּרוּשׁ בְּיֵן שְׁהָאָדָם הוּא נִיּוּצִין וְעֵנָף מִהַשְּׂכִינָה אִם בֵּן בְּכָל צְרָתָם לֹא צוּר (ישעיה סו ט) כְּנִ"ל, שְׂאוּמֶרֶת הַשְּׂכִינָה קִלְנֵי מֵרֵאשִׁי בְּשָׂאָדָם שְׂרוּי בְּצַעַר.

וְזֶה שְׂאִיתָא (ברכות ל:) אֵין עוֹמְדִין לְהַתְּפַלֵּל אֲלֵא מֵתוּךְ כְּבֹד רֵאשׁ, פְּרוּשׁ יְתְּפַלֵּל עַל הַכְּבֹד וְהַצְּעַר שֵׁי שֶׁלְהַשְּׂכִינָה שְׁנֹקְרָא 'רֵאשׁ' רֵישָׁא דְכָל רֵישִׁין (תיקוני עט), 'שְׂלֵא יְהִיָּה לָהּ צַעַר עַל יְדֵי צַעַר שְׁלָנוּ.

אִם בֵּן הַצְּדִיק שֵׁי שֶׁלּוֹ שְׂכָל גְּדוּל, יוֹכֵל לְהַתְּפַלֵּל כָּל תְּפִלָּה בְּשְׂכָל חֻדַּשׁ וּפְרוּשׁ וְכֻנְיָה חֻדָּשָׁה. וְזֶה שְׂאָמְרוּ ו"ל (ברכות ו:) כָּל הַקּוֹבֵעַ מְקוֹם לְתְּפַלְתּוֹ אֱלֹהֵי אֲבֹרָהֶם (הִתְּיָה) בְּעִזּוֹ, פְּרוּשׁ מִתְּפַלֵּל לְפִי הַמְּקוֹם וּלְפִי הַצְּרָף שֶׁל עֵתָהּ, בֵּן יִכְּוֵן כָּל מְלוֹת הַתְּפִלָּה לְכֻנְיָה זו.

כאור הפסוקים על דרך הנ"ל

וְזֶה שְׂאָמַר וַיֵּצֵא יַעֲקֹב, פְּרוּשׁ הַתּוֹרָה הִיא נִצְחִיית כְּשֶׁם שְׂאֵלוֹהוּתוֹ יְתְּבַרְךָ נִצְחִי וְשִׁיכָה בְּכָל אָדָם וּבְכָל מְקוֹם. וְזֶה שְׂאָמַר וַיֵּצֵא יַעֲקֹב, הַצְּדִיק שְׁנֹקְרָא יַעֲקֹב, עַל שְׁמִקְטִין עֲצָמוֹ 'עַקֵּב עֲנִיָּה כּוֹ' (משלי כב ד). מְבַאֵר שְׂבַע מִסְבַּת בְּאֵר שְׂבַע, שֶׁהוּא פְּלוּל בְּשְׂכִינְתָא קַדִּישָׁא, שְׁנֹקְרָא בְּאֵר שְׂבַע (וזהר ח"א קנב), עַל שְׂכָלוֹהָ מְכָל שְׂבַעֵת יְמֵי הַבְּנִיָּן מִשְׂבַּע כְּחוֹת הַצְּדִיקִים הַדּוּמִים לְחֵמָה וְלִלְבָנָה וְכוּכְבִּים כְּמֵאֲמָרָם ו"ל (ויק"ר ל ב).

וַיִּלְךָ חֲרָנָה, פְּרוּשׁ מְרַגִּישׁ הַחֲרוֹן אֶף וְהַצְּרָה שֵׁי שֶׁ חַס וְשְׁלוֹם בְּעוֹלָם, וְהַכֹּל עַל יְדֵי שְׂכוֹלֵל עֲצָמוֹ בְּשְׂכִינָה שְׂאוּמֶרֶת גַּם בֵּן קִלְנֵי מֵרֵאשִׁי עַל זֶה הַצְּעַר.

וַיִּפְגַּע בְּמָקוֹם, פְּרוּשׁ וַיִּפְגַּע, פְּגִיעַת תְּפִלָּתוֹ שֶׁל זֶה הַצְּדִיק הוּא בְּמָקוֹם, לֹא הַזְּכִיר

בחינת נְאֻלְמָתִי לֹא אֶפְתַּח פִּי (תהלים לט ו'),
 בחינת נְאֻלְמָתִי דומיה הַחֲשִׁיתִי מְטוֹב וְכוּ'
 (פסוק ג שם), שְׁזָה נֹאמֵר עַל זְמַן הַגְּלוּת. עַד
 שְׁלוּלֵי כַח הַצְדִּיקִים הַגְּדוּלִים בְּחִינַת יַעֲקֹב כְּכֹר
 הָיוּ הַכֹּל מִתְנַאֲשִׂים לְגַמְרֵי מִלְּהַתְפַּלֵּל וְלִשְׁוֵב
 אֲזוּ בְּהַתְפַּשְׁטוּת תְּהוֹמוֹת רַעִים וְכוּ' בְּאַלְהָה.

וְזָה תִּקַּן יַעֲקֹב אֲבִינוּ שֶׁהוּא בְּחִינַת כָּל
 הַצְדִּיקִים הַגְּדוּלִים, כִּי מִמֶּנּוּ יֵצְאוּ כָּל־
 שְׂבָעִים כַּחוֹ תִּקַּן תְּקוּנוֹת נִפְלְאוֹת וְנוֹרְאוֹת מֵאֵד
 בְּעַת שְׁלֹן שָׁם בְּמָקוֹם הַהוּא, וְיֵרֵד לְמָקוֹם
 שִׁירֵד בְּעַת שְׁנִתּוֹ וּמִשָּׁם עֲלֶה לְמָקוֹם שְׂעֲלֶה,
 עַד שֶׁתִּקַּן שְׂאֵפְלוֹ בְּחֻשְׁכַּת לֵילָה וְאֶפְלֶה מִמֶּשׁ,
 יִתְעוֹרֵר הָאֵדָם בְּרַצוֹנוֹת תְּזִקִּים לְהַתְפַּלֵּל וְלִשְׁוֵב
 לֵה' יִתְבַּרְךָ וְלֹא יִתְנַאֲשׂ מִן הַתְּפִלָּה וְהַצְּעָקָה
 לְעוֹלָם.

כְּמוֹ שֶׁהִזְכִּיר אֲדוֹנָנוּ מוֹרְנוּ וְרַבְּנוּ זְכוֹרֵנוּ
 לְבָרְכָה וְאָמַר – רַק שְׁלֹא יִתְנַאֲשׂ מִן
 הַצְּעָקָה וְהַתְּפִלָּה [אֲבִי מֵאִיזוּ זִיךְ נִיט מִזְּאֵשׁ
 פּוֹן שְׂרִייעֵן, מְשִׁרִיעֵט מְבַעַט וְכוּ'], וְאֲזוּ הַכֹּל
 מִתְּהַפֵּךְ לְטוֹבָה וְכוּ'.

עַל כֵּן יַעֲקֹב אֲבִינוּ בְּעֵצֶם כַּחוֹ הַכְּנִיס בְּלֵב
 כָּל יִשְׂרָאֵל עַד סוֹף הַדּוֹרוֹת הָאֲחֵרוֹנִים
 הָאֵלֶּה שֶׁהֵם עֲקֹבוֹת מְשִׁיחָא, שְׁגַם עִתָּהּ בְּמִרְיֹת
 הַגְּלוּת שֶׁהוּא בְּחִינַת תְּקֵף חֻשְׁכַּת לֵילָה, יִסְתַּפַּל
 כָּל אֶחָד עַל הָאֵמֶת לְאִמְתּוֹ, עַד שֶׁכָּל אֶחָד
 יִתְחַזֵּק מִכָּל מָקוֹם שֶׁהוּא בְּרַצוֹנוֹת תְּזִקִּים
 וְכִסּוּפֵי טוֹבִים לֵה' יִתְבַּרְךָ וְכוּ'.

לְהַכְנִיס בְּיִשְׂרָאֵל הַתְּחַזְקוֹת אֲפֵלוֹ בְּעֻקְבוֹת
 מְשִׁיחָא בְּעֵצֶם יִרְדָּתָם, שְׁגַם מִשָּׁם
 אֵל יִתְנַאֲשׂוּ מִן הַרְחָמִים וְיִתְחַזְקוּ בְּרַצוֹנוֹת
 וְכִסּוּפֵי טוֹבִים עַד שֶׁיִתְעוֹרְרוּ לְזַעַק וְלְהַתְפַּלֵּל
 וְלְהַתְחַנֵּן לְפָנֵי ה' יִתְבַּרְךָ תְּמִיד יִהְיֶה אִיךְ
 שִׁיחֵה, שְׁזָהוּ בְּחִינַת תְּפִלַּת עֲרֻבֵית רְשׁוּת שֶׁתִּקַּן
 יַעֲקֹב אֲבִינוּ (הלכות מנחה ה"ז אות פט):

הַכְּתוּב בְּאִיזָה מָקוֹם, אֲלֵא בְּמָקוֹם שֶׁהוּא עִתָּה,
 פְּרוּשׁ לְפִי הַצְּעַר וְהַצָּרָה שִׁישׁ עִתָּה חֵס וְשְׁלוֹם
 בְּעוֹלָם, מִתְפַּלֵּל לְבִטְלָה.

וַיִּלֵּן שָׁם, פְּרוּשׁ אִף אִם הַתְּפִלָּל פְּעַם אַחַת
 וְלֹא נִעְנֶה יַחְזוֹר וְיִתְפַּלֵּל, וְזֶה שֶׁאָמַר
 וַיִּלֵּן שָׁם עַד 'כִּי בֹא הַשָּׁמֶשׁ', פְּרוּשׁ שִׁיבְטֵל
 הַחֲשֵׁךְ שֶׁל הַגְּזֵרָה וְהַצָּרָה, אֲלֵא כִּי בֹא הַשָּׁמֶשׁ
 וַיִּזְרַח אֹרֵךְ הַיְשׁוּעָה וְהַנְּחֻמָּה.

וַיִּקַּח מֵאֲכַנֵי הַמָּקוֹם, פְּרוּשׁ הָאוֹתִיּוֹת נִקְרָאִים
 אֲכַנִּים כְּנ"ל, פְּרוּשׁ לֹאֵךְ כָּל אוֹתִיּוֹת
 הַתְּפִלָּה. וַיִּשֵׁם מְרֹאשְׁתֵּי, מִתְפַּלֵּל עֲבוּר צִעְרָא
 דְּשִׁכְיִתָּא שְׁנִקְרָא 'מְרֹאשְׁתֵּי' רִישָׁא דְכָל רִישֵׁין.

וַיִּשְׁכַּב בְּמָקוֹם הַהוּא, פְּרוּשׁ בִּזְהַר הַקְּדוּשׁ (ח"א
 קנ"ג) וַיִּשָׁב כ"ב אוֹתִיּוֹת, וְעוֹשֶׂה מִהֵן
 צְרוּף אַחַר לְהַמְתִּיק הַדִּינֵין וּלְבַטֵּל הַגְּזֵרָה, עַל
 יְדֵי הַתְּפִלָּה שֶׁהוּא הַדְּבוּר הַמְקַשֵּׁר וּמִיחַד
 לְמַחְשְׁבָה, וְעַל יְדֵי זֶה נִמְחָקִין כָּל הַדִּינֵין,
 וּמְפָרֵשׁ בְּפָנִים:

לקוטי הלכות

רבי נתן מברסלב זיע"א

יעקב תקן תפלת ערבית, הינו שגם במעמקי
 הגלות והחשך שלא יהיה אפשר לפתח את
 הפה בתפלה אין להתנאש מלהשתוקק ולהתפלל

יעקב אֲבִינוּ צָפָה וְרָאָה עִמָּךְ אֲרִיכַת הַגְּלוּת
 הַמֵּר הַזֶּה, אִיךְ הַסְטֵרָא אֲחֵרָא וְהַצָּר
 הָרַע מִתְפַּשֵּׁט מֵאֵד מֵאֵד בְּכָל־ל וּבְכָרְט, שְׁזָהוּ
 בְּחִינַת חֻשְׁכַּת לֵילָה כְּפִזְזָר לְעִיל, וְהוּא בְּעֵצֶם
 כַּחוֹ תִּקַּן שְׁגַם אֲזוּ נוֹכַח לְהַתְפַּלֵּל וְלִשְׁוֵב אֵל
 ה', שְׁזָהוּ בְּחִינַת תְּפִלַּת עֲרֻבֵית כְּפִזְזָר לְעִיל.

אֲבַל רָאָה שֶׁמְעֵצֶם מְרִירַת הַתְּפַשְׁטוֹת הַסְטֵרָא
 אֲחֵרָא וְהַקְּלָפוֹת עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, אִי
 אֶפְשֵׁר לְתַקַּן הַטִּיל עֲלֵיו חַיִּיב לְהַתְפַּלֵּל אֲזוּ,
 כִּי אֲזוּ בְּבְחִינַת תְּקֵף מְרִירַת חֻשְׁכַּת לֵילָה, הוּא
 בְּבְחִינַת הַצְּעַר הַדְּבוּר, בְּחִינַת יוֹנָה אֲלֵמַת,

רְכִי הַעֲבוּדָה

בית יעקב

רבי יעקב מאיז'ביצא זיע"א

המתניגע והפץ למצא את הדרך לעבודת הבורא
יתברך מסייעים לו משמים להגיע לכך

הנה כאן הראה השם יתברך לאבינו יעקב סדר מסדר שלא נתראה עוד לשום ברירה בעולם סדר כזה, והוא שהראהו השם יתברך שבכל עת שיבוא איש מישראל ויפנה את עצמו להשם יתברך, ואזי הנה כבוד אלהי ישראל עומד אצלו וממציא עצמו אליו.

ואף שהוא אל מסתתר, מכל מקום מי שפונה את עצמו מעניני עולם הזה ורוצה להפיר בעיניו פקיחא שנומצא השם יתברך והוא ברא את העולם וכלם המה תחת משלתו, ואזי השם יתברך עוזר לו ומסייעו שיבא על ההפירה הזו.

וזהו והנה ה' נצב עליו (כח ג), שהשם יתברך נצב תמיד על האדם ומסייע לו בעזרוו שהישראל פנה עצמו להשם יתברך, והבא לשהר יסייע לו בכל הסייעות (אות כ):

אהבת שלום

רבי מנחם מענדל מקוסוב זיע"א

על האדם לעבודו יתברך בבחינת התחדשות
ולחסידי כל יום שלמות מיוחדת

הנה ידוע שכל מגמת וכונת האיש הישראלי צריכה להיות הכל בכדי להשלים פונת הבריאה בבחינת התחדשות בכל פעם, על דרך 'המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית' (תפילת יוצר).

כי כל יום ויום וכל רגע ורגע צריך התחדשות ושלמות מיוחדת, דאם לא כן מה רבותא דרגע זו מרגע הקודמת, וכי חס ושלום פונתו יתברך שמו בבריאת עולמו לריק היתה, והרי

על זאת יתפלל כל חסיד לפניו יתברך ש'למען לא נגע לריק ולא גלד לבהלה'.

וזהו מאמר הכתוב אדם לעמל יולד' (איוב כ ט), וצריך לראות שלא יהיה חס ושלום הרהר עמל וילד שקר' (תהלים ז טו) רק עמל העושה פרות, וכשהוא עובד את השם יתברך באופן זה אזי הוא מחיה הימים בהעובדין טבין, וכמבאר אצלנו במקום אחר באריכות. **והנה** יעקב אבינו עליו השלום עבד את השם יתברך בבחינת התחדשות פנ"ל וקנה בכל יום ויום שלמות מיוחדת וחדשה מה שלא קנה בימים הקודמין.

וזהו יהיו בעיניו כימים אחרים (כט ט), והינו שבכל יום ויום היתה שלמות מיוחדת בהתחדשות, וזה היה מצד גדל רשפי אש שלהבת האהבה שבערה ביעקב אבינו עליו השלום עד אין קץ, וזהו באהבתו אותה, וד"ל:

שערי תשובה

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

העליה בסלם מדרגה אחר מדרגה

ואפשר לרמוז לזה מה שכתוב ויקרא את שם המקום ההוא בית אל ואולם לזו שם העיר לראשנה (כח ט). והוא, שאין האדם זוכה לשלמות הקדשה והשגתה מיד בבת אחת, רק צריך זמן אחר זמן מדרגה אחר מדרגה, כמו שאמר בזהר הקדוש (ח"א קכט). על אברהם אבינו עליו השלום שגאמר בו (בראשית כו א) 'ואברהם זקן בא בימים וה' ברוך את אברהם בכל', שלא השיג השלמות כראוי עד שבא בימים.

והכא נמי, יעקב אבינו עליו השלום היה עולה מדרגה אחר מדרגה, עד שהשיג שהקדוש ברוך הוא קרא לו 'אל', שגאמר (בראשית לג כ) 'ויקרא לו אל אלהי ישראל' (מגילה

נושאים בפרשת ויצא

הנזכרת לעיל הוא בבחינת מארשה לצדיקי הדור, בבחינת אחדות, מחמת מעשיהם הטובים מאוד, כמו שאמרנו חז"ל (ברכות נו.) על פסוק (דברים לג ד) 'תורה צוה לנו משה מרשה', אל תקרי 'מרשה' אלא 'מארשה'.

יש דרכים שאף הפשוטים יגיעו לאהבה עזה

אכל זה הבחינה אינו נשפע בתחלה רק בשביל צדיקי הדור, אף אחר כך כשישפע להם זה הבחינה, אור האהבה עזה, מחמת הנזכרות החמירות במעשי המצות, אז יוכל לבא לזה הבחינה אפלו מי שאינו בהנזכרות כל כך, וזוהי לזה בשביל צדיקי הדור.

ועוד יש תקנה לזה מי שלא נזכר כראוי לבא לבחינה זו אור האהבה הנזכרת לעיל, על ידי תפלה ופתוי לה' ותברך בעבור אור האהבה שיזכה לה, ומחמת גזל האהבה וההשתוקקות שזה האדם משתוקק לבחינה זו, אז אף על פי שזה האדם אינו ראוי לה מצד מעשיו, אכל ה' ותברך ברב רחמיו וחסדיו שברא את העולם בגין דיתקרי רחום וכו', מרחם עליו ומשפיע עליו אור האהבה עזה הנזכרת לעיל. ואף על פי כן אינו אצלו בבחינת 'מארשה' להיות אצלו תמיד האור האהבה הנזכרת לעיל בבחינת אחדות, כמו אצל צדיקי הדור שהם תמיד דבקים בה' באחדות גמור.

ענין זה נרמז בכתוב 'כי יפתה איש' וגו'

וזוהו 'כי יפתה איש', הינו שיפתה איש ומתפלל לפני ה' ותברך לבא לזה הבחינה, 'אשר לא ארשה' אצלו מחמת מעשיו, ומן הסתם יעזר לו ה' ותברך ברב רחמיו וחסדיו, אזי 'מהר ימהרנה לו לאשה', רצה לומר שימהר זה האיש לדבק את עצמו בבחינה זו בדבקות אמיתית במסירות נפש ממש עד כלות הנפש, שיהיו אצלו בבחינת אשה, כמו אצל צדיקים גמורים שהם דבקים תמיד במדה זו.

(ח.), ומהאי טעמא הראו לו הסלם בחלום, שהודיעוהו שהשגת קדשה העליונה צריך מדרגה אחר מדרגה כמו מדרגות הסלם, שאין עליתו בבת אחת רק מדרגה אחר מדרגה אחת לאחת עד שיגיע לראש הסלם. וכשקם משנתו אמר, במקום הזה נתוספה בי עוד קדשה והשגה יותר מכראשונה:

בת עין

רבי אברהם דב מאביוטש זיע"א
צדיקי הדור זוכים לאהבה עזה לבורא ותברך מרב הזדככותם

ולכן הלך לגזוז את צאנו והגנב רחל את התרפים וגו' (לא ט). **נראה** לי שהתורה הקדושה מרמזת לנו בכאן דרך עבדות ה' ותברך. ותחלה נקדים לבאר הפסוק וכי יפתה איש בתולה אשר לא ארשה וגו' מהר ימהרנה' וגו' (שמות כב ט).

דהנה עקר העבדות הוא הנזכרות הנפש, הינו לזכר אותו מכל מיני גשמיות, שלא לאהב ולהשתוקק לשום דבר מעולם הזה הגשמי, רק שתמיד יהיה בוער בלבו אהבת הבורא ברוך הוא, ולכסף ולהשתוקק תמיד אליו ותברך בכלות הנפש באהבה עזה ותשוקה גדולה עד מאוד.

וזוהו בחינת צדיקי הדור, שזוכים לבא לבחינת אהבה עזה, מחמת מעשה המצות שעוסקים בהם תמיד בלי בטול אפלו רגע אחת לבטלה חס ושלום, מחמת זה הבורא עולמים משפיע להם בחסדו ובטובו אור האהבה עזה.

באור 'כי נר מצוה ותורה אור'

וזוהו 'כי נר מצוה ותורה אור' (משלי ו כג), הינו, על ידי ה' נר מצוה' שצדיקי הדור עוסקים בהם, זוכים לתורה אור' האהבה עזה הנזכרת לעיל. ואז התורה אור אהבה עזה

וְהִכְנַעְהָ, וְאֵן הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְשַׁרְה שְׂכִינָתוֹ עֲלֵיהֶם, כְּמֵאֲמַר הַפְּתוּב (ישעיה נז טו) 'אֵת מִי אֲשַׁכּוֹן' וְגו', וְהַשְׂכִּינָה מְכַנֶּה בְּשֵׁם רַחֵל כְּפָדוּעַ (וזהר ח"ג רמד).

וְזָהוּ וְהִגַּב רַחֵל אֶת הַתַּרְפִּים אֲשֶׁר לְאִבְיָהּ, הִיגוּ בְּשֵׁעָה שְׂפָחִינָת לְכֵן הָעֲלִיזוּן הַלֵּךְ לַגִּזּוּ וְלַחֲבַר עִם צֵאנוּ, אֲז וְרַחֵל מִי שֶׁהֵם מְכַנִּים בְּשֵׁם רַחֵל, שְׂאִינָם זֹכִים מֵצַד מְעַשִּׂיהֶם לְבַחֲיָנָה זו, נִנְכָּה אֶת הַתַּרְפִּים, אֵף עַל פִּי כֵן יְכוּלִין לְבֹא לְתַרְף וְעַקֵּר בַּחֲיִנָת עֲבוּדָה הַנּוֹפְרָת לְעִיל, מֵצַד זְכוּת צְדִיקֵי הַדּוֹר, וּמֵצַד הַכְּסִיפָה וְהַהֲשִׁתָּקוּת וְהַבּוּשָׁה שֵׁישׁ לוֹ.

מחמת הבושה וההכנעה יעזר ה' לבוא לבחינת אהבה עזה

וְזָהוּ 'כִּי אֶסַּף אֱלֹהִים אֶת חַרְפְּתִי' (לעיל ל כג), הִיגוּ שֶׁרַחֵל מְרַמֵּז עַל אוֹתָם שְׂאִינָם בְּהַזְדַּכְכוּת גְּמוּרָה, אֲמָרָה, 'כִּי אֶסַּף אֱלֹהִים אֶת חַרְפְּתִי', הִיגוּ הַבּוּשָׁה וְהַהֲכַנְעָה שֵׁישׁ לִי, מִחֲמַת זֶה יַעֲזֹר לִי הַבּוֹרָא בְּרוּךְ הוּא לְבֹא לְבַחֲיָנָת הָאֵהָבָה עֲזָה הַנּוֹפְרָת לְעִיל. יְהִי רְצוֹן שְׁנוֹפָה לָזֶה, אָמֵן, בֵּן יְהִי רְצוֹן:

וְאִם מָאֵן יִמָּאֵן אֲבִיָה לְתַתָּה לוֹ' (שמות כב טז), פְּרוּשׁ, שְׂאֵף עַל פִּי שְׂנוֹכְסָפָה וְגַם פְּלַתָּה נִפְשׁוּ לְזוֹ הַבַּחֲיָנָה, וְאֵף עַל פִּי כֵן יִמָּאֵן אֲבִיָה לְתַתָּה לוֹ זֹאת הַבַּחֲיָנָה, וְגַמְר אֲמַר הַפְּתוּב שְׂאֵף עַל פִּי כֵן, 'כְּסַף' הִיגוּ הַכְּסִיפָה, 'לִשְׁקַל כְּמַהֵר הַבְּתוּלָת', הִיגוּ שֶׁהוּא שְׁקוּל כְּאֵלוֹ בֹּא לְבַחֲיָנָת אוֹר הָאֵהָבָה עֲזָה הַנּוֹפְרָת לְעִיל.

רמז העגון בפסוקי הפרשה

וְזָהוּ שְׂאֵמַר הַפְּתוּב וְלָכֵן הַלֵּךְ לַגִּזּוּ וְגו', רָצָה לֹמַר בַּחֲיִנָת לְכֵן הָעֲלִיזוּן שֶׁהוּא חֲסֵד הַבּוֹרָא בְּרוּךְ הוּא, שֶׁהוּא אוֹר הָאֵהָבָה עֲזָה, הַלֵּךְ לַגִּזּוּ לְחַבַּר אֶת עֲצָמוֹ, עִם צֵאנוּ, הִיגוּ צְדִיקֵי הַדּוֹר. וּבַחֲיָנָת הַתַּחֲבָרוּת מְרַמֵּז בְּמַלְת לַגִּזּוּ שֶׁהוּא אוֹתוֹת גִּזּוּ ו"ז, גִּזּוּ הִיא עֶשֶׂר, ו"ז גִּימַטְרִיא 'אֶחָד', מְרַמֵּז עַל הַתַּחֲבָרוּת עֶשֶׂר סְפִירוֹת שִׁיְהִיוּ בְּבַחֲיָנָת אֶחָדוֹת פְּשוּט.

ברחל מרמז שגם אותם שאינם כ"כ בהזדככות יכולים להשיג נגיעה בבחינה זו

וְרַחֵל מְרַמֵּז עַל אוֹתָן שְׂאִינָם בְּהַזְדַּכְכוּת פֶּלֶךְ פֶּךְ, וְאֵף עַל פִּי כֵן נִכְסְפָה וְגַם פְּלַתָּה נִפְשָׁם לְבֹא לְזוֹ הַבַּחֲיָנָה, וְיֵשׁ לָהֶם מִזֶּה בּוּשָׁה

פרשת ויצא

פני מנחם

רבי פנחס מנחם מגור זיע"א

מעלת פרשת ויצא

פְּרָשָׁה שֶׁל יַעֲקֹב אֲבִינוּ, פְּרָשָׁה גְדוּלָה, כְּבוֹד קִדְשָׁת אָבִי אֲדוֹנֵי ו"ל אֲמַר שֶׁפְּרָשָׁה זוֹ יֵשׁ בָּהּ פֶּשֶׁט רָמֵז דְּרָשׁ וְסוּד, וְאֵף שֶׁבְּכָל הַתּוֹרָה כְּלָה יֵשׁ בָּהּ מַלְבַּד הַפֶּשֶׁט גַּם רָמֵז דְּרָשׁ וְסוּד אֲבָל בְּפְרָשָׁה זוֹ רַב הַנְּסַתֵּר עַל הַגְּלוּי:

וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע גּו' (לא הִיָּה צְרִיד לְכַתֵּב אֱלֹא וַיֵּלֶךְ יַעֲקֹב תְּנַנֶּה וְלָמָּה הַזְכִּיר יִצְיָאָתוֹ אֱלֹא מַגִּיד שִׁיִּצְיָאָת צְדִיק מִן הַמְּקוֹם עוֹשֶׂה רֶשֶׁם, שְׂבוּמֵן שֶׁהַצְדִּיק כְּעִיר הוּא הוֹדָה הוּא זִינָה הוּא הַדְרָה, יֵצֵא מִשָּׁם פְּנֵה הוֹדָה פְּנֵה זִינָה פְּנֵה הַדְרָה, רש"י) (כח ט)

לקוטי שיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א

דברי האור החיים שהפסוק מרמז על ירידת הגשמה בגוף והרמז לכך בדברי רש"י

יְדוּעַ מֵה שֶׁכַּתֵּב בְּאוֹר הַחַיִּים (כח יד) שֶׁהַפְּתוּב 'וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע וַיֵּלֶךְ תְּנַנֶּה'

יציאת הנשמה משרשה ומקורה ('באר שבע') היא מסירת נפש ולכן 'עושה רשם'.

ובינון שפן, ברור שבזכות היציאה עצמה, ראוי כל אחד ואחד מישראל לך שהקדוש ברוך הוא יחזירו למקומו האמתי, וישבתי בשלום אל בית אבי והיה הויה לי לאלקים וגו', בגאולה האמתית והשלמה על ידי משיח צדקנו, תכף ומיד ממש (חלק לה עמ')

: (123)

ויקח מאבני המקום וישם מראשתיו וישכב במקום ההוא (כח יא)

שפתי צדיק

רבי פנחס מנחם מפילץ זיע"א

משמים סבבו שישן יעקב אבינו על אבני המזבח כדי להמשיך השנאת השכינה על המזבח

ויקח מאבני וגו' הרמב"ן הביא מפרקי דרבי אליעזר (פרק לה) שלקח מאבני המזבח שנעקד עליו יצחק אבינו עליו השלום (עין זית רענן ומש"כ בתשו' חת"ס או"ח סימן מ). ותמוה הא"ף היה מתר לישן עליהם. אלא שהיה נהרס ולא ידע יעקב שהם מהמזבח. וחדוש מי ומי יוכל להרס מזבח בנה.

יודר נראה, כמו שהיה פלא משמים שנתאחו ונעשו אבן אחת, פן נסבב משמים שנהרס כדי שישן הצדיק עליהם, שעל ידי שינת הצדיק היה ה' נצב עליו, על ידי זה המשיך השנאת שכינתו ותברך שמו על המזבח, וזהו עקר פעלת מזבח כדאיתא קרבן לשון קרוב (אות ז):

הוא רמוז על ירידת הנשמה בגוף, ד'באר שבע' קאי על שרש הנשמה למעלה, ו'חנן' קאי על עולם הנה ('חנן' על שם 'חרון אף של מקום (בעולם)). ודוקא על ידי ירידת הנשמה בגוף, ו'ילך חרנה', הרי היא מתעלית למעלה יותר מכפי שהיתה לפני ירידתה, כהכלל 'ירידה כרך עליה'.

ומרמז רש"י בפרושו על ו'יצא יעקב מבאר שבע' ענין נוסף בזה – 'לא היה צריך לכתב אלא ו'ילך יעקב חרנה ולמה הזכיר יציאתו (מבאר שבע)', כלומר: עקר החדוש בירידת הנשמה הוא בזה ש'וילך חרנה', הליכת הנשמה למקום של 'חרון אף של מקום', שיש שם העלמות והסתרים על קיום התורה והמצוות, ואף על פי כן מתגברת היא על כל העלמות והסתרים אלו ועוסקת בתורה ובמצוות.

ויתירה מזו, שהיא פועלת ברור נפש הבהמית והגוף וחלקו בעולם ועושה דינה לו ותברך בפתחונים – ואם פן יש מקום להקשות למה מזכיר הפתוח ב'אן גם יציאתו מבאר שבע (שלא זהו עקר הנסיון של הנשמה, וכמילא מוכן שלא בגלל זה היא העליה שלה).

ועל זה מתרץ רש"י – 'מגיד שיציאת צדיק מן המקום עושה רשם', ד"ש לומר הרמז בנה לענין ירידת הנשמה למטה, שעצם היציאה ממצב של דבקות בהקדוש ברוך הוא (שבו היתה קודם ירידתה למטה) 'עושה רשם' למעליותא ופעלה גדולה.

דכינון שכאשר הצדיק הוא בעיר – 'עיר אלקינו' – הוא הודה הוא זיוה הוא הדרה, שכל מציאות הנשמה היא מה שהיא נהנית מזיו השכינה ויש לה אהבה ויראה מאלקות, ועל ידי יציאתה מעיר אלקינו, פנה הודה פנה זיוה פנה הדרה' – הרי שעצם

ולכן אין באפשר לברר האכל רק אחרי יגיעה בעשר עבודות קצירה טחניה וכו', אבל לעתיד שתהיה מלאה הארץ דעה ויתברר חלק הטוב מחלק הרע ולא יהיו צריכין לברור כמקדם, ולכן תוציא הארץ גלוסקאות וכלי מילת.

והנה נודע מה שגאמר על יעקב אבינו עליו השלום כי שופריה מעין שופריה דאדם הראשון (כ"מ פד.) והיה בחינתו פעין בחינת אדם הראשון קדם החטא, כי תקן הקלוקל והיה פלו טוב, אשר מחמת זה היתה מטתו שלמה פידוע.

וזהו אומרו ונתן לי לחם לאכל ובגד ללבש דייקא, הינו לחם תכף לאכל ובגד ללבש מבלי שיצטרף שום פעלה לברר, וכאמרם עתידה ארץ ישראל שתוציא גלוסקאות וכלי מילת.

והסבה לזה אשר היה ביכלת יעקב אבינו עליו השלום לתקן החטא והיה שופריה מעין שופריה דאדם הראשון קדם החטא, הוא מחמת שכל עצמו של סבת המחטיא לאדם הראשון היה ההתנשאות, פרמוז באמרו 'הנחש השיאני וכו'' (בראשית ג יג) פידוע מספרים הקדושים לשון התנשאות, ובחינת יעקב היה תכלית ההפוך מזה, פרמוז בשמו יעקב מלשון יעקב רומז לענוה ושלמות באמת:

כף חן

רבי אברהם משה מרוספיטשע זיע"א
כאור נפלא בטעם שהצריך להדגיש לחם 'לאכל'
ובגד 'ללבש'

ונתן לי לחם לאכל ובגד ללבש. וצריך להבין כפל הלשון 'לחם לאכל', הכל יודעים שלחם לאכל, 'ובגד ללבש' הכל יודעים שבגד הוא ללבש, ולמה להזכיר זה.

ויירא ויאמר מה נורא המקום הזה וגו' (כח יז)

מכלל מציון

רבי יעקב דוד מאמשינוב זיע"א

מדרגת הנראה הנוראה של הצדיקים

ויירא ויאמר מה נורא המקום הזה וגו'. ונראה לומר בזה, דבא לידי יראה על ידי אמירתו 'מה נורא המקום הזה', וכמו ששמעתי מפי אדמו"ר הנקן מורנו הרב רבי יחיאל זצללה"ה מאלפסנדר, שספר על הרב הקדוש מורנו הרב רבי יצחק מדראהביטש זצללה"ה, שכלשהיה בא בערב לבית הפנסת היה אומר בזה הלשון: מה נורא המקום הזה, ועמד על משמרתו בתפלה לילה יום ולא יצא החוצה. ואחר שספר זאת חזר כמה פעמים על מלים אלו 'מה נורא המקום הזה', וראינו איך שמתוך כך נתמלא פחד וגם נפל פחדו על כל המסכים (עמ' יג):

ונתן לי לחם לאכל ובגד ללבש (כח יז)

חן אהרן

רבי גדליהו אהרן מסקאליווקא זיע"א

יעקב אבינו שהיה במדרגה של תקון חטא אדם הראשון בקש לחם ובגדים כפי שיהיה לעתיד לבוא

ונתן לי לחם לאכל ובגד ללבש, לכאורה יקשה שזה יתור לשון, דלמה לו לפרש לחם לאכל ובגד ללבש, שהוא פשיטא דלחם הוא לאכל ובגד הוא ללבש.

הנה אמרו בגמרא (שבת ג:) עתידה ארץ ישראל שתוציא גלוסקאות וכלי מילת, והטעם לזה ידוע מספרים הקדושים, דהנה כל הסבה שהארץ אין מוציא דבר מתקן לאכל תכף בלי יגיעה ועבודה, היא מחמת חטא אדם הראשון שנתערב על ידי פן חלק הטוב עם חלק הרע והפסלת עם האכל.

ועל זה הדרף בקשה גם פן רחל ה'קבה לי בניים' (ל א), פרוש שיהיה לפי כבודה, והשיב לה יעקב 'התחת אלקים אנכי' (פסוק ב ס), והקשה על זה הפנים יפות, למה השיב לה יעקב בחרתי אף, וכי כף עושין למי שהוא מבקש איזה דבר בבקשה שמשיבין לו בחרתי אף, היתכן.

לכן פירש את הדרך על זה הדרף, כי יש כמה שמות הקדושים שמשתמשים בזה העולם, ושם הטבע הוא שם אלקים, שהוא בגימטריא הטבע, ושם הכולל כל השמות הוא שם הוניה ברוף הוא, ואין משתמשין בו לצרכי העולם הזה בדרך גשמי, רק שהוא משפיע רוחניות מהעולם אצילות.

ויש צדיקים שגשמותיהם כלולות בשם אלקים, ויש שכלולות בשם הוניה ברוף הוא, ומי שהוא כלול בשם הוניה אינו יכול להשפיע דבר גשמי, וכן מי שהוא כלול בשם אלקים אינו יכול להשפיע ברוחניות.

לכן פאשר בקשה רחל מיעקב אבינו עליו השלום שיפתן לה בניים, שזאת הוא דבר גשמי, לכן השיב לה 'התחת אלקים אני', פרוש וכי שרש גשמתי כלולה בשם אלקים, שאוכל להשפיע לך דבר גשמי, הלא נשמתי כלולה בשם הוניה ברוף הוא, עד כאן לשון הפנים יפות.

ובזאת באר לנו הפקשה שבקש יעקב אבינו עליו השלום מאת הבורא יתברך שמו והנה ה' לי לאלקים, פרוש שהשם הוניה ברוף הוא יהיה לי לאדון, ואהיה כלול בשם הוניה ברוף הוא, אז בודאי לא ימצא פסול בורעי, כי אז יצאו מעולם האצילות ויהיו גבוהים מעל גבוהים, וגם יהיו לפי כבודי:

אבל הנה יש בגד אשר מחירו למשל ט"ו רוי"כ יש בגד שמחירו שלשים רוי"כ, והנה עני פשוטה לעשות לעצמו בגד, יושב וחושב ויבא למסקנה לעשות בגד עבור ט"ו רוי"כ וט"ו השניים יהיו למאכל שיהיה טוב יותר מהמאכל שאכל עד עכשו, וכן אם בא לאכל לחם לכן שמחירו יותר, ואמר בעצמו לא כדאי, זה אוכל לחם שחור וההפרש במשך זמן יהיה לי על בגד. נמצא פאשר עושה עצמו בגד מן האכילה וכשאוכל אוכל מן הלבוש.

וזו שבקש יעקב אבינו עליו השלום ונתן לי לחם לאכל – שהלחם יהיה מן האכילה לא מן הלבוש, ובגד לבוש – שהבגד יהיה מן הלבוש ולא מן האכילה (כף חן עמ' ו – רבי יעקב דוד וינטרויב זצ"ל):

ושבתי בשלום אל בית אבי והיה ה' לי לאלקים
(כח כא)

אמרות טהורות

רבי אורי מסאמבור זיע"א

'היה הוניה לי לאלקים' – יעקב אבינו בקש להיות כלול בהנהגת שם הוניה | צדיקים משרש שם הוניה פועלים רוחניות וצדיקים אשר משם אלקים פועלים גשמיות

והנה ה' לי לאלקים, ופרש רש"י ז"ל שלא ימצא פסול בורעי, והקשה האור החיים הקדוש היכן רמוזה בקשה זו. ותרץ כבוד קדשתו ז"ל על זה הדרף:

הנה אברהם אבינו עליו השלום בקש מאת הבורא יתברך ואמר 'הן לי לא נתת זרע' (לעיל טו א), ופרש שם האור החיים הקדוש, הינו שלא נתת לי זרע שיהיה לפי כבודי, ועל זה השיבו הבורא יתברך שמו 'הבט נא השמימה וספר הכוכבים' (פסוק ה ס), פרוש שיהיו לך בני צדיקים המשולים לכוכבים, עין שם.

בתאנות אכילה, בפשישים האדם אל לבו מה נעשה ממאכלו אחרי אכלו ואחרי שתו, ודאי יהיה נמאס אצלו תאונה הזאת בשלמות.

ואמנם הנה בכל הדברים התחתונים האלה, אין גם אחד שלא נמצא בו ניצוצים הקדושים וחיית הקדש המגיע אל הדבר ההוא מבוראנו יתברך שמו, שהוא תמיד בכל עת ובכל שעה ובכל רגע מחיה ומתהה את פלם, ואלמלי יציר העדר שפעו וחייתו מכל הנמצאים שבעולם אף על רגע כמימרא היה כל העולם כלא היה, והיה לאפס ואין.

וזה עקר העבודה בדברים ההם, להיות נבזה בעיניו נמאס בתכלית המאוס כל בחינת הגשמיות והרע שסביב הניצוץ הקדוש, ויחשק ויתאנה לעבודת אלהינו יתברך שמו, והוא לברר הניצוץ הזה מתוך הדבר ההוא כל אחד לפי בחינתו וערךו מחו ושכלו, וכבר דברנו מבחינות האלה בכמה מקומות.

אם מי שחלק לו אלהים בכינה ונפשו יודעת ברוי אלהינו יתברך שמו בפסודות המבארין בדברי קדש קדשים הארי ו"ל איך לברר מכל דבר הניצוץ שלו, והן עוד יותר גבוה מי שמשיג שרש כל דבר ודבר שבעולם מחוט שרוף נעל ועד דבר הגדול שבגדולים איה מקום מוצאו ומוכאו בשרש המרפקה העליונה וכו', ובכחינה זו יוכל ליחד שמו הגדול והקדוש בכל דבר ודבר מדברי העולם בלכתו ובשבתו ודבורו ומעשיו בכל הדברים.

ובחינה זו היא גבוה למאד, אין כל אדם זוכה לה כי אם לשורידים אשר ה' קורא, המה יפירו ויגיעו שרש כל דבר בשמי השמים ומיחדים על ידי זה יחודים העליונים. ועל זה אמרו חז"ל (מדרש תלפיות ערך חנוך) חנוף תופר מנעלים היה ועל כל תפירה ותפירה היה מיחד שמו יתברך.

וישא יעקב רגליו וילך ארצה בני קדם (כט א)

באר מים חיים

רבי חיים מטשורנוביץ זיע"א

הדרכה נרחבת אודות ההשקפה הנדרשת לאדם בעת עסוקו בעניני הגשמיים

וישא יעקב רגליו וילך ארצה בני קדם. לשון זה צריך פרוש, כי מה נשתנה זה מכל מקום שפתוב וילך או ויצא. והנראה פי נודע אשר שני מיני עבודת ה' נמצאים בעבודת אלהינו יתברך שמו. אחד הוא על ידי תורה ותפלה ומעשים טובים שנתנו מן השמים, ועל ידיהן אדם מיחד שמו הגדול יתברך כל אחד לפי שרשו וערכו וחסן לבו באהבת ה' ויראתו וכו'.

והשנית, הוא על ידי דברים התחתונים הגשמיים שנתרחקו מאור פניו יתברך, וניצוצי הקדשה אשר בהם מטבעים ומשקעים בקלפות והרע, ועל פן אדם הנמשך אחריהן פונה לבבו מאת ה' ומרבה בגופו ונפשו טמאת וזהמת הסטרא אחרא והרע וכו'.

ואכן אלהינו יתברך שמו הכל יכול וכוללם יחד לא לתהו בראם להיותם אכן מכלל לפני בריותיו שברא במדת הרחמים להורישם גיהנם על ידיהם, כי חפץ חסד הוא. ועקר בריאתם היה, כי יש עבודה גדולה ורבה נפלאה למאד, אשר אם אדם זוכה לעבד על ידיהם עבודתו יתברך שמו, שגם בעת עשות כל דברים התחתונים הגשמיים יהיה לבו רחוק ומפשט ומבדל מלהתאוות להם בשום אופן.

אדרבה, יהיו נמאסים אצלו בתכלית המאוס עד שאם לא היה בהקרח לעשותם מצד העבודה שיש בהם לא היה עשאם בשום אופן, לא מחמת כפית התאנה רק מחמת המאוס האמת שנמאסין בלבם בשלמות וכו'. והנה

חשף הקלפות והרע, כי לא נסה ללכת באלה ופן פאָשר יבוא ביניהם יחטיאו אותו חס ושלום וכו'.

ועל כן יעקב אבינו כל אותן י"ד שנה שהיה נטמן בבית עבר לא שכב בליילה כלל, שהיה עוסק בתורה, כי התרחק מכל הדברים התחתונים, וְלֹא דוּקא משכיבה לְבַד כי אם מכל הדברים התחתונים, כְּאִמְרָם וְלֹא שָׁלָא עֶסֶק בְּהֵם כי אם מְעַט מִן הַמְעַט, שְׁהִיָּה יָרָא מְפַיְהֵם מִלְּהִצִּיג רַגְלֵי בִּינְיָהֶם.

וכשעודו היה בבחינה זו לא היה יכול ללכת כלל ארצה בני קדם, כי נודע אֲשֶׁר חַכְמִים הָיוּ לְהִרְע לְמַאד, שְׁשֵׁם הָיוּ בְּנֵי אֲבְרָהָם שִׁשְׁלָחַם אֶל אֲרָץ קְדֻמָּה וּמִסַּר לָהֶם שֵׁם טְמֵאָה וְכוּ', וְכִיּוֹן שֶׁהֵם הָיוּ נִשְׁקָעִין כָּל כֶּף בְּקִלְפָה, וְהִשְׁמָאָה רִבְתָּהּ בְּהֵן לֹא הָיָה יָכוֹל יַעֲקֹב לְהִכִּין פְּעָמָיו לְשֵׁם, כִּי חֵס וְשְׁלוֹם חֵס וְשְׁלוֹם פֶּן יִמְשֹׁף אַחֲרֵיהֶם מְעַט מִן הַמְעַט.

ואמנם פאָשר שָׁכַב יַעֲקֹב בְּמָקוֹם הַמְקֻדָּשׁ וְהָרָאוּ לוֹ הַסֵּלֶם מִצֵּב אֲרָצָה וְרָאִישׁוּ מְגִיעַ הַשְּׂמִימָה, פֶּאֶשֶׁר כְּתוּבֵנוּ לְמַעְלָה שְׂאָף כָּל דְּבָרִים הַתְּחַתּוֹנִים הַגְּשָׁמִיִּים הַמְצָבִים אֲרָצָה בְּגוֹשׁ עֶפְרָה הָאֲרָץ – הִנֵּה רָאִישׁוּ מְגִיעַ הַשְּׂמִימָה וְכֻלָּם יֵשׁ לָהֶם שָׂרֵשׁ בְּמִרְכָּבָה הַעֲלִיּוֹנָה, וְאִין חַיּוּתָם וְקִיּוּמָם וְעִמְדָם עַד עֵתָה כִּי אִם מְאוּר וְכַח ה' הַמְתַּלְבֵּשׁ בְּהֵם. וְאָדָם הַמְשָׁפִיל, כַּח בּוֹ לְעֲשׂוֹת יַחֲדָיִם וְזוּוּגִים עֲלִיוֹנִים קְדוּשִׁים וְנוֹרָאִים לְמַאד.

עד שאמר 'אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי' כְּנֹכַח לְמַעְלָה, כִּי לֹא יָדַע שִׁישׁ עֲבוּדַת ה' בְּאֵלֶּה הַדְּבָרִים, וְהָיָה סְבוּר שְׂאִין עֲבוּדַת ה' כִּי אִם בְּתוֹרָה וְתַפְלָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, אֲבָל עֵתָה אֲכַן נוֹדַע לוֹ הַדְּבָר הַנּוֹרָא הַזֶּה שֶׁנֶּם מְקוֹם זֶה נוֹרָא הוּא לְיַחַד עַל יְדוֹ

וְהָן בְּדָרוֹךְ הַפְּשׁוּט הַמְבֹאָר בְּרַמְבַּ"ם (דעות פ"א ה"ב) וְשִׁלְחָן עֶרוֹף (אורח חיים רלא) שְׁהוּא לְהִיּוֹת כָּל דְּבָר וְדָבָר נִטְפָּל לְמַצּוֹת ה', שְׁלֹא יֵאָכַל כִּי אִם לְהִיּוֹת בְּרִיאָה לְעֲבוּדַתוֹ וְתַבְרָךְ שְׁמוֹ, וְכֵן כָּל הַדְּבָרִים לֹא יַעֲשֶׂה כִּי אִם עַד שִׁימְצָא בְּהֵם מְקוֹם לָה', כְּמוֹ הַשִּׁינָה כְּדִי שִׁינּוּחַ גּוֹפּוֹ בְּשִׁבִיל לְעֶסֶק בְּתוֹרַת ה' וְכַדוּמָה.

והעקר הוא המאוס בגשמיות הדברים ההם בתכלית המאוס, כי בלתי זה פִּשְׁאִינוּ נְמָאָס הַתְּאֵנָה אֲצִלוּ בְּכָל אֲפִינְיָה, אָף אִם בְּכּוֹן כָּל הַכּוֹנֹת שְׁבַעֲוֹלָם לֹא יוֹעִילוּ וְלֹא יַצִּילוּ לְבָרֵךְ הַנִּיּוּצִים הַקְּדוּשִׁים בְּשִׁלְמוֹת, כִּיּוֹן שֶׁרְצוֹן חֲשָׁקוֹ לְגִשְׁמִיּוֹת הַדְּבָרִים כַּכַּח תְּאֵנָתוֹ הַבָּאָה מִשְׂרָשׁ הָרַע.

ואמנם אף על פי כן אם לא זכה עדין להיות נמאָס בתכלית, לא יניח מה שְׂיִוְדַע לְעֲשׂוֹתָם לְשֵׁם ה' בְּאֶחָד מִבְּחִינוֹת הַנְּאָמְרִים, כִּי אֲפֹשֶׁר עַל יְדֵי זֶה יוֹכַל מְעַט מְעַט לְבֹא לְבַחֲינַת שִׁיחֵיו נְמָאָסִים אֲצִלוּ בְּשִׁלְמוֹת. וְגַם עַל כֵּן אֲמָרוּ חַז"ל (אבות פ"ב מ"א) לֹא עֲלִיד הַמְּלָאכָה לְגַמֵּר וְלֹא אֵתָה בֵּן חוֹרִין לִיבַטֵּל מְמַנָּה כִּי כָּל אֲשֶׁר בְּכַחַף עֲשָׂה.

אבל באמת לא יבורר הניצוץ בשלמות שיהיה בְּנֵה יַחֲוֵד שְׁמוֹתָיו הַקְּדוּשִׁים, אִם לֹא פֶּאֶשֶׁר יִמְאָס בְּתַכְלִית כָּל הַגְּשָׁמִיּוֹת כְּאִמְרוֹ. וְעֲבוּדָה זֹה הִיא תְּשׁוּבָה לְפָנָיו וְתַבְרָךְ מְאֹד מְאֹד כְּנֹדַע, וְכֹאֲשֶׁר כְּתוּבֵנוּ כְּמָה פְּעָמִים. לְפִי שְׁנֵה הַנִּיּוּצוֹן נִתְרַחַק מְאֹד מְאוּר פְּנֵי וְתַבְרָךְ וְנִטְבָּע וְנִשְׁקָע בְּתוֹךְ עֲמָקֵי הַקְּלָפוֹת וְהָרַע, וְכֹאֲשֶׁר זֹכָה הַנִּיּוּצוֹן לְהִשָּׁיב לְבֵית אָבִיו אִין שְׂמַחָה כְּשִׂמְחָה זֹה לְאָב וְלְבֵן, וְהֵבֵן.

והנה אדם העובד את ה' בבחינה הראשונה על ידי תורה ותפלה ומעשים טובים לְבַד, הִנֵּה הוּא צָרִיךְ לְהִתְרַחַק מְאֹד מִכָּל דְּבָרִים הַתְּחַתּוֹנִים הַגְּשָׁמִיִּים, וּמִכָּל שֶׁנֶּם בְּמָקוֹם שְׁנִתְרַבָּה

מה שלא הלך פי אם לדבר מצוה ולא נתערב בלבו שום דבר חוץ ממה שהלך לשא אשה, שיחשב בשביל ממון חס ושלום או לנוי אף מעט מן המעט, פי כבר יצא יצא מכל בחינות האלה, ולא פנו באמת פי אם לקים מצות ה' כבוד אב ואם ולהקים זרע צדיקים בעולם שיעבדו את ה' ויעשו לו נחת רוח כאשר נתבשר על זה בתלום הלילה משמו יתברך.

ועל כן וילך ארצה בני קדם בלי שום מורא ופחד, פי לא היה מתערב בלבו שום תאוה כל שהיא לדברים התחתונים, וכבר היה יכול לאשגחא באנון דרגין ולא תרחקא מנייהו, ונתקיים בו 'בכל דרכיך דעהו והוא ישר ארחמיך' (משלי ג ו), פי כאשר ידע לידע את ה' בכל דרכיו אז ה' הטוב אל יתן למוט רגליו ומתן לצעד בכל מיני טמאות הקלפות ויפנס בשלום ויצא בשלום וכי יפל לא יוטל כי ה' סומך ידו בכל הנאמר:

וירא והנה כאר בשדה והנה שם שלשה עדרי צאן רכזים עליה כי מן הכאר ההוא ישקו העדרים והאבן גדלה על פי הכאר. ונאספו שמה כל העדרים ונללו את האבן מעל פי הכאר והשקו את הצאן והשיבו את האבן על פי הכאר למקמה. ויאמר להם יעקב אחי מאין אתם ויאמרו מחרן אנחנו (כט ב-ד)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זי"ע א'

מיום שחרכ בית המקדש נסתמו מעינות החכמה

אפשר לרמוז באלה הפסוקים, דמיום שחרכ בית המקדש בעונותינו הרבים נסתמו מעינות החכמה, והסטרוא אחרא גברה, והיא הגורמת מניעת החכמה מבני אדם, ואפלו יהיו טורחים חכמי הדור עד שיבררו התלכה

יחודים נפלאים ולעשות בזה נחת רוח גדול לפני מי שאמר והיה העולם, אז היה מתר לו ללכת ארצה בני קדם.

כי כשהוא בבחינה זו אינו ירא משום דבר, כי כל דבר ודבר שרואה לפניו אינו רואה כלל דבר הגשמיות שבו כי אם כח ואור ה' המתלבש בו להחיותו. ותקף בשבא לפניו דבר כזה הנה הגשמיות שבו נעשה נבזה בעיניו נמאס בלבו וישכם ויאמר באמת כי זה הכלי הכלים שטותים, גם טמאתם בהם, פי כל הגשמיות הם שרש הקלפות והרע.

ואינו נותן לב פי אם לניצוץ הקדוש אשר שם, ומכין לבו בכל כחו ליחד יחודים על ידי דבר הזה ולברר הניצוצים הקדושים מדבר זה ולהכניע ולשבר כח הטמאה והרע שפסיבו. ויבזה נכנעים ונשברים כל הקלפות פי שברם בלבו ואז על שחל ופתן ירף ירמס כפיר ותנין וזר לא יקרב אליו פי קדש הוא והקדיש תאותו לה' אליו בלבד.

כאור הפסוק על דרך הנ"ל

והנה ידוע אשר כל דברים התחתונים מכנים על שם הרגלים של אדם לפי שהם התחתונים מכל האדם והם המצבים ארצה. וזה שאמר הכתוב וישא יעקב רגליו, פרוש שנשא את רגליו למעלה לראש לעשות מכל דברים התחתונים בחינת 'סלם מצב ארצה וראשו מגיע השמימה'.

והז"ל אמרו (בראשית רבה ע ח) לבו נשא את רגליו, גם כן רומז לדברינו, שלבו הטוב במה שמאס בלבו באמת כל בחינות תאות הגשמיות הוא נשא את רגליו – מה שעושה בכל דברים התחתונים למעלה למעלה. והנה גם הוא בהליכתו ברגליו היה מיחד יחודים בעולמות העליונים, חוץ מדרך הפשוט

עם אשר תמצא את אלקיך לא יחיה (ומאותה קללה מתה החל בדרך, רש"י) (לא לב)

דברי יואל

רבי יואל מסאטמר זיע"א

יעקב אבינו היה בטוח בקדשת האמהות שאם הטמינו את התרפים לא יוכל לבן למוצאם

לכאורה? פלא דהיתכן שיאמר יעקב אבינו בדברים האלה עם אשר תמצא את אלהיך לא יחיה, האיך היה יכול לומר בביררות כזה שאין התרפים נמצאים במחנהו בשעה שהאמת לא כן היה, והלא היה לו לחשוש מספק שמה אכן אחד מבני ביתו לקחם, ולמה לא נזהר מלהוציא לשון קללה כזה.

ואמרתו לפרש, דבאמת היה יעקב אבינו נזהר בלשונו, דלא אמר דמי שלקח את התרפים לא יחיה, דידע שיתכן שלקחו אותם כדי לאבדם מן העולם פאשר היה באמת, אלא קאמר עם אשר תמצא, דאמנם ידע יעקב אבינו בנשיו הצדקניות האמהות הקדושות שכת הקדשה שלהן תקיף מאד - שאם אחד מהן לקחה את העבודה ורה ורצונם להעלימה לא יוכל לבן למצא אותה בשום אופן שבועולם.

דאף שלבן גדול מאד בכת הטמאה שלו ויכול למצא הכל ולשלט בכל אשר תשיג ידו, מכל מקום כת קדשתן של האמהות הקדושות חזק ותקיף יותר - שכאשר ברצונם להעלים איזה דבר אי אפשר במציאות לזולתן למצאו, וכן היה באמת שחפש ולא מצא את התרפים.

וזהו שאמר עם אשר תמצא את אלהיך לא יחיה, דכן הוא האמת דמי שאין בכחו להסתיר עצמו מפני כחות הטמאה שלא יוכלו להשיגו אין בכחו לעמד בפניהם, ועל פן לא

בהלכתה, מכל מקום הסטרא אחרא יש לה כח לחזר ולסתם מעינות החכמה. אבל מכל מקום, למוד תורה לשמה בין החברים גורמת להשרות שכינה בישראל ולעשות שלום בין ישראל לאביהם שבשמים. וכל זה ראה יעקב אבינו עליו השלום ברוח הקדש:

גם כשטורחים לברר את ההלכה הסטרא אחרא מפריעה

וזהו שאמר וירא והנה באר בשדה, התורה הנקראת באר מים חיים, ראה והנה באר בשדה, עתידה לגלות בשדה ותתפזר בחוצה לארץ. והנה שם שלשה עברי צאן רבצים עליה, הם פהנים לויים וישראלים. אי נמי, כנגד תורה נביאים כתובים. אי נמי, מקרא משנה גמרא.

כי מן הבאר הוא משקים הרועים את העדרים, דהינו תלמידי חכמים עוסקים בתורה ומורים לעם את הדרך ילכו בה ואת המעשה אשר יעשו. אבל והאבן גדלה על פי הבאר, האבן היא הסטרא אחרא, רובצת על הבאר שהיא התורה וסותמת אותה.

ונאספו שמה כל העדרים, הם החכמים העוסקים בתורה, וטורחים ונושאים ונותנים עד שגוללים את האבן שהיא הסטרא אחרא מעל פי הבאר שהיא התורה, ומבינים ההלכה על אמתה ומשקים את הצאן, דהינו מורים לעם ההלכה בהלכתה.

ועל ידי עון הדור מתזירים אנשי הדור את האבן על פי הבאר למקמה, דהינו חוזרת סטרא אחרא וסותמת מעין החכמה בפתחלה, והשיבו קאי אבני הדור, לא אחכמים. ויאמר להם יעקב אחי מאין אתם, כלומר, אם אתם יורדים וטורחים הרבה לעמק ההלכה או אין אתם מטריחים עצמכם כל כך, והשיבו לו ויאמרו מחרן אנחנו, כלומר מתזירים ההלכה בשמלה:

המשכה שיתנהג בחינת אבותינו. ובהתבונן כל זה בודאי כל איש ישראל יהיה חפצו ורצונו תמיד לכלל בה' אחד ולא שירד למטה במקום חשף.

אמנם זהו בחינת רצוא, אבל צריך להיות אחר כך בחינת שוב, כדכתיב 'פיתרון האור מן החשף', ורצונו יתברך להיות לו דוקא דירה בתחתונים, ולכן הצווי 'ואהבת' הוא הפרוש בהפוך מלמעלה למטה. וכמאמר רז"ל (יומא פו.) שיהא שם שמים מתאהב על ידך, פרוש להמשיך גלוי אור אלקותו מלמעלה למטה.

וזהו מעשה אברהם, הכנסת אורחים, שנתן לערביים לאכול ואחר כך אמר להם דעו למי מברכים כו', בכדי להיות גלוי אלקות למטה שגם הערביים יפירו גדלתו כו'. כל זה הוא בחינת אברהם המשכה מלמעלה למטה. ויצחק היה חופר בארות, שהוא בחינת גלוי ממשטה למעלה, מהעלם לגלוי, כמשל הבור אשר המים שם בהעלם ועל ידי חפירה נגלו המים כו'.

והנה גם שאברהם היה גם בן חופר בארות, אבל כתיב 'ויסתמום פלשתים כו'', ויצחק חפר אותן וקרא להם 'שמות כשמת אשר קרא להן אביו' – [הנה תבת 'שמות' בפסוק זה] הראשון מלא והשני חסר, לפי שכל ידי חפירה דיצחק לא נפסק עוד נביעתם, ונמשכים ונובעים הששה מדות שהן בחינת יו"ו, על פן הוא 'שמות' מלא ביו"ו. אבל 'שמת' דאברהם חסר יו"ו, לפי שסתמום פלשתים ויש לחיצונים יניקה מהם. לכן על ידי חפירה דיצחק הוא שמות ביו"ו.

ולעתיד לבא כתיב 'כי אתה אבינו' (ראה שבת פט.), שעקר הצחוק והשמחה יהיה מבחינת יצחק שהוא ממשטה למעלה, אשר בחינה זו אין קץ ותכלית כו'. מה שאין בן

היתה עולתה בשפתיו במה שאמר עם אשר תמצא וגו', דגבי רחל אמנו היה אמת ויציב שלא מצא.

אולם אף על פי כן היה זה פשגה היוצאת מלפני השליט, משום דבורו של יעקב אבינו היה מלתא דמשתמע לתרי אנפין והיה יכול להתפרש אף כפי פשוטו ולא פל אחד מבין פונה, לכן הזיק, דבור של צדיק וקדוש ישראל כיעקב אבינו אף אם רק נראה ומשתמע כלשון קלה כבר אפשר להזיק חס ושלום, אבל באמת דקדק יעקב אבינו בלשונו הקדוש כנ"ל:

ויען יעקב ויאמר גו' ופחד יצחק היה לי (לא)

(מב)

תורה אור

רבי שניאור זלמן מליאדי זי"ע א

ביאור העבודה על דרך הפנימית בבחינת אברהם יצחק ויעקב

כתיב 'שמאלו תחת לראשי וימינו תחבוקני' (שה"ש ב טו). 'שמאלו' הוא בחינת יצחק ממשטה למעלה, וימינו כו' הוא בחינת אברהם מלמעלה למטה. והנה מדת אברהם הוא הכנסת אורחים כו', ויצחק היה חופר בארות כו'.

ולהבין זה. הנה כתיב 'ואהבת', אשר לכאורה לא שיף בזה לשון צווי לאהב כו'. אף הוא שבתחלה כתיב 'הנה אחד כו'', ובהתבוננות ענן אחד איך שאין ערך אליו כלל כו', הנה אלקינו ואלקי אבותינו (שהוא בחינת צמצום) פרוש שיתנהג בחינת אבותינו חכמה בינה כו' אנת חכים כו' אשר אין ערך כלל לגבי מהותו יתברך, אנת הוא חד כו'.

לכן צריך קודם בחינת 'אלקינו' שהוא בחינת צמצום, ואחר כך 'ואלקי' בחינת נא"ו

התפללות מברית מן הקצה כו'. ולכן אמר אלקי אבי אברהם ופחד יצחק הנה לי, שהיו לו שני הבחינות – בחינת אברהם כנ"ל, וגם פחד יצחק הנה יכול להמשיך למטה גם כן.

והנה לעתיד לבא כתיב כי אתה אבינו, פרוש כי עתה אי אפשר שבחינת פחד יצחק הנה בחינת אבינו שהיא המשכה למטה וכנ"ל. אבל לעתיד לבוא כשיהיה בלע המות לנצח ואת רוח השמאה אעביר כו' אז יתגלה בחינת פחד יצחק למטה שיהיה הוא בחינת אבינו כדכתיב לבוא בנקרות הצרים ובסעפי הסלעים מפני פחד ה', שיתגלה בחינת פחד ובטול למטה וראו כל בשור' (פרשת תולדות יו, א):

ויזבח יעקב זבח בהר ויקרא לאחיו לאכל לחם ויאכלו לחם (לא נד)

חסד לאברהם

רבי אברהם ישכר מרדומסק זיע"א

ויזבח יעקב זבח בהר ויקרא לאחיו לאכל לחם – על אף שהכינו בשור אכלו לחם כדי לשבר כח התאנה

ויזבח יעקב זבח בהר ויקרא לאחיו לאכל לחם ויאכלו לחם. הנה הלחם שאלו פהגן אבל בשור מה ששאלו הנה שלא פהגן (רשי"י שמות טו ח), כי זה אין מההכרח לחיות האדם כמו הלחם, ולכן נקרא בשור פאנה.

והנה יעקב הנה אצל לכן לשבר את כחו, והנה שבירת התאנה זה בטול יצר הרע, וחקמינו ז"ל אמרו 'זבח תודה יכבדנני' (תהלים נ כג) הינו מי שזוכח את יצרו. והנה בני ישראל אמרו 'בשבנתנו על סיר הבשר באכלנו לחם לשבע' (שמות טו א), פרוש הגם שישבו על סיר הבשר היו שוכרים את תאנתם ולא

(אברהם) בבחינת ממעלה למטה יש לה גבול המשכה למטה.

ולכן באברהם כתיב ב' פעמים 'אברהם אברהם', הא' הוא המשכה שיהיה בחינת חכמה ובינה דאצילות, ואלקי אבותינו כנ"ל. והמשכה ב' בכריאה יצירה עשיה.

מה שאין פן יצחק בחינת מלמטה למעלה בחינת אין קץ ותכלית והכל ירומוף סלה. ומנה נתנה עקר הצחוק, פי גמירי משמא מיהב יהי משקל לא שקלי כו', מיהב הוא בחינת השתלשלות מאן לגש כו'. אבל עבודת האדם הוא ההפוך, והוא להיות בטול לגש לאין, והוא בחינת יצחק, צחוק ותענוג גדול כו'.

והנה כתיב באברהם קח נא את בנך כו' אשר אהבת את יצחק כו'. פי ידוע הטבע לאהב ההפוך כדכתיב 'מים קרים על נפש ציפה', וכמו כן להפוך מי שקר לו מאד רוצה למים חמים. ולכן אברהם שמדתו המשכה למעלה למטה אהב גם כן ההפוך, בחינת יצחק מלמטה למעלה. הינו שבחינת יצחק הוא פחד יצחק שהוא בחינת יראה ובטול.

ולכן זה אי אפשר שימשיך אברהם למטה בחינת פחד יצחק הנ"ל שבחינת בטול כזה אי אפשר לנבראים לקבל, כי גם למעלה אמרו הושיט הקדוש ברוך הוא אצבעו הקטנה ביניהם ושרפן על ידי גלוי רב ומפל שכן למטה פונבראים. ולכן כתיב ויעקד אותו על המזבח ממעל לעצים, למעלה מבחינת עץ החיים ועץ הדעת שם יוכל להתגלות בחינת פחד יצחק הנ"ל.

אמנם ביעקב כתיב ופחד יצחק הנה לי. כי יעקב הנה בחור שבאבות, בחינת

לעצמו, ולא לאחזו פעם בזה ופעם בזה, ומי שזוכה לזה אזי זוכה לבחינה שהמלאכים מבקשים אותו להתחבר עמו.

וזהו ויעקב הלך לדרכו, פרוש שהלך לדרכו המיוחד לו, ויפגעו בו מלאכי אלקים, פרוש 'ויפגעו' הוא על דרך הכתוב 'ויפגע במקום' (כח יא), ופרושו ש'על ידי זה זכה לבחינה שהמלאכים מבקשים אותו להתחבר עמו, וד"ל:

שבת קדש + רקודים בשבת

אגרא דכלה

רבי צבי אלימלך מדינוב זיע"א

על ידי הרקוד בשבת מתעלים מהקלפות ונשכח העצבות והדאגות

ענין הגבחה הרגלים יבאה לפרש ברמז, דהנה דרגין תפאין דעשיה ויצירה הם בתוף הקלפות, ובשבת קדש פשמתעלין העולמות, אזי מתעלים מתוף הקלפות פנודע, על פן נשכח מישראל העצבות והדאגות הבאים מצד הקלפות דששת ימי החל המשקעים בארציות.

והנה יש בששת ימי החל קמ"ד שעות, והקלפות המפתים לארציות ולחמירות בששת ימי החל, נקראים 'בני קדם'. וזה שרמז 'וישא יעקב רגליו' (בראשית כט א) – הינו בעת שיעקב מנשא את רגליו, דהינו דרגין תפאין דעשיה ויצירה, וזה הוא בשבת קדש, אזי יילך ארצה בני קדם – הינו שנסתלק והולך מבני יעקב הארציות דבני קדם, הינו הקלפות הנ"ל, השם יתברך יציל את עמו ישראל:

היו אוכלים הבשר רק באכלנו לחם לשבע' שהוא הכרחיות להחיות האדם.

וזה ויזבח יעקב זבח בהר הינו וביחה היטה להכין עבורם אכילת בשר, ויקרא לאחיו לאכל לחם פרוש שגם שמוכן לפניהם אכילת בשר לא יאכלו רק לחם, ובשבת התאנה הזאת ויזבח יעקב זבח בהר, רמז פי הנה זוכת את היצר הרע שנקרא הר.

והנה כל האכילות מכנים בשם לחם כפרוש רש"י, הוא גם פן הטעם, שאף אם אוכל שאר מאכלים לא יבון בזה למלאות תאוותו רק פונתו יהיה להחיות נפשו כמו באכילת לחם:

ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלקים (לב)

(ב)

אהבת שלום

רבי מנחם מענדל מקוסוב זיע"א

'ויעקב הלך לדרכו' – עבד את הבורא על פי דרכו המיוחדת לו

יש לפרש על דרך זה, דהנה ידוע שעקר העבודה הוא ליחד ולחבר אשת נעורים עם הויה וליחד יחוד השלם בקרא יאות, אף יש כמה וכמה מדרגות הנמשכים מתחתית המדרגות אל רום המעלות, פי גבוה מעל גבוה יש פנודע.

והנה אף שאלו ואלו דברי אלקים חיים והכל הולך אל מקום אחד, על פל פנים יאחו צדיק דרכו המיוחד לו שבל יזו ממנו פלל וכלל, ואף שידוע בעצמו שהדרך שזולתו עובד בו הוא פודאי גם פן טוב, עם פל זה יותר טוב שלא יסור מדרך המיוחד

שבת קדש • רקודים בשבת

בר ישראל נושא ומגביה רגליו ברקידה של מצוה לכבוד השם יתברך, על ידי זה יוגף ארצה בני קדם, יוכל לבוא ולהגיע למדרגות הגבוהות של ראשונים כמלאכים:

אמרי אמת לקוטים

רבי אברהם מרדכי מגור זיע"א

התלהבותם של חסידים הראשונים בשבת

בשם החדושי הרי"מ ז"ל: חסידים הראשונים היו מרקדים ועושים קוֹזְלִיקְעֵס' בשבת מרב שמחה, אחר כך בטלו זאת הצדיקים כדי שלא להיות 'צי היימיש' עם השבת, וצריכים לבא להמצוה עם בושח ויראה, ויהיה שמחה בלבם מהמצוה כמו שאומרים 'ישמחו במלכותך שומרי שבת', ואיתא (שבת יב.) יכולה היא שתרחם, הרבי רבי בונם ז"ל אמר בתמיה: 'למחלליה מות יומת' (שמרת לא יד) יהיה לי שיכות, וליושמרתם את השבת' (סס) לא יהיה לי שיכות:

שמחה וענג בשבת

אור תורה

רבי דב בער ממעזריטש זיע"א

טעם ההלכה שמי שיש לו תענוג מספורים התר לו לספר בהם בשבת על פי משל ותוכחה נפלאה | באור המעשה המוכבא בנמרא אודות י"ד ניסן שהל בשבת ושכחו אם פסח דוחה שבת

בנמרא (פסחים טו.): פעם אחת חל י"ד להיות בשבת ושכחו אם פסח דוחה שבת. פרוש כי יש כ"ח עתים, י"ד דקדשה וי"ד דקלפה, נמצא כי ביום שבת שהוא יום קדשה וצריך שמחה גדולה, ובמה משמחו, כמה

תורת חיים

רבי חיים מקוסוב זיע"א

בשבת צריך שלכו ושא את רגליו לרקד

וישא יעקב רגליו. פרוש רש"י: משנתכשר בשורה טובה שהקטש בשמירה, נשא לבו את רגליו ונעשה קל ללכת. וכן הוא במדרש רבה. והוא פליאה, למה דוקא בשמירה, וכמה הקטחות היה שם.

רק נראה, שאיתא בכתבים שבחל רגליו יורדת וכו', ויש אחיזה לסטרא אחרא חס ושלום, ובשבת קדש יש עליה לבחינת מלכות עד בחינת חכמה שנקרא 'קדש'. וזה פונת הקדוש שמעלה רגלים לבחינת החכמה, וזה ו'אשיבה רגלי אל עדתיך' (תהלים קיט ט).

זה ו'וישא יעקב' גימטריא ויין שמות הוי"ה ברוף הוא. בשבת קדש נשלם כל השבעה שמות, ונתעלה בחינת רגלים עד קדש בחינת חכמה. וזה 'לבו', הוא ל"ב נתיבות החכמה, לב חסם, נשא את רגליו, וזה מכת הקטחה ושמרתיה בכל אשר תלך, בחינת רגלים, שלא יהיה אחיזה לסטרא אחרא חס ושלום.

ובזה נעשה קל ברגליו, פי כל הכבודים והיעוץ הוא מהם, 'הגי ברפי דרבנן וכו' (ברכות א). ויעקב אבינו היה לו שמירה, ולזה נעשה קל ללכת. ולזה צריך בשבת קדש רקודין - 'שלכו ושא רגליו':

דבר חיים

רבי חיים מנדבורנא זיע"א

על ידי רקידה של מצוה מגיעים למדרגות גבוהות

וישא יעקב רגליו וילך ארצה בני קדם. נרמז בזה הפתוב, ו'וישא יעקב רגליו', כ'אשר

מאכל או פיוצא, ואחר הוסיף לשאל שיתנו לו פֶּרֶס מִגְנֵזי הַמֶּלֶךְ זָהָב וְדָרְכֵמוֹנִים, ואִיזָה מֵהֶם בְּקֶשׁ שְׁיִתְּנוּ לוֹ שׁוֹלְטָנוֹת וּשְׁרָרוֹת עַל קֶצֶת עֲרֵי הַמֶּלֶךְ. וְהַכֹּל נִתֵּן לְכָל אֶחָד וְאֶחָד חֶפְצוֹ וּבִקְשָׁתוֹ.

וְהִיא שֵׁם אִישׁ סָכַל וְחָסֵר לֵב, וְהוּא הִיא אִישׁ צָרוּעַ מְטֵל בְּאִשְׁפָּה מַחְמַת צָרְעָתוֹ, וּבְהִגִּיעַ אֵלָיו הַשְּׂאֵלָה לְשָׂאֵל וּלְבַקֵּשׁ תַּאֲוָתוֹ וְחֶפְצוֹ וּצְרִכָיו מִבֵּית הַמֶּלֶךְ, בְּקֶשׁ שְׁיִצְוֶה הַמֶּלֶךְ שְׁיִתֵּן לוֹ שְׁתֵּי מִשְׁפְּלוֹת שֶׁל זָבֵל לַח וְקָר בְּכַדֵי שְׁיִתְכַסֶּה מֵהֶם וְיִתְקַרֵּר מִצָּרְעָתוֹ.

וְנִעְרָו בּו עֲבָדֵי הַמֶּלֶךְ וְאָמְרוּ לוֹ, שׁוּטָה וְחָסֵר לֵב, מַה זֹאת אֲשֶׁר שְׂאֵלְתָּ וּבִבְחֶרֶת מִכָּל תַּעֲנוּגִים, וְהִלּוּא אִם הֵייתָ שׁוֹאֵל בַּיּוֹם הַזֶּה חֶפְצִים טוֹבִים אוֹ מִינֵי תַעֲנוּגִים שְׁבַעֲוֹלָם וְכָל מַחְמַדֵי לֵב הַמֶּלֶךְ הֵיוּ נוֹתְנִים לָךְ, כִּי כֵן דָּתֵי הַמֶּלֶךְ וְנִימוּסֵי הַלְהִיּוֹת עוֹשִׂים רְצוֹן אִישׁ וְאִישׁ.

וְאִם תֹּאמַר מַחְמַת כָּאֵב צָרְעָתְךָ שְׂאֵלְתָּ דְבָר זֶה, שׁוּטָה שְׁבַעֲוֹלָם, הִיא לָךְ לְבַקֵּשׁ מֵאֵת הַמֶּלֶךְ שְׁיִצְוֶה לְהַרְפָּאִים לְרַפְּאוֹת אוֹתְךָ מִצָּרְעָתְךָ, כְּלוּם חֲסִרִים מִבֵּית הַמֶּלֶךְ רוֹפְאִים מוֹמַחִים וְכָל מִינֵי סִמְנֵי רַפּוּאוֹת עַד אֵין קָץ.

וְהִנֵּה הִגִּיעַ הַדְּבָר הַזֶּה בְּפִנֵּי הַמֶּלֶךְ שֶׁכָּף בְּקֶשׁ הָאִישׁ הַסָּכַל, וְהַמֶּלֶךְ שָׁחַכְמָתוֹ גִּדּוּלָה עַד מְאֹד אָמַר לְעַבְדָּיו, מֵאַחַר שְׂאִישׁ זֶה הוּא כְּסִיל בְּשִׁבְלֵי יִשְׁתַּנֶּה נְמוּסֵי הַמֶּלֶךְ וְדָתוֹ, זֶה אִי אֶפְשָׁר, רַק יִנָּתֵן לוֹ כְּמוֹ אֲשֶׁר בְּחֵר, כִּי הַסָּכַל הַלְזָה בְּחֵר בְּדָבָר מְאוּס אִם כֵּן בְּגוֹדֵאֵי זֶה עֶקֶר תַּעֲנוּגוֹ וְעַדוּנוֹ, עַל כֵּן לֹא יִתֵּן לוֹ יוֹתֵר מִשְׂאֵלְתוֹ וּבִקְשָׁתוֹ, וְהִנְמַשֵּׁל מוֹיָבֵן:

שְׁמַחְשֵׁב בְּעוֹלָמוֹת עֲלִיוֹנִים בְּכָל הַמְדוֹת בְּעוֹלָם הַתַּעֲנוּג, שֶׁהֵם י"ד עֵתִים דְּקִדְשָׁה, וְלִפְעָמִים אֲזַ אֵינוֹ יָכוֹל לְדַבֵּק עִצְמוֹ בִּי"ד עֵתִים דְּקִדְשָׁה שְׁמַחְזִיק אֶת עִצְמוֹ בְּכָל כַּחוֹ וְאֵינוֹ יָכוֹל, נִמְצָא שְׂאִין לוֹ שְׁמַחָה.

וְאִתָּא בְּשִׁלְחֵן עֲרוּף (או"ח שו"ב) אָדָם שְׁיֵשׁ לוֹ תַעֲנוּג מִסְפּוּרִים מִתֵּר לוֹ לְסַפֵּר בְּשַׁבָּת מִפְּנֵי שֶׁהֵם שְׁמַחָה וְתַעֲנוּג לוֹ, אֲלֵא שֶׁהֵם מִצַּד הַקְּלָפָה וְהֵם י"ד עֵתִים דְּקָלְפָה, וְעַם כָּל זֶה מִתֵּר.

וְזוֹ שְׂאֵלָה נְשִׂאֵלָה בְּגִמְרָא: 'חַל י"ד פְּרוּשׁ י"ד עֵתִים הָרַעִים, לְהִיּוֹת בְּשַׁבָּת' פְּרוּשׁ אָדָם אֶחָד הִיא צְרִיף לְשַׁמַּח לְהַתְעַנֵּג בִּי"ד עֵתִים הָאֵלוֹ שְׁלֵא הִיא יָכוֹל לְשַׁמַּח אֶת עִצְמוֹ בִּי"ד דְּקִדְשָׁה, וְשִׁכְחוּ אִם מִתֵּר לְדַבֵּר בִּי"ד אֵלוֹ, וְהִיא שֵׁם הַלֵּל הַבְּכִ"לִי פְרוּשׁ שֶׁהִיא כְּלוּל מִשְׁתֵּי מְדוֹת, וְאָמַר לָהֶם פֶּסַח דּוּחָה שַׁבָּת, רְצָה לוֹמַר פֶּ"ה ס"ח.

וּמִפְּנֵי מַה הִתִּירוּ בְּאֵמַת לְסַפֵּר סְפוּרִים בְּשַׁבָּת. וְאֶפְשָׁר לוֹמַר מִשֵּׁל נִפְלָא עַל זֶה, מִשֵּׁל לְמֶלֶךְ שֶׁהָיוּ לוֹ מְדִינּוֹת הַרְבֵּה וְעַבְדִּים לְאִין מְסַפֵּר, וְצִוָּה הַמֶּלֶךְ לְעַשׂוֹת יוֹם מְגַבֵּל מִשְׁתָּה וּשְׁמַחָה לְכָל שְׂרָיו וְעַבְדָּיו, וּלְכָל מִי שְׁיִרְצֶה לְבוֹא אֶל הַמִּשְׁתָּה לְהַתְעַנֵּג בְּתַעֲנוּגֵי וּמַעֲדָנֵי הַמֶּלֶךְ יִתֵּן לְכָל רְצוֹנוֹ וּשְׂאֵלְתוֹ כָּל אֲשֶׁר תִּשְׂאֵל וְתִאָּוֶה נִפְשׁוֹ כְּדִי שְׁלֵא יִחְסֵר לְשׁוּם אָדָם שׁוּם תַּעֲנוּג וְעַדוּן בְּעוֹלָם כְּכָל אֲשֶׁר הוּא חֶפֶץ וּשׁוֹאֵל תַּכְף יִנָּתֵן לוֹ כְּאֹנֶת נִפְשׁוֹ.

וְהִנֵּה הֵיוּ הַרְבֵּה, מַה שְּׂשָׂאֵל זֶה לֹא שְׂאֵל זֶה. אִיזָה מֵהֶם בְּקֶשׁ שְׁיִתְּנוּ לוֹ כְּלִים נְאִים וְחִשׁוּבִים שֶׁהַמֶּלֶךְ מִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם, וְאִיזָה מֵהֶם בְּקֶשׁ שְׁיִתְּנוּ לוֹ כָּל מַעֲדָנֵי מֶלֶךְ מִכָּל מִינֵי

אוצרות גאוני הדורות

למה דוקא בבית אל פחד מחיות רעות ולא במקום אחר.

יש לומר על פי דברי הגמרא (ע"ז ט) דייעקב נולד בשנת ב' אלפים וק"ח לבריאת עולם, וכשפא אל לכן היה בן ע"ז כדאיחא במגלה (י"ז), הרי קפ"ה לבריאת עולם, ואנן דקזמא לן כרבנן דשנת היובל אינו עולה לכאן ולכאן עולה על פי חשבון מ"ג יובלות ול"ה שנים, ושנת ל"ה ליובל היא שמטה.

וזה ידוע דבאותו שעה שברך יעקב לייעקב ושלח אותו לחרן היה פסח כפרוש רש"י על הפסוק (לעיל כ ט) 'שני ג'ני עדים', למה שנים, אחד לפסח ואחד לחגיגה. ואיתא בתוספתא דשביעית (פ"ו ה"ח) בבית אל היו הפרות קימים באילנות עד אחרון של שביעית, ואיזהו אחרון של שביעית זהו פסח, ואם בן החיות באות לשם ואוכלין הפרות.

ובזה יתרץ שפיר דברי הזהר ופרוש רש"י הנ"ל, ויצא יעקב מבאר שבע רצה לומר כפרוש הזהר מבארה של שמטה, דאותו שנה היה שמטה כחשבון הנ"ל, וממילא לא היו אוספין הפרות לבית ונשארו בשדה, לכך במקום אחר לא היה מתגרא מחיות רעות, משום דלא היו פרות קימים במקום אחר עד פסח, מה שאין בן כשפא לבית אל דשם הפרות קימים עד הפסח כדברי התוספתא הנ"ל, ובאין החיות לשם ואוכלין, היה מפחד שמה מחיות רעות.

ויחלם והנה סלם מצב ארצה וראשו מגיע השמימה והנה מלאכי אלהים עלים וירדים בו

(כח יב)

ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה (כח י)

בני יעקב

רבי יעקב משאלוניקי זצ"ל

הליכת ארץ חרו לקראת יעקב

היה לו לומר 'וילך לחרן', ואף כי רז"ל אמרו כל מקום שצריך למ"ד בתחלה הטיל לה ה"א בסוף, אמנם יראה לפרש במה שאמרו רז"ל (חולין צא:) פי קפצה לו הארץ ומיד שיצא נעתק חרן ממקומה ובה שם, אם בן נמצא דייעקב לא הלך ברגליו אצל חרן, אלא חרן הוא שהלך אצל יעקב.

וזה שאמר ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה, כלומר יעקב לא עשה אלא כי יצא מבאר שבע, אבל מי שהלך הוא חרנה שנתקן ממקומו, וזהו אפשר נמי שאמר (כט א) 'וישא יעקב רגליו וילך ארצה בני קדם', כלומר יעקב לא נשא אלא רגליו, אבל מי שהלך הוא ארצה בני קדם.

ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש ויחם מאבני המקום וישם מראשתיו (כח יא)

דברי יהונתן

רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל

יצא יעקב מבאר שבע בשנת השמטה ולא נותרו פרות השדה כי אם בבית אל, ולכך נתגרא שם מחיות רעות

איתא בזהר (ח"א קמז) 'ויצא יעקב מבאר שבע' מבארה של שמטה, וזה תמויה. ולתרץ זאת יש להבין בהקדם פרוש רש"י על הפסוק 'ויחם מאבני המקום', שעשה לו גדר של אבנים, שהיה מתגרא מחיות רעות, ולהבין

עוד יוסף חי

רבי יוסף חיים ב"ר אליהו זצ"ל

פרנסת האדם תלויה בהשגחת הבורא יתברך

פרש עֲטַרְת רֹאשִׁי אֲדוֹנִי אָבִי זֶלֶה"ה בְּסִפְרוֹ מְדַרְשׁ אֵלֵיהוּ, סוּלָם מְסַפֵּר מְמוֹן, הוּא מַצַּב אֲרֻצָּה, שֶׁהָאָדָם רוֹאֶה בְּעֵינָיו דָּעַל יְדֵי עֶסֶק מִשָּׂא וּמִתֵּן שְׁעוֹשֶׂה בְּאַרְץ הַלְוֹו הוּא מְרוּיחַ וְאוֹסֵף מְמוֹן, אִךְ בְּאָמֶת רֹאשׁוֹ מְגִיעַ הַשְּׁמִימָה, שֶׁהַכֹּל תְּלוּי בַּהֲשִׁגַּחַת הַבּוֹרָא יִתְבַּרֵךְ וּרְצוֹנוֹ, דָּאִם יִרְצֶה הַשֵּׁי"ת שִׁיְהִיָּה לְזֶה מְמוֹן הוּא מְרוּיחַ, וְאִם לֹא יִפְסִיד וְיִהְיֶה בַעַל חוֹב לְאַחֲרִים.

לְכֹן הֵנָּה מְלֹאכֵי אֱלֹהִים הֵם הַמְּמַנִּים עַל הַפְּרִנְסָה, עֹלִים וְיֹרְדִים בּוֹ, דְּהֵינּוּ יֵשׁ בְּגֵי אָדָם שֶׁהֵם עוֹלִים בְּעֶסֶק שְׁעוֹשִׂים בְּמְמוֹן וּמִשָּׂא וּמִתֵּן, וְיֵשׁ בְּגֵי אָדָם יוֹרְדִים בְּעֶסֶק שְׁעוֹשִׂים, שְׁמֵאָבְדִים מְמוֹן הַקֶּרֶן שֶׁבִּיָּדָם וְיִהְיֶה חֵיבִין לְאַחֲרִים.

לחם אשר

רבי אשר אנשיל יהודה מילר זצ"ל

רמז הכתוב למחלקת החכמים כדון תפלת ערבית רשות או חובה

וְאָמַרְתִּי הִיּוֹת שְׁלִיכָא מִיַּדִּי דְלֹא רְמִיזָא בְּאוֹרֵיתָא מִמִּילָא מְרַמֵּז פֶּאן הָעֵנָן שֶׁל רַבֵּן גְּמִילְאֵל וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אֲשֶׁר פְּלִיגוּ (ברכות כז:) בְּעֵנָן תְּפִלַּת עֲרֻבֵית רְשׁוּת אוֹ חוֹבָה, אֲשֶׁר עַל יְדֵי זֶה הוֹרִידוּ מְנַשִּׂיאוֹתוֹ אֶת רַבֵּן גְּמִילְאֵל, וְהֵעֵלוּ אֶת רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה, ע"ש בַּפְּנִים.

וְאִם כֵּן נִיפְגַע בְּמִקּוּם וְגו', וּפְרַשׁ רַש"י שְׁאִין פְּגִיעָה אֶלָּא לְשׁוֹן תְּפִלָּה שֶׁתֵּקַן יַעֲקֹב תְּפִלַּת עֲרֻבֵית, וְרַמְזוֹ שֶׁעַל יְדֵי תְּפִלָּתוֹ תְּפִלַּת עֲרֻבֵית וְהֵנָּה מְלֹאכֵי אֱלֹהִים אֵלוֹ הַתְּלַמִּידֵי חֲכָמִים שֶׁנִּקְרָאִים בְּשֵׁם מְלֹאכִים כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ (שבת קיט:), עוֹלִים לְגַדְלָהּ, וְיֹוֹרְדִים מְגַדְלָתָן בּוֹ, דְּהֵינּוּ בַּשְּׁבִילוֹ.

וַיִּקַּץ יַעֲקֹב מִשְׁנֵתוֹ וַיֹּאמֶר אֲכֹן יֵשׁ ה' בְּמִקּוּם
הַזֶּה וְאֲנֹכִי לֹא יָדַעְתִּי (כח טז)

נתיבות שלום

רבי דוד הלוי זצ"ל

התורה מגיעה לנו ולא למלאכים

יֵשׁ לְפָרֵשׁ פְּסוּק זֶה עַל דְּרָף הַרְמָזוֹ, בְּהַקְדִּים אֶת דְּבָרֵי הַגְּמָרָא בְּשִׁבְתָּ (פ.ח:), אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻעַ בֶּן לׁוֹי, בְּשַׁעַר שְׁעָלָה מִלְּשָׁה לְמָרוֹם לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה אָמְרוּ מְלֹאכֵי הַשָּׁרָת לְפָנֵי הַקַּב"ה, רַבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם מַה לִּילוּד אִשָּׁה בִּיְבִינָה, אָמַר לָהֶם לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה בָּא. אָמְרוּ לְפָנָיו חַמּוּדָה גְּנוּזָה שֶׁגְּנוּזָה לָךְ תִּשַׁע מְאוֹת וְשִׁבְעִים וְאַרְבַּעַת דּוֹרוֹת קֹדֶם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם אִתָּה מִבְּקַשׁ לַתְּנָה לְבָשָׂר וְדָם "מַה אֲנוֹשׁ פִּי תִזְכְּרֵנוּ וּבֹן אָדָם פִּי תִפְקְדֵנוּ" (תהלים ח, ט).

וּבִאֲרוֹ הַמְּפָרְשִׁים (החיד"א בספר 'כסא דוד' דרוש ד, ועוד), שֶׁטַעַנַּת הַמְּלֹאכִים מִתְבַּסְּסַת עַל דִּין בֶּן הַמַּצָּר (פְּלוֹמֵר, שְׁבַן) הַנּוֹזֵכַר בְּגִמְרָא בְּכֹא מְצִיעָא (ק.ח.) וְהֵינּוּ, אָדָם הַחִפְּץ לְמַכֵּר אֶת קַרְקַעוֹ וּשְׁכֵנוֹ מִבְּקַשׁ לְקִנּוּתָהּ, הַשֶּׁכֶן קוֹדֵם לְשֹׂאֵר כָּל אָדָם, וְאִךְ יְכוּל לְמַנֵּעַ מִבַּעַל הַקַּרְקַע לְמַכְרָה לְאָדָם אַחֵר. וּלְפִי דִין זֶה מוֹכַנְתַּ טַעַנַּת הַמְּלֹאכִים שֶׁאָמְרוּ "תְּנֶה הוֹדֵף עַל הַשָּׁמַיִם" (תהלים ח, ב), רְצָה לומר כִּי רְאוּיָה הַתּוֹרָה לְהִנָּתֵן לְשִׁכְנֵיהָ אֲשֶׁר בְּשָׁמַיִם מִמַּעַל, וְלָמָּה נִתְּנָה לְיִשְׂרָאֵל.

וַיֵּשׁ לְהַשִּׁיב עַל טַעַנַּת הַמְּלֹאכִים בְּשֵׁנֵי דְרָכִים. הָאֶחָת, מִדְּבָרֵי הַגְּמָרָא (שם ק.ח.) אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן "אֲנֹכִי" (שמות כ, ב), רֹאשִׁי תְּבוֹת 'אֲנָא נַפְשִׁי כְּתֻבֵית יְהִיבֵית' כְּלוֹמַר שֶׁהַתּוֹרָה נִתְּנָה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִתְנָה. וּלְפִי זֶה מִתְבַּטְּלַת טַעַנַּת הַמְּלֹאכִים שֶׁהַתּוֹרָה מְגִיעָה לָהֶם, כִּינּוּן שְׁדִין זֶה שִׁיף רַק בְּדִינֵי מִקּוֹחַ וּמִמְכָּר וְלֹא בְּדִינֵי מִתְנָה כְּפִי שֶׁנִּפְסַק בְּשִׁלְחַן עֲרוּף (חומ"מ סי' קעה סג"ד). וְהַשְּׁנִיָּה, שֶׁמִּכִּינּוּן שְׁה' נִמְצָא גַם בְּאַרְץ, וְה' וְתוֹרָתוֹ אֶחָד הֵם, אִם כֵּן אִין עֲדִיפּוֹת לְמְלֹאכִים

לומר "את שבתתי תשמרו ומקדשי תיראו" (ויקרא יט, ל). נאמרה שמירה בשבת, ונאמר מורא במקדש, מה שמירה האמורה בשבת, לא משבת אפה מתירא אלא ממי שהזוהיר על השבת, אף מורא האמור במקדש, לא ממקדש אפה מתירא אלא ממי שהזוהיר על המקדש.

ומעתה, מאחר שאמר יעקב "מה נורא המקום הזה" שמשמע מזה שהוא כמורה באצבע, שעקר יראתו היא מהמקום עצמו והרי אין ראוי להתירא מן המקום עצמו רק ממי שנמצא בו, לפיכך חזר ואמר "אין זה", כלומר, אין פגנתי שאמרתי "זה" להצביע על המקום, אלא התכננתי ש"נורא המקום" משום שזה "בית אלהים", וממי ששוכן שם אני ירא.

(באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

וידר יעקב נדר לאמר אם יהיה אלהים עמדי ושמרני בדרך הזה אשר אנכי הולך ונתן לי לחם לאכל ובגד ללבוש. ושכתי בשלום אל בית

אבי (כח כ-כא)

ולבש הפנה

רבי חיים יהושע אלעזר חמצי זצ"ל

התגברות על יצר הרע על ידי הסתפקות במועט

אמר 'לחם לאכל ובגד ללבוש' ראוי להבין, דתבות לאכל וללבוש נראה שפת יתר, דמסתמא ודאי דהלחם הוא לאכל והבגד הוא ללבוש.

ואפשר לפרש בדרך פשוט, דכונתו לשאל מאת ה' שיתן לו הכרחי לקיום הגוף דוקא, וזה אמרו ונתן לי לחם לאכל אכילה כל דהוא לקיום הגוף דוקא ואיני חפץ במוותרות, ובגד דוקא ללבוש לכסות הגוף, ולא בגדים יקרים לבוש מלכות וכיוצא, דאינו חפץ בהנאות העולם הזה, ואז ושכתי בשלום אל בית אבי שלום מן החטא, וכמו שאמרנו רז"ל

על פני עם ישראל, כי גם עם ישראל נחשבים ל'בן המצור' של ה'.

ויש לרמוז כל זה בדברי יעקב אבינו, שמאחר ו'יש ה' במקום הזה', וזה שוכן גם בארץ, אם פן לא רק המלאכים נחשבים כבן המצור אלא גם עם ישראל, ולכן ו'אנכי לא ידעתי', כלומר, אין אנו צריכים לדרשת הגמרא מ'אנכי' שהתורה נתנה לנו במתנה ושזה הטעם שאין המלאכים יכולים לתבוע מדין 'בן המצור', אלא הטעם הוא מחמת שגם עם ישראל נחשבים 'בן המצור'.

(ספרד' נתיבות)

ויירא ויאמר מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלהים וזה שער השמים (כח יז)

דרכי איש

רבי נסים שמואל יהודה ארנואך זצ"ל

מה שיעקב אמר "זה" לא התכוון לזה

יש להבין, מה בא יעקב למעט באמרו "אין זה כי אם בית אלהים".

הנה במכילתא (בא מסכתא דפסחא פרשה א) על הפסוק "החדש הזה לכם" (שמות יב, ב), אמר רבי יעקבא זה אחד משלושה דברים שנתקשה בהן משה, והראהו המקום את כלם באצבע. פיוצא בדבר אפה אומר "וזה לכם השמא" (ויקרא יא, כט). פיוצא בדבר "וזה מעשה הפגרה" (במדבר ח, ד). ויש אומרים אף בשחיטה נתקשה משה, שנאמר "וזה אשר תעשה על הפגרת" (שמות כט, לח). גם במקדש (שהש"ד ב, א) דרשו את הפסוק "זה אלי ואנוהו" (שם טו, ב) שהיו מראים באצבע. נמצאנו למדים כי בכל מקום שנאמר "זה", יש לדרשו שהוא כמראה באצבע.

עוד יש להקדים, את דברי הגמרא ביבמות (ו) 'יכול יתירא אדם ממקדש? תלמוד

שבאמת היה עשו הבכור ללדה, והיאך אפשר לקנות הבכורה שיַעֲשֶׂה צעירי לבכור, ואף על פי כן נַעֲשֶׂה יַעֲקֹב הַבְּכוֹר, לָזֶה רָמַז לוֹ לְכֵן לֹא יַעֲשֶׂה כֵן בְּמִקוּמוֹ לַתַּת הַצְעִירָה לַפְּנֵי הַבְּכִירָה, ואף שֶׁאַתָּה הִייתָ צֶעִיר וְקִנִּיתָ הַבְּכוֹרָה מֵעִשָׂו לְהִיּוֹת אִתָּה הַבְּכוֹר, זֶהוּ יָכוֹל לְהִיּוֹת מְנַהֵג מְקוּמְךָ, אָבֵל לֹא יַעֲשֶׂה כֵן בְּמִקוּמוֹ לַעֲשׂוֹת מְנַהֵג בְּכוֹרָה בַּצְעִירָה, לָזֶה דִּיק בְּמִקוּמוֹ.

ותאמר אל יעקב הכה לי בנים ואם אין מתה אנכי (ל א)

פרפראות לחכמה

רבי חיים יהושע וויגנדר זצ"ל

מניעת בנים בעון נדרים

שמעתי לַפְּרֵשׁ הַפְּתוּב עַל דֶּרֶךְ זֶה, דִּהְנֶה אֶמְרִינָן (שבת לב:) בְּעוֹן נְדָרִים מֵתָה אִשָּׁה שֶׁל אָדָם וְכוּ', בְּעוֹן נְדָרִים בְּנֵיוֹ שֶׁל אָדָם מֵתִים כְּשֶׁהֵם קִטְנִים, וְאִיתָא בְּמִפְרָשִׁים דְּכָל שָׁפָן דְּעוֹן נְדָרִים הוּא מְנִיעָה לְהוֹלִיד בְּנִים. וְהֵנָּה יַעֲקֹב הָיָה נוֹדֵר נֶדֶר (לעיל כח כב) וְכָל אֲשֶׁר תִּתֵּן לִי עֵשָׂר אַעֲשֶׂרְנוּ לָךְ, וְיִרְאֶה רַחֵל שְׂמָא לֹא קָיָם נְדָרוֹ וְעַל יְדֵי זֶה לֹא זָכְתָה לְהוֹלִיד בְּנִים, וְאֶמְרָה לִיָּה הִכָּה לִי בְנִים, כְּלוֹמַר קָיָם נְדָרְךָ וְאֶבְנֶה עַל יְדֵי זֶה, וְאִם אֵין, לֹא לְבַד שְׂלֹא אוֹלִיד בְּנִים, רַק גַּם מֵתָה אֲנֹכִי, פְּרוּשׁ אֲמוּתָה עַל יְדֵי זֶה, כִּי בְּעוֹן נְדָרִים אֲשֶׁתּוֹ שֶׁל אָדָם מֵתָה.

כי מששת את כל כלי מה מצאת מכל כלי ביתך (לא לו)

אדרת אליהו

רבי יוסף חיים ב"ר אליהו זצ"ל

חשדו של לכן בגנבת כליו מלכוד גנבת התרפים

לכאורה יש לְדַקְדַּק, דִּהְיָא בְּדַבְרֵיוֹ לֹא חֲשָׁדוּ בְּשׁוּם כְּלִי כְּדֵי שֶׁיָּשִׁיב לוֹ כֵּן, וְהָא רַק

בְּעַלֵי הַמוֹסֵר זִיע"א דַּאִין יַצֵּר הַרַע נִמְצָא אֲלֵא בְּאוֹתָם הַהוֹלְכִים אַחַר תְּאֻמָּתָם בְּרַבּוּי אֲכִילָה וּשְׁתִּיָּה וּמִלְבוּשִׁים.

וישא יעקב רגליו (כט א)

חמדת ישראל

רבי ישראל יהודה קארפניקעל זצ"ל

ראשו ולבו של יעקב אבינו נשאו את רגליו

פרש רש"י, נִשָּׂא לְבוֹ אֶת רַגְלָיו. וְאֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ כּוֹנֵת רִש"י ז"ל עַל פִּי הַיְדוּעַ, שֶׁהָרֹאשׁ יֵשׁ לוֹ קְדִימָה אֲצֵל רַגְלָיו, מִחֲמַת שֶׁנִּבְרָא לְכַבֹּד קוֹנוֹ, כְּמוֹ שְׂאֵמְרִינָן (נוסח לשם יחוד קודם הנחת תפילין) 'שֶׁהִנְשֵׂמָה שְׂבֻמְחֵי עִם שְׂאֵר חוּשֵׁי וְכַחוּתֵי כָּלָם יְהִיו מִשְׁעַבְדִּים לְעַבֹּדְתוֹ יִתְבַּרַךְ שְׂמוֹ, וְרַגְלָיו שֶׁל אָדָם הוֹלְכִין אַחַר הַנְּשִׂמִיּוֹת לְפָרְנֶסָה, וְצָרִיךְ כָּל אָדָם לְשַׁעֲבֹד רַגְלָיו לְרֹאשׁוֹ. וְכֵמוֹ שֶׁמְסַפְּרִים מִבְּעַל תְּשׁוּבָה אַחַד, שֶׁשָּׁכַב עִם רַגְלָיו עַל הַכֶּרֶךְ, וְשָׂאלוּ לוֹ עַל זֶה, וְהִשִּׁיב מִחֲמַת שְׂבֻעַת שְׂלֵא לְמִדְתֵי תוֹרָה וְרִדְפֵתֵי אֶת עֲצָמֵי אַחַר תְּאוּת הַנְּשִׂמִיּוֹת הָיוּ הַרְגֵלִים שְׁלֵי הַעֲקָר וְרֹאשׁ שְׁלֵי הָיָה טָפֵל, עַל כֵּן בְּדִין שֶׁיִּשְׁלְוּ רַגְלֵי שְׂכָרָם. עַל כֵּן פִּרְשׁ רִש"י ז"ל שֶׁיַּעֲקֹב אֲבִינוֹ ע"ה הָיָה בְּמִדְרַגָּה זוֹ, שֶׁלְבוֹ נִשָּׂא אֶת רַגְלָיו, וְלֹא רַגְלוֹ אֶת לְבוֹ.

ויאמר לכן לא יעשה כן במקומו לתת הצעירה לפני הבכירה (כט כז)

שארית יעקב

רבי יעקב ב"ר יואל זצ"ל

קריאת תגר של לכן כנגד מכירת הבכורה

ויש לְדַקְדַּק מֵאֵי בְּמִקוּמוֹ, הָיָה לוֹ לומר בְּקִצּוֹר לֹא יַעֲשֶׂה לַתַּת הַצְעִירָה לַפְּנֵי הַבְּכִירָה. וְשִׁמְעֵתִי תְרוּץ מִפִּי אָבִי אֲדוּנֵי מוֹרֵי וְרַבֵּי, דְּלָבָן רָמַז לוֹ בְּמָה שֶׁקָּנָה יַעֲקֹב הַבְּכוֹרָה מֵעִשָׂו, וְאֵף

ישׂראל עדיף כּתרי דחויץ לאַרץ, ע"כ, יבאר היטב שְׁבַעֲרֹךְ מַחְנֵה חוּץ לְאֶרֶץ יִקְרָאוּ דְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל 'מַחְנֵים', שְׁפָל אֶחָד מֵהֶם הוּא כּתרי.

מנושאי הפרשה

מעלת ההודאה של לאה בקריאת השם יהודה

כתב סופר

רבי אברהם שמואל בנימין סופר זצ"ל

הודאה לה' אף על הנסים שבדרך הטבע

בש"ס ברכות לא היה אדם שהודה לה' עד שבאתה לאה. והוא תמוה וכי האבות לא הודו לה' על הנסים שעשה להם, הלא הקריבו קרבנות ושבחו לה'.

ונראה לי על פי מה שאמרתי טעם לשבח על מה שאמרו חז"ל (שבת קיח:) כּל האומר הלל בכל יום הרי זה מתרף ומגדף, וצריך באור למה, וכי בשביל שהוא זוכר חסדי ה' תמיד יפסיד ויענש. וכוונתם רצויה בזה, כי באמת צריך אדם להודות בכל יום יום על הטוב שעושה עמו בכל עת ושעה, ואמרו ז"ל (ב"ר די ט) 'כל הנשמה תהלה לה' (תהלים קנ ו), על כל נשימה ונשימה, הגם שזה כּל האדם ואין חוץ לטבע ואין לו יתור מכל בני אדם, עליו להודות לו ולהפיר מה רב טובו ומה גדל חסדו.

והנה כּשרואה אדם שנעשה לו נס שלא בטבע מוצא עצמו מחייב להודות לה' ולספר גבורותיו, אכל על שיש לו בטבע דבר הנהוג אינו מתעורר להודות לה' עליו, ולכן מי שאינו אומר בכל יום רק ההלל המסודר לנו להודות על נסים שעברו שנעשו לאבותינו

חשדו בתרפים, כי אמר לו 'למה גנבת את אלהי'. **ויובן** בס"ד על דרך מה שכתב רבנו מוהר"ם אלשיך ז"ל בפירשת תלדת על פסוק (כז כב) 'ויגש יעקב אל יצחק אביו וימשהו, והינו שהקב"ה עשה לו נס שלא היה יצחק ממשש בעצם רק בנגיעת ידיו בקלות, ולכן אמר וימשהו' ולא אמר וימשהו' מגזרת 'ממשש בצהרים', עכ"ד ע"ש. ונמצא שהשי"ן תרה להורות על משוש בחזק בעצם הדבר.

והנה לכן כּשבא לחפש את התרפים בין כליו של יעקב, כּשהיה תופס כּלי בגדים ושל עור וכן פרים וכסות היה ממשש בחזק, וזה עדות שחשדו ליעקב ח"ו שגנב ממנו איזה דברים קטנים, כּגון כּפות קטנים וכלים קטנים כמו טבעות וכיוצא, ולכן ממשש בחזק אולי ירגיש בכלי אחד שהוא מנח וגנוז שם ויוציאנו לראותו, ואם הוא לא היה מבקש כי אם התרפים למה הצרך לעשות כן, דהתרפים אינם קטני הפמות הרבה שיהיו נסתרים שם, וזה שאמר כי מששת את כל כלי, 'מששת' דיקא, שהוא משוש בחזק, שכוונה הוכחת על עצמו שחשדתי בכלי הבית גם כן, הגיידה לי מה מצאת מכל כלי ביתך.

ויאמר יעקב כאשר ראם מחנה אלהים זה ויקרא שם המקום ההוא מחננים (לב א)

רמת שמואל

רבי שמואל אגייני זצ"ל

מעלת מלאכי ארץ ישראל כּפלים ממלאכי חוץ לארץ

ומקשים בקריאת השם 'מחננים' בלשון רבים למה. ובמה שכתב הרב מטעם הפולך (ח"ה מערכת י"ד סי' תלה) מה דאיתא (כתובות עה.) חד מנייהו בארץ ישׂראל עדיף מתרי מנן מבבל, והוא הדין למלאכי מרום דמלאך ארץ

שנואָה וסְבִיבָה שׁוֹאֵת הִיא לָהּ לְרַעָה, וּכְשֶׁרָאָתָה שְׁעַל יְדֵי זֶה שְׁהִיָּתָה שְׁנוֹאָה וְזָכָתָה שְׁיִצְאוּ מִמֶּנָּה רַב שְׁכֻטִים וְהָיוּ לְטוֹבָה, אָמְרָה הַפֶּעַם אוֹדָה אֵת ה', שְׁטַעֲיִתִי וְסְבִיבִתִי שְׁהִיא רַעָה, וְהִנֵּה הִיא טוֹבָה, וְזֶהוּ פְּנֻתָם עַד שְׁבִאָתָה לָאָה וְהוֹדָתוֹ.

(יעוין בארובה בספרו תפוחי זהב בפרשתינו)

מִהֲרָם שִׁיק

רבי משה שיק זצ"ל

עשית סימנים לזכר להודות תמיד לה' על חסדיו המרובים

אֵיטָא עַל זֶה בְּגִמְרָא (ברכות ז:): מִשְׁעָה שְׁבָרָא הַקַּב"ה אֵת עוֹלָמוֹ לֹא הָיָה אָדָם שְׁהוֹדָה לָהּ עַד שְׁבִאָתָה לָאָה וְהוֹדָתָה לָהּ. וְהוּא פְּלִיאָה, וְכִי הָאֲבוֹת לֹא הוֹדוּ לָהּ עַל הַנְּסִים שְׁעָשָׂה לָהֶם.

וּנְרָאָה, דְּהִנֵּה כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל מִתְּאַוֶּה תְּמִיד לְעִבּוּדַת הַשֵּׁי"ת, מִפְּנֵי שִׁישׁ לוֹ נִשְׁמָה שְׁהִיא חֵלֶק אֱלֹקֵי מַמְעַל, וּמִקַּבֵּל עָלָיו תְּמִיד לְעַבְדַת הַקַּב"ה בְּשִׁלְמוֹת, אָבָל מִצַּד הַחֲמֹר שָׁבוּ שׁוֹכְחַת תְּמִיד וְנִסְרַף תְּמִיד אַחַר יִצְרוֹ. וּמָה יַעֲשֶׂה שְׁלֹא יִשְׁכַּח, יַעֲשֶׂה לוֹ סִמְנִים דְּהִינּוּ 'צִיצִית', וּפְרָשׁ רַש"י צִיצִית הוּא מִלְשׁוֹן מִצִּיץ מִן הַחֲרָכִים, וְכִמוֹ שְׁאָמַר הַפְּסוּק (במדבר טו ט) וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִית וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֵת כָּל מִצְוֹת ה', אֲלֵמָא דְּמִצְוֹת לְבִישַׁת צִיצִית מוֹעֵלַת לְהִיּוֹת סִמֵּן לְזִכָּר בְּהַקַּב"ה, וְכֵן הָאִישׁ הַמְּפִיר הַטּוֹבָה בְּאָמַת, לֹא דִי בְּתַת תּוֹדָה עַל הַטּוֹב פַּעַם אַחַת, אִף תְּמִיד הַטּוֹבָה חֲרוּת עַל לְבוֹ, וְעַל כֵּן מִצִּינֵי הָאֲבוֹת קָרְאוּ שְׁמוֹת לְמִקְוֹמוֹת עַל עֲנַן הַמֶּאֲרַע לְמַעַן יִזְכַּר תְּמִיד הַטּוֹב אֲשֶׁר ה' עָשָׂה עִמָּהֶם, לְמַעַן גַּם דּוֹר אַחֲרוֹן יִקְרְאוּ בְּשֵׁם יְיָ וְיִדְּרוּ לָהּ עַל הַטּוֹב מִפְּעוּלָהּ עָלֵינוּ בְּרוּף שְׁעָשָׂה נְסִים לְאַבּוֹתֵינוּ.

וְעַל כֵּן הַצְּדִיקָת לָאָה הִיָּתָה גַּם כֵּן עוֹשֶׂה לָהּ סִמְנִים שְׁלֹא תִשְׁכַּח מִצְוֹת ה', דְּהִינּוּ

בְּמִצְרִים וְאִינוּ מוֹדָה רַק עָלֵיהֶם זֶה כְּמִחְרָף וּמְגִדָּף, שְׁמִרָאָה בְּזָה שְׁאִינוּ מְכִיר טוֹבוֹת ה' עָלָיו רַק עוֹלָם כְּמִנְהַגוֹ וְטַבְעוֹ נוֹהֵג, וְהוּא פְּרוּשׁ נְכוֹן.

וְאָמַר מַעֲתָה, בְּיֹדָאֵי אֲבָרָהֶם וְיִצְחָק הוֹדוּ וְשִׁבְחוּ לָהּ כְּמִפְרָשׁ, אָבָל לָהֶם נַעֲשׂוּ נְסִים שְׁלֹא בְּטַבְעוֹ, וְאִין חֲדוּשׁ כָּל כֶּף שְׁמִצְאוּ עֲצָמִים מְחִיבִים לְהוֹדוֹת וּלְשַׁבַּח וּלְזַבַּח לְפָנָי ה' וְזָכַחַי תּוֹדָה, אָבָל בְּלֹא מִצִּינֵי שְׁנִתְּנָה תּוֹדָה לָהּ בְּהוֹלֵד לָהּ בֵּן, הִגַּם שָׁכַן בְּטַבְעוֹ, וְכִמָּה נְשִׁים מוֹלִידוֹת פְּמָה בְּנִים, מִכָּל מְקוֹם לֹא תִלְתָּה בְּמִקְרָה וְטַבְעוֹ, וְהִיא הִיָּתָה הִרְאֵשׁוֹנָה שְׁמִצִּינֵי בַּהּ הוֹדָאָה כְּזוֹ, וְשִׁבְחוּהָ חֲכָמִים.

דְּבָרֵי גְּאוֹנִים

בְּשֵׁם רַבִּי צְבִי הֵירֵשׁ הַלֵּר זצ"ל - בעל המחבר ספר טיב גשין

נתינת הודאה על הרעה שנהפכה לטובה

בְּמַסְכַּת בְּרִכּוֹת (ג:), מִיּוֹם שְׁבָרָא הַקַּב"ה אֵת עוֹלָמוֹ לֹא הָיָה אָדָם שְׁהוֹדָה לְהַקַּב"ה עַד שְׁבִאָת לָאָה וְהוֹדָתוֹ, שְׁנִצְאָמַר הַפֶּעַם אוֹדָה אֵת ה'". וְהוּא תְּמוּנָה וְכִי אָדָם נִחַ אֲבָרָהֶם יִצְחָק וְיַעֲקֹב שֶׁתְּקַנּוּ כָּל הַתְּפִלוֹת שְׁחֲרִית מִנְחָה וְעִרְבִית לֹא הוֹדוּ לְהַקַּב"ה.

וּפְרָשׁ הוּא וי"ל, דְּהִנֵּה הַחֲלוּק בֵּין שְׁכַח וְהוֹדָאָה, 'שְׁכַח' הוּא עַל שְׁאָדָם מִשְׁכַּח גְּבוּרוֹתָיו וּפְעֻלַת טוֹבָתוֹ שְׁעָשָׂה לְעוֹלָם, אָבָל אִם הָאָדָם הָיָה סוֹכֵר דְּדָבָר זֶה הוּא לְרַעֲתוֹ וְאַחַר כֵּף רָאָה שְׁמִזְנָה נִצְמַח לוֹ טוֹבָה אֲזַ שִׁיף לְשׁוֹן 'הוֹדָאָה', כְּמוֹ מוֹדָה בְּמִקְצַת, דְּהִינּוּ שְׁמוּדָה שְׁזָה שְׁהִיָּה סוֹכֵר דְּלְרַעָה הוּא בְּאָמַת הוּא טוֹבָה, וְיִתֵּן תּוֹדָה לְהַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא.

וְזֶה הוּא פְּנֻתַת חו"ל, יוֹדָאֵי גַּם הָאֲבוֹת נִתְּנוּ שְׁכַח וְתִפְלָה לְהַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא, אָבָל לֹא מִצִּינֵי שְׁנִתְּנוּ הוֹדָאָה עַל דְּבָר שְׁסִבְרוּ שְׁהִיא רַעָה וְנִתְּפוּף לְטוֹבָה, אוּלָם לָאָה הִיָּתָה

ותתעורר להודות לפניו על חסדיו המרבים. **וְזֶה** שְׁאֲמְרָה לָאֵהּ הַפְּעַם אוֹדֶה אֶת ה' בְּלִשׁוֹן 'שְׂאֵלָה', וְכִי יֵי לִי רַק בְּפַעַם אַחַת לְהוֹדוֹת לָהּ, לֹא יָאוֹת לִי לְמִיַּעֲבֹד הָכִי, וְצָרִיכָה אֲנִי לְהִתְמַיֵּד בַּתְּהִלָּה וּלְהוֹדוֹת לְהַקְב"ה בְּכָל עֵת, עַל כֵּן קִרְאָה שְׁמוֹ יְהוּדָה הַמּוֹרָה עַל הַתּוֹרָה תְּמִיד. וְזֶה כּוֹנֵנֶת הַגְּמֵרָא 'מִיּוֹם שֶׁבָּרָא הַקְּב"ה עוֹלְמוֹ לֹא הָיָה אָדָם שְׂיוּדָה לָהּ' עַל מֵה שֶׁעֲבָר לַעֲשׂוֹת זִכָּר לְנֶס, עַד שֶׁבָּאתָה לָאֵהּ וְהוֹדַתָּה תְּמִיד לָהּ, שֶׁעָשִׂיתָה סִימָן.

להודות לה' תמיד על טובותיו, וכאשר בא לה' בן רביעי ונטלה יותר על חלקה, ורצתה שלא תשפח להודות לה' על הטוב שהטיב עמה הקב"ה, אמרה בעצמה, וכי אחר כל החסדים האלו די לי אם אודה את ה' אך הפעם, הלא ראוי לי להודות ולהלל לשמו יתברך, תמיד תהלתו בפי בלי הפסק, על כן קראה שמו יהודה, כדי שיהיה לה למזכרת אהבה יתרה לה', ותמיד בהעלותה על פיה שם בנה יהיו לנגד עיניה גמולות וטובות של הקב"ה,

מעשי צדיקים

בְּרוּךְ כִּף שָׁמַע קוֹל אוֹפְנֵי עֲגֻלָּה הַמְּגִיעָה לְבֵית הָאֲכֹסְנִיָּה, חָשַׁשׁ רַבִּי יִצְחָק אֵיזִיק שִׁירְאוֹהוּ כִּף, מִהֵר לְלַבֵּשׁ אֶת בְּגָדָיו, וְשָׁב אֶל בֵּית הַמְּזִיגָה, בּו פָּגַשׁ אֶת הַרְה"ק רַבִּי יוֹסֵף בְּרוּךְ מְנַיִשְׁטַאט זִיע"א בֶּן הַרְה"ק הַמְּאוֹר וְשָׁמַשׁ זִיע"א שֶׁהִסְתִּיר עֲצָמוֹ בְּאוֹתוֹ שָׁנִים כְּסוּחֵר, מִתְקַרֵּב עִם עֲגֻלָּה מְלֵאָה בְּסוּחֵרָה.

ויסיף יעקב משנתו ויאמר אבן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי (כח טו)
כְּאֲשֶׁר שָׁב הַרְה"ק רַבִּי יִצְחָק אֵיזִיק מִקוֹמְאוֹרְנָא זִיע"א מִפִּינְטֻשׁוֹב מְנִסְעֵתוֹ לְרַבּוֹ הַרְה"ק רַבִּי מֹשֶׁה צְבִי מִסַּאוֹרְנָאן זִיע"א, עֲבַר דְּרָךְ הָעִיר קְרָאקָא, בְּדַרְכּוֹ לְגַבּוּל מוֹיגוּל.

כְּאֲשֶׁר נִפְגְּשׁוּ זֶה עִם זֶה, הִתְעַנְּנוּ רַבִּי יוֹסֵף בְּרוּךְ שֶׁהִכִּירוּ זֶה מִכְּבָר לְפָשֶׁר מַעֲשָׂיו כְּאוֹ, וְרַבִּי יִצְחָק אֵיזִיק הִשִּׁיב שֶׁהִגִּיעַ לַעֲת עָרַב, מֵאַחַר וְאִין בְּיָדוֹ תְּעוּדָה מְזֵהָ, הוּא מִמְתִּין שִׁיזְדַּמֵּן לְמָקוֹם אָדָם בְּעַל הַשְּׁפָעָה, שִׁיּוּכַל לְהַעֲבִירוֹ בְּמַעֲבֵר הַגְּבוּל.

מִחֲמַת טְרָדוֹת הַדְּרָךְ, נֶאֱלָץ רַבִּי יִצְחָק אֵיזִיק לְהִתְעַנּוֹת בְּמִשָּׁךְ כָּל הַיּוֹם, לְקַרְאקָא הַגִּיעַ לַעֲת עָרַב, אִז חָשׁ בְּרַעְבוֹן גָּדוֹל עַד שֶׁאֲחָזוּ בּוֹלְמוֹס, וְנֶאֱלָץ לְקַנּוֹת פֶּת עֲכוּ"ם בְּסִכּוּם פְּעוּט, לְהַחֲיוֹת אֶת נַפְשׁוֹ.

הַשִּׁיב רַבִּי יוֹסֵף בְּרוּךְ שֶׁלֹּא יְדַאָּג, חָשׁוֹב הוּא בְּמַעֲבֵר הַגְּבוּל וְהַשּׁוֹמְרִים יִפְשְׁרוּהוּ לְעַבֵּר עִמּוֹ בְּנִקְלָה. אַחַר שֶׁאָלוּ, "מִדּוּעַ פָּנִיךְ עֲצָבִים", פָּרַץ רַבִּי יִצְחָק אֵיזִיק בְּכִי מֵר עַל רִגְשֵׁי הַהִתְעוֹרְרוֹת שֶׁתְּקַפּוּהוּ בְּדִיוֹק בְּלִילָה זֶה, וְשָׁח אֶת אֲשֶׁר אָרַע עִמּוֹ.

אַחַר הָאֲכִילָה שָׁכַב עַל סִפְסָל אַרְף שֶׁהָיָה בְּבֵית הַמְּזִיגָה, אִךְ לְאַחַר דְּקוֹת סְפוּרוֹת, אֲחֻזָּהוּ אִשׁ לְהִבָּה וְהִתְעוֹרְרוֹת עֲצוּמָה לְעַבּוּדַת ה' יִתְבָּרַךְ. קָם רַבִּי יִצְחָק אֵיזִיק מִמִּשְׁכָּבוֹ בְּפִלְיָאָה, מֵה פֶּשֶׁר הַהִתְעוֹרְרוֹת שֶׁאֲחָזָה בּוֹ.

מֵרַב מִבּוּכָה, פָּרַץ רַבִּי יִצְחָק אֵיזִיק בְּכִי, כִּי צָד יִתְכּוֹן שֶׁהִתְעוֹרְרוֹת זֹו הִגִּיעָה אֵלָיו בְּדִיוֹק אַחַר אֲכִילַת פֶּת עֲכוּ"ם, יָצָא מֵהָאֲכֹסְנִיָּה אֶל הַרְחוֹב הַמְּשֻׁלָּג, הִסִּיר אֶת מְלַבּוּשָׁיו הַעֲלִיוֹנִים וְעָרַף גְּלוּל שֻׁלְג כְּמָה פְּעָמִים.

גם יעקב אבינו ע"ה, כל אותו ארבע עשרה שנה בהן ישב בבית מדרשם של שם ועבר ועסק בתורה, היה מנדד שנה מעיניו, כמו שהביא ברש"י על הפסוק (לעיל פס' יא) 'וישכב במקום ההוא, לשון מעוט, באותו מקום שכב, אבל ארבע עשרה שנים ששמש בבית עבר, לא שכב, שהיה עוסק בתורה.

לאחר שקם יעקב משנתו בפעם הראשונה לאחר ארבע עשרה שנה, ונוכח לדעת כי זכה בשנתו למדרגות גבוהות ונשגבות כנבואה, אמר, 'אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי, לא ידעתי שעל ידי השנה, אפשר לבא למעלות נשגבות ולנבואה.

זה אם ידעתי לא ישנתי, בלשון תמיהה, אלו ידעתי כי על ידי השנה אפשר להגיע למעלות רמות, הכי לא הייתי יושן כל אותו ארבע עשרה שנים שהייתי בבית מדרשם של שם ועבר.

בעין המספר על הרה"ק רבי אהרן הגדול מקארלין זיע"א, ששבת בצל רבו הרה"ק רבי דב בער ממעזריטש זיע"א, והיה יושב ואומר 'שיר השירים', באותה שעה עלה המגיד ממעזריטש על ערש יצועו.

לאחר זמן מה שלח המגיד את משמשו לומר לרבי אהרן שיפסיק מאמירת שיר השירים שלו, כי באמירתו מרעיש הוא את כל העולמות, ומפריע למנוחת המגיד ממעזריטש זיע"א, צא ולמד גדל מעלת שנתו של המגיד, אשר בה נתעלה בה לעולמות העליונים.

כן היה אצל יעקב אבינו ע"ה, לאחר שראה שאפשר להשיג כל זאת על ידי השנה, תמה ואמר, אלו ידעתי זאת, כלום הייתי נמנע מלישון כל אותו ארבע עשרה שנה.

(אהל מועד לעלוב תשנ"ג)

תחלה נאלץ לאכל פת עכו"ם, אחר משפנה לנוח על הספסל, אחזתו בהירות של אש שלא יכל היה לסבל, והוא אינו מבין לפשרה, חושש הוא שמקורה אינו מהשפעות הקדשה רח"ל.

אמר לו רבי יוסף ברוך, "המתן לי עד אשר אתפלל תפלת ערבית, אחר תאכל עמי סעודת ערבית ראויה, מאשר הבאתי בעגלתי, אז נראה פשר ההתעוררות".

בתוך הסעודה פתח רבי יוסף ברוך ואמר, "אבאר לך פשר הרגשותך במקום זה, לפני מאות שנים, עת יצאה גזרה לשרף את הש"ס, היה בקראקא מלמד גאון וקדוש אשר לקח עמו תנ"ך, והתבודד בבית מזיגה זה.

כאן במקום אשר עליה על יצועו, החל המלמד לחזור על כל דרשות חז"ל מתוך התנ"ך שבידו, כדי שאם חלילה תתבצע הגזרה, יהיה ביכולתו להעתיק מרבית מהש"ס על פי פסוקי התנ"ך, הוא שהיה במקום זמן רב, וזה פשר הרגשותך. (שלשלת קומארנא)

וייחזק יעקב משנתו ויאמר אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי (כח טז) ברש"י, שאם ידעתי לא ישנתי במקום קדוש כזה.

אמר הרה"ק רבי שמעון מלעלוב זיע"א, ידועה קושית האור החיים הקדוש זיע"א על דברי רש"י, הרי אלולי ישן, לא היה זוכה יעקב למעלת הנבואה שהשיג בשנתו, אם כן, מפני מה התאווגו ואמר 'אם ידעתי לא ישנתי'.

אפשר לפרש על פי המספר על האר"י הקדוש ז"ל, בשנתו הבחינו תלמידיו שהיו שפתותיו דובבות. משהקיץ, שאלוהו לפשר דבר, אמר כי בשנתו מגלים לו מן השמים רזין דאורייתא, על מנת לחזור על אותם רזים וסודות עליונים שנגלו לו בחצי שעה של שנה, צריך שבעים או שמונים שנה לחיות בעולם הזה.

וַיֵּדַר יַעֲקֹב נֶדָר לֵאמֹר אִם יִהְיֶה אֱלֹקִים עִמָּדִי (כח ב')

מעשה באחד מחסידי הרה"ק התורת חיים מקאסוב זיע"א, שנוכנס ביום חמשי פרשת ויצא לקבל ממנו ברכת פרדה, לקראת יציאתו לדרך אחר זמן מה שהסתופף בצלו, וספג מלא חפנים תורה ויראת שמים.

משהזכיר החסיד לפני הרבי, כי במהלך מסעו ישבת בשבת וישלח בעיר 'זאבלטוב', אמר לו הרבי בלשון שאלה, "הכי נראה לך שתשבת בזאבלטוב בשבת וישלח".

לא הבין החסיד למה רומזים דברי התורת חיים, אך לבסוף משהתעכב בדרך ולא עלתה בידו להגיע לזאבלטוב לקראת שבת וישלח, אלא שב לשבת שבתו בקאסוב, בצל הרבי הבין היטב.

בהגיעו לקאסוב שאל את הרבי, "אם ידע הרבי שלא יסתיע בידי להגיע לזאבלטוב לשבת כאשר עלה בדעתי, מדוע לא יעצוני מלצאת לדרך?".

אמר לו הרבי, "לא נביא אנכי ולא בן נביא, אולם בפרשה כתוב וַיֵּדַר יַעֲקֹב נֶדָר לֵאמֹר אִם יִהְיֶה אֱלֹקִים עִמָּדִי, מהו 'לאמר אם יִהְיֶה אֱלֹקִים עִמָּדִי', אלא שיעקב נדר לאמר בכל ענינו "אם ירצה השם", מכיון שלא אמרת, "אם ירצה השם אִהְיֶה בְּזַאבְלֻטוֹב", הבנתי שמון השמים יעכבוך". (אמרי ביה)

אם יִהְיֶה אֱלֹקִים עִמָּדִי וַיִּמְרַנְנֵי בְּדֶרֶךְ הַזֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי הוֹלֵךְ (כח ב')

ספר הרה"ק בעל ויגד יעקב מפאפא זיע"א לבנו הרה"ק בעל ויחי יוסף זיע"א. "ערב יציאתי לקבל את מנוי הרבנות בליקאו, באתי אל אבי בעל הערוגות הבשם זיע"א, כדי לקבל ברכתו.

בשנפרדתי מעל פניו, לוני אבי כברת דרו, אז שאלתי, "למדני אבא פרק בהלכות רבנות", נענה לי אבי והשיב, "בני אהובי, הסכת ושמע מעשה שהיה בצדיק פלוני, עת חלה את חליו אשר בו יסתלק מהאי עלמא.

בנכסו אצלו בחירי תלמידיו קשדמעתם על לחים, ונפשם בשאלתם, אל מי מקדושים יפנו אחרי האסר רוחו. השיבם, צאו ובקשו בין גדולי ישראל רב ומורה, איש צדיק אשר ישאכם עצה הוגנת בעניני עבודת השם.

והיה כי יאמרו אליכם בפרוטרוט, עשו כף וקר, אם ביגיעת התורה ואם במצות ובמעשים טובים, כגון שאחד יאמר להרבות בצדקה וסגופים, והשני יאמר למעט בשנה ולקום בחצות וכיוצא בזה, דעו כי אף אחד מהם אינו רב להושיע בשבילכם.

המשיבו, אפוא לחפש אחרי רב הגון ומסגל להאיר נפשותיכם, התמידו בחפושיתכם, עד שתמצאו איש צדיק שיענה לכם, "אף אני שרוי בהאי צערא, למצא עצה ודרך סולה בעבודתו יתברך.

אולם דעו נא אחי ורעי, כי אין אפשרות כלל לבשר ודם ליעז בזה עצה ברורה, לא נותר לנו כי אם לשפך שיח לפניו יתברך שיחמל ויחונן אותנו דעה בינה והשכל, אף להנצל מיצר הרע וללכת בדרך ישרים", צדיק ששייב לכם תשובה כזו, בו תדבקו.

עד כאן ספור המעשה, כיוצא בזה אומר לך בנני, אין מציאות למסר כללים בהלכות רבנות, אי אפשר לקבוע מסמרות מראש כיצד עליך להלך עם האנשים בני הקהלה, אם בתקיפות או ביד רכה וכדומה. יש להתפלל על דבר זה, 'הורני ה' דרך אהלך באמתך, ולהתחנן שתזכה לסיעתא דשמאי'.

בספור זה גופו, השתמש הויגד יעקב ביום א' דר"ח אלול תרע"ה, באגרת לתלמידו האהוב הבחור מנשה רשאפסקי ז"ל, שגיס לצבא האוסטרו הונגרי ונשלח לחזית במלחמת העולם הראשונה.

בבפר האשיב הסמוך לאוורוטש, התגורר מלמד בשם ר' חיים. כבר חלפו להם מספר שנים מיום חתנתו, אך בביתו לא נשמעו עדין קול מצללות בנים, כל הילדים שנולדו לו, הסתלקו בזה אחר זה זמן קצר לאחר לידתם.

ממקובי הרה"ק רבי ישראל דב זיע"א, המגיד מווילנעדינק בעל שארית ישראל, היה ר' חיים, אך הגם שבקש מהרבי פעמים רבות ברכה לזכות בזרעא חייא וקיימא, לא השיבו הרבי מאומה.

חלפו שנים נוספות, והאשה התרעמה על בעלה, "הרי אתה מקרב מאד אל הרבי, ואף הולך אליו רגלי כמעט מדי שבת בשבתו, הכי אינך יכול להפציר בו שיבטיח לנו בן בריא שיאריך ימים".

אותה שבת הלך ר' חיים כדרכו אל הרבי, כשהוא גומר בלבו שלא יניח לרבי, עד שיבטיחו במפרש כי בקשתו תתמלא. וכך עשה, נגש אל הרבי, ואמר בפה מלא כי זאת הפעם לא ירפה ממנו, עד כי יבטיח לו זרעא חייא וקיימא.

גם עתה לא השיבו הרבי דבר, אך ר' חיים לא נסוג מהחלטתו, במשך כל יום השבת לא נתן לרבי מנוחה, חזר והתחנן, אך ללא הועיל.

במוצאי השבת נכנס ר' חיים אל הרבי להפרד, ושוב פרץ בבכי מר על מצבו ועל כך שהרבי אינו משיב למשאלתו, הנגעת לו בנפשו.

הפעם השיבו הרבי בזו הלשון, "לך לביתך, ראה, בקיר הגובל עם בית השכן, צומח עשב בעל עלעלים, תלוש את העלים הללו, ובשל אותם במים, סגן את המים ותן לאשתך לשתות אותם, ובעזרת השם תפקד בבו זכר שיאריך ימים".

הלה בקש ממנו ממחילות שדה הקרב, לכתב לו כמה מלים להתעוררות תשובה בחדש המסגל לתשובה, והויגד יעקב כתב לו את העבדה הזו, כפי ששמע בזמנו מאביו הערוגות הבשם, והפטיר בזה הלשון.

כך אני אומר לך אהובי, אתה מבקש ממני להורות לך דרכי תשובה, על זה אין שום עצה ותחבולה, רק לשפך כמים לבו נכח פני ה', הלוואי שאזכה אני לתקן את אשר עלי לתקן".

וכן כתב לתלמידו זה בשו"ת 'משפטי ליעקב' חלק יו"ד סימן ל"ה, בשולי תשובה הלכתית לשאלתו מן המחנה הצבאי בענין בשולי עכו"ם, והוסיף דברי חזק ועדוד בתמכו יתדותיו בתפלת יעקב אבינו ע"ה.

מצינו שבקש אם יהיה אלקים עמדי וגו', הלא יעקב מבחר שבאבות, היה אז בן ע"ז שנה, כל ימיו לא מש מאהלה של תורה יומם ולילה, ושמר על התורה כלה, קעת הצרף להרחיק נדד, לעבד עבודת פרך אצל לבן הרשע, ולבו עליו דוה, על שנאלץ לבטל מלמודו, ומי יודע אם יוכל לשמר שם את התורה הקדושה כרצונו.

אבל באמת יש להאמין שכל מה דעבדי רחמנא לטב עביד, ואף שאין אנו מבינים. הארכתני קצת, אולי יהיה לך למשיבת נפשך האומללה. (תולדות בעל ויחי יוסף מפאפא)

שחושש לעצמו, אולי ההרגל והידיעה על תמיכה קבועה מאתו, תערער חלילה בקרבן את מדת הבטחון בהשיי"ת.

כמו שבאר בפרוש הרד"ק על אשר שאל לכן את יעקב אבינו עליו השלום, 'נקבה שכרך עלי ואתנה', והשיבו 'לא תתן לי מאומה', 'כלומר שום דבר קצוב, אלא יהיה שכרי דרך מקרה וטובת יוקל, כמו ש'זמין לי'. (תולדות בעל ויחי יוסף מפאפא)

יש לאל ידי לנשות עמכם רע ואלקי אביכם אמש אמר אלי לאמר השמר לך ולא בט)

באר רבי שלום שבדורן זצ"ל את דברי לכן הארמי, על פי מה שספר **הסבא מנובהדיק** זצ"ל, ספור שארע עמו עצמו. מעשה בכחור ישיבה שהצרך לחזור לביתו בדחיפות מחמת כבוד הורים, לדאבון לבו לא היו בכיסו מעות עבור הגסיעה.

התחזק הבחור באמונה ובבטחון שבודאי אותו בורא הדואג לכל מחסורו, ידאג לו גם להוצאות הדרך, הבינו שמחובת ההשתדלות עליו לעשות ככל אשר לאל ידו, והחל ללכת ברגליו עד תחנת הרכבת הרחוקה, מתוך בטחון מחלט בה' ש'זמין לו עבור הוצאות הדרך.

בהגיעו לתחנה מספר שעות לפני זמן יציאת הרכבת, שיצאה מתחנה זו אחת לשבוע, התישב על אחד הספסלים, וישקע בגמרא אשר גידו, משל יושב הוא גבית המדרש, הרי את ההשתדלות שלו כבר עשה, בעצם הליכתו עד לתחנת הרכבת.

כעבר זמן נגש אליו יהודי ששמח לפגש יהודי נוסף בין גויי הארצות, והציע לו לעלות עמו יחדיו על הרכבת, כך יוכלו

התפלא המלמד על דברי הרבי, ברי היה לו שאין צומח על הקיר המדבר עשב עם עלים, אך אמונתו בצדיק היתה חזקה, בטוח היה פי קרובה ישועתו לבוא.

באותו יום השבת יצאו תלמידי ר' חיים מביתו, והבחינו לתמהונו והנה סביב הקיר צומח עשב בלתי מפר בעל עלעלים, ילדו הקטן של השכן שראה את תמיהתם של הנערים על צמח מוזר זה, רצה לתלש אותו, אבל אביו פרץ עליו בצעקה, "שבת היום, אסור לתלש צמחים".

השכם בקר יום ראשון חזר ר' חיים המלמד לביתו, וגם הוא הבחין מיד בעשב המוזר בעל העלים. שמחתו היתה עד למעלה מראש, אבל היות והרבי הזהירו שאיש לא יבחין במעשיו, לא קטף מיד את העשב, אלא המתין בצפייה דרוכה עד שתכלה רגל מן השוק.

כבר במוצאי אותו יום ראשון בשעות החשכה, עשה ר' חיים בדיוק כאשר הורה הרבי, ואמנם נפקדה האשה וילדה בו זכר, שהארירי ימים ושנים בעזרת ה' יתברך. (סיפורים נפלאים)

ויאמר נקבה שכרך עלי ואתנה, ויאמר יעקב לא תתן לי מאומה (ל מה - לא)

בימי ההגותו של הרה"ק בעל הויגד יעקב זיע"א כרב בעיר צעהלים, נכנס לביתו במוצאי שבת קדש אחד מבעלי בתים בקהלתו, וסכום כסף גידו למנחה עבור הרב, וכך חזר ונשנה הדבר כעבר שבוע ימים במוצאי שבת.

למרות שהיה שוגא מתנות, נעתר הויגד יעקב לקבל מאיש זה את התשורה, מפני טעם הכמוס עמו, אך בפעם השלישית, משחזר ובא במוצאי שבת עם צורו כסף גידו, סרב לקבל הימנו כשהוא מתנצל בפניו

אני אשלם עבורך, עלה גם אתה בזריזות לרַכֶּבֶת", הוא הוציא מכיסו מעות, קנה שני כרטיסים, ומיד עלו שניהם על הרַכֶּבֶת.

עם עלותם נשמע הצפצוף השלישי, והרַכֶּבֶת הפליגה לדרֶכָה. הבחור הודה מקרב לבו לנדיב הדגול, תוך כדי שִׁבַּח וְשִׁירָה לאֲדוֹן הכל, אשר הרִאָה בחוש את רחמיו וחסדיו המגלים באפן נפלא.

נְשַׁנְנָנוּסוּ לחפש מקום ישיבה ברַכֶּבֶת המלאה נוסעים, מצא את היהודי שפגש בו לפני זמן מה בתחנה ולעג לו על בטחונו, שתמה לראותו על הרַכֶּבֶת.

סִפֵּר הבחור את נפלאות ה' וחסדיו כי 'אשרי אדם בוטח בו', כְּאִשֶׁר מִמֶּשׁ בְּרָגַע האחרון הגיע יהודי ששלם עבורו, עתה הִרְאָתָ לְדַעַת כִּי ה' הוא הַאֱלֹקִים, והוא עוזר מושיע ומגן לְכָל החוסים בו, כְּנֹאמֵר בַּמִּדְרָשׁ (סוחר טוב תהלים לא) 'כָּל הַבוֹטָח בְּשָׁמַי, אֲנִי מְצִילוּ'.

עָנָה לו אותו טפש, "שוטה שבעולם, האיד אתה אומר שזה בזכות הבטחון בה', הרי בעצמך אִמְרַתְּ שִׁמְמֹשׁ בְּרָגַע האחרון הגיע אותו יהודי ששלם עבורך, ובכך הגע בעצמך, אם הוא היה מאחר בְּרָגַע אַחַד, הִיִּיתָ נֶשֶׁאֵר בַּתְּחַנַּת הרַכֶּבֶת בּוֹדֵד וְעֶצּוּב בְּלִי יְכֹלֶת להגיע לביִתְךָ.

אִם כך כיצד תאמר 'בטחון', כיצד לקחת ספון כזה, בשעה שאחור קטן של אותו יהודי, היה משִׁאֲרֵךְ לְפָנָי שְׁקַת שְׁבוּרָה בַתְּחַנָּה השוממה".

פְּשִׁיטָא, שְׁמִיתָר בְּכֻלָּל להפריד את טענתו האילונית של אותו שוטה, כיוצא בזה מצינו אצל לְכוּ, הַנְּהַגְתוּ כְּאוֹתוֹ שוֹטָה גָּאָה, בְּבֹאוֹ לְיַעֲקֹב וְאוֹמֵר לוֹ בְּרוּמֹמוֹת רוּחוֹ, הָאֲמַת, 'יֵשׁ לְאֵל יְדֵי לַעֲשׂוֹת עִמָּכֶם רָע'.

דַּע לך יַעֲקֹב, יֵשׁ בְּיָדֵי כַח וְיִכְלַת לְרַחֵף נֶפֶשׁ, אוֹתָךְ וְאֵת כָּל מִשְׁפַּחְתְּךָ בְּזֶה הַרְגַע, לְלֹא שְׁתּוֹכְלוּ כָּלֵל לַהֲתַגְדָּ. אֲבָל יֵשׁ

לְתַפְסֵ מְקוֹם בְּקֶרֶן זְוִית מִתּוֹךְ הַבְּדֻלוֹת מֵהַגּוּיִים הַנוֹסְעִים בְּרַכֶּבֶת, גַּם יְהֵא בְיָדָם לְנַצֵּל אֶת יְמֵי הַנְּסִיעָה הָאֲרָכִים לְהַשְׁתַּעֲשֵׂעַ יַחַד בְּדַבְרֵי תוֹרָה.

עָנָה הַבְּחוֹר שְׁאֵכֵן עַז חֲפָצוֹ לַעֲלוֹת עַל הַרַכֶּבֶת, אֲלֹא שְׁעֵדִין לֹא קָנָה כְּרִטִּס. אָמַר הָאִישׁ, נו, לֶךְ בְּזִרְזוֹת וּרְכַשׁ כְּרִטִּס, עָנָה הַבְּחוֹר שֵׁישׁ לוֹ בְּעֵינָה קֹטְנָה, אִין בְּיָדוֹ כֶּסֶף לְקַנִּית הַכְּרִטִּס.

תָּמָה הָאִישׁ עַד מֵאֵד וְשָׂאֵל, "אם כן, מדוע באת עד הנה, לשם מה שרכת רגלך שלשה ימים אם אין בידך מעות, מהיכן חשבת שתשיג ידך לרכש כרטיס העולה הון רב".

עָנָהוּ הַבְּחוֹר בַּתְּמִימוֹת, "בוטח אני באבי שבשמים, שִׁמְצִיא בְּיָדִי דָרָךְ עַד בֵּיתִי, אֵת הַשְׁתַּדְּלוֹתֵי עֲשִׂיתִי כְּאִשֶׁר בְּאֵתִי עַד הֵנָּה בְּרַגְלִי, וְה' הַטוֹב שֶׁהוּא 'בַּעַל הַיְכָלְתִּי', יִגְמֹר בְּעַדִי בְּמָה שְׁאִין בִּיכָלְתִּי".

לְגַלֵּה עליו אותו אדם, "מה בטחון, איזה בטחון, אם אין בידך די מעות לקנות כרטיס, הִיָּה עֲלֶיךָ לְהִשָּׂאֵר בִּישִׁיבָה, לְרַכֶּבֶת מוֹגִיעִים עִם מְעוֹת לְקַנּוֹת כְּרִטִּס, לֹא עִם בְּטָחוֹן, עִם בְּטָחוֹן לֹא נָתַן לְרַכֶּשׁ כְּרִטִּס". הוא נפרד מהבחור מתוך זלזול וְלְגִלוּג, רָכַשׁ לְעַצְמוֹ כְּרִטִּס, וּמָהָר לַעֲלוֹת עַל הַרַכֶּבֶת.

עָנָהוּ כְּמָה שְׁעוֹת, זְמַן הַנְּסִיעָה קָרֵב וּבָא, הַנוֹסְעִים כָּבֵר עָלוּ לְרַכֶּבֶת, וְהַבְּחוֹר עֵדִין יוֹשֵׁב וּבוֹטַח בַּה', הַקֶּטֶר כָּבֵר צִפְצָף צִפְצוֹף רֵאשׁוֹן, הַמְּבֹשֵׁר שְׁבַעֲוֹד חֲמֵשׁ דִּקּוֹת מְפַלִּיגָה הַרַכֶּבֶת לְדַרְכָּה.

הַבְּחוֹר עֵדִין יוֹשֵׁב רְגוּעַ, שְׁלֵם בְּבִטְחוֹנוֹ, וְהֵנָּה נִשְׁמַע הַצִּפְצוֹף הַשְּׁנִי, הַמְּבֹשֵׁר שְׁבַעֲוֹד שְׁתֵּי דִקּוֹת נוֹסַעַת הַרַכֶּבֶת. לְפַתַּע הַגִּיעַ יְהוּדִי, שָׂרָץ בְּמַהִירוֹת שֶׁלֹּא לְאַחַר אֵת הַרַכֶּבֶת בְּרָגַע האחרון.

בַּעֲבֹר בְּסִמוּךְ לְבְּחוֹר, הִתְעַנְּנוּ וְשָׂאֵל, "מדוע אינך עולה, אם מחמת חסרון המעות,

אל הרבי, רק בליל שבת קדש משעמד לקדש, נזכר שלא שלח את היין והצטער ביותר, בידעו כי לרבי אין יין בלעדיו, בקש לשלח אחד מבני הבית עם היין, אבל אף אחד לא ההיו ללכת. באשר הדרך הייתה חלקה מהפפור, והיתה זו סכנת נפשות להתהלך בה.

במקום נכח נער ממשרתי הבית שצער הרבי נגע ללבו, והוא נאות לקבל על עצמו את השליחות. בראותו את הקרח המחליק, התירא פן יפל והבקבוק היקר יתנפץ ארצה, לבסוף שית עצה בנפשו, קושר את הבקבוק אל חגורתו, ועשה את דרכו על ארבע.

קך התהלך על ידיו ועל רגליו במאמץ רב עד שהגיע לסטריקוב לבית הרבי, בקשי רב נכנס לבית כאשר שתי ידיו קפואות כבולי עץ מגדל הקור, ומטר את היין לידי הרבי שעמד בעגמת נפש מהסרון היין לקדוש.

אחר שספר כיצד עלה בידו להביא את היין, השתומם הרבי על גדל מסירות נפשו עבורו, פנה אליו בפנים מאירות, ושא, "במה אתה רוצה יותר, שיהיה לך ולזרעך אחריו לדורותם בנים תלמידי חכמים, או שיהיו מפלגים בעשירות".

המשרת עמד נפעם מההבטחה והשיב מהרה, "אדוני הרב, טובים השנים מן האחד, ושניהם כאחד מה טוב". הרבי נענה לו ובכרו שיתקיימו שני הדברים הללו, והוא זכה ונתקיימה בו ובזרעו אחריו ברכת הרבי. (סיפורי נפלאות מגדולי ישראל)

לי בעינה ק'טנה' ומציקה, ואלקי אביכם אמש אמר אלי לאמר השמר לך מדבר עם יעקב מטוב ועד רע'.

בדיוק אתמול בלילה, התגלה אלי האלקים בחלום הלילה והזהירני שלא לעשות לך כל רע. איי, איי, מעולם לא היה לי כזה חזיון אלקי, ובדיוק אתמול זה קרה, דע לך יעקב, אם הרבוננו של עולם היה מגיע אלי היום בלילה, אם הוא היה מאחר בלילה אחד, כבר לא היית בין החיים, הוא הגיע ממש בשניה האחרונה". (סאל אביך ויגדך ח"א)

הייתי ביום אכלני חרב וקרח בלילה (לא מ)

ספר ר' חיים ישעיה אייזנמן ע"ה כי הוא שמע מאיש נאמן מעיר מארקישוב, שבעירו מתגוררת משפחה שזכתה וכל צאצאיה בני תורה ועשירים מפלגים, אחד מהם ספר לו שזכו לזאת, על ידי ברכת הרה"ק רבי פיטל מסטריקוב זיע"א.

היה זה אחר שיהודי אשר התגורר סמוך לעיר סטריקוב, נוהג היה לשלח מדי ערב שבת קדש בקבוק יין טוב לבית רבי פיטל בו שררה עניות מפלגת, למען יהא לרבי יין לקדוש.

היה זה יום ששי חרפי ומשלג, קרח כבד וחלקלק כסה את פני הארץ, כל היוצא מביתו, נמצא בסכנת החלקה מזידת.

באותו ערב שבת שכח הלה לשלח את הבקבוק

מלוה מלכה

ספורים מהבעל שם טוב ורמלמידיו

הגאון רבי מרדכי זאב זצ"ל אבד"ק לבוב אבי הגאון בעל ישועות יעקב זצ"ל, שלח

אגרת אל הרה"ק רבי אלימלך מליז'ענסק זיע"א לאמר, היות ושמעתי שכבודו מתפאר

היה חסיד תלמיד חכם בשם ר' יוסף דז'אב ע"ה מבראד, שבמחוז החרויף ידע בעת הצרף לעלות חיוף על שפתי צדיקים, באמצעות אמרותיו השונות. בתחלה היה מחסידי הרה"ק רבי אורי מסטרעליסק זיע"א, אך לאחר הסתלקותו, היה בין החסידים שנסעו לרוז'ין.

במוצאי שבת קדוש, עת אפסה פרוטה מן הכיס לכל היושבים בחצר הרבי, ולא היה להם במה לסעד סעודת מלוה מלכה, חילו החסידים את פני ר' יוסף, שילך לפני הרבי מרוז'ין, יאמר לו איזה מלתא דבדיחותא, והרבי יתן בינו כמה פרוטות לצרכי סעודת מלוה מלכה.

נענה ר' יוסף להפצרותיהם ועשה כאשר נתבקש, הרבי נתן בינו משאות לסעודת מלוה מלכה, ותרב שמחתם למאד. התישבו לסעודה כדת, והזקנים מספרים ספורי מעשיות מצדיקים.

ויהי כאשר הם יושבים ומספרים, יצא הרבי מחדר קדשו וקרב לראות מה מעשיהם. הכל נעמדו באימה ובפחד, וגם הזקן המספר, נשאר באין דובר דבר והשתתק.

אמר לו הרבי "אנא, המשך בדברך", אך הוא לא היה מסגל לספר מאומה מאימת רבו, אמר להם הרבי בלשונו הקדוש, "רבים מקלים בסעודת מלוה מלכה, בתואנה שהמאכלים מזיקים להם, ורבים האומרים, עינים ויגעים אנהנו מטררר השבת קדש."

אך באמת הוא דבר גדול ומרמז בתורה הקדושה, 'והנה סלם' ראשי תבות ס'עודת ל'זית מ'לכה, הגם כי 'מצב ארצה', ואינם מקימים פראוי, אבל 'וראשו מגיע השמימה', כי הוא דבר גדול. (דברים ערבים פרק יא)

שיש לו גלוי אליהו זכור לטוב, יורנו נא איך אגיע אף אני למדרגה זו.

השיבו הרבי וכתב, אנכי לא אמרתי מעולם שיש לי גלוי אליהו, רק עתה שכבודו שואל אותי, אומר שגם הקטן שבתלמידי יש לו גלוי אליהו, אבל כבודו לא נברא לזה, רק לתורה בנגלה, ימשיך וילך בדרך זו, ואין לו עסק בגסתרות.

תלמיד רבי אלימלך רבי אפרים יצחק מפרעמישלא זצ"ל, ששמש כדון ומונה צדק בליסקא ובפרעמישלא, בעל משנה ראשונה ומשנה אחרונה, ספר כי כאשר ישב עם רבו רבי אלימלך על מפתן ביתו, עבר לפניהם כלב ונבח, ורבי אפרים יצחק הבחין כי נשתנו פני רבו, אך לא הרהיב בנפשו לשאל אותו לפשר הדבר.

נעבר שעות אחדות, בא ציר מיחד מהעיר הסמוכה אשר בה דרה בתו של הרבי ובשורה בפיו, כי ילדה בת. צהלנו פני הרבי ואמר, "הכלב אשר עבר לפתחנו, אמר תבת 'ריבה', חשבת, אולי ריב ומחלקת יתעוררו עלי, ועל כך נבהלה נפשי. עתה אחר שילדה בתי בת בשעה טובה, אני מבין כי 'ריבה' הפונה לילדה, ונחה דעתי".

תחת אחד השיחים, עת ראה הרה"ק רבי נפתלי מרופשיץ זיע"א כי עת רצון עתה אצל רבו הרה"ק רבי אלימלך, העיז וחילה פני רבו כי ילמדנו שיחת חיות ועופות, אך הוא השיב לו, "מי שיש לו יראה ואהבה אמיתית, כבר יבין זאת מעצמו". (החסידות עמ' רב)

בין חסידי הרה"ק רבי ישראל מרוז'ין זיע"א.

מולין יקרין ויהודשים נפלאים מולקט
מזכרות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצדק שליט"א

מילה רא

חזרה רא

חזרה רא
סוד חדש ונפלא על הפרשה

עושה רושם - קדושת הצדיק משפיעה גם לאחר הסתלקותו

לעשות עוד ועוד מצוות.

וכבר כתב על כך בספר **העיקרים** (מאמר ד פל"ה): כי הדבר שקיבל אי זה שפע או כח עליון, אף על פי שנסתלק ממנו השפע או הכח ההוא, כבר נשאר במקבל ההוא אי זה רושם מהמעלה שהיה בשפע ההוא שקבל ראשונה, ובעבור זה הוא שאמרו רבותינו ז"ל (מגילה כח.) 'השמותי את מקדשיכם' (ויקרא כו לא), אף כשהן שוממין הן בקדושתן, ואמרו תשמישי קדושה נגנזין וזה בעבור הרושם שנשאר בהם מהדבר האלהי שהיו משכן לו או תשמיש אליו.

קדושת הצדיקים נמשכת לעולם

כדבר הזה קיים בצדיקים המרבים קדושה בעולם שעליהם אמרו (ברכות יח.) 'צדיקים במיתתם קרויים חיים' ויפה כוח הצדיקים להשפיע טובה וברכה לבני ישראל גם לאחר פטירתם, וזהו שמצינו בפטירת הצדיקים לשון 'ויאסף אל עמיו', כי נשמות הצדיקים הקדושים כל הסתלקותם מן העולם הזה הוא רק לעיני בשר, אבל באמת הם נאספים אל בני ישראל ומשגיחים עליהם, ועל זה אמרו חז"ל (תענית ה:) 'יעקב אבינו לא מת, כאילו הוא חי לעולם וכוחו מסייע תמיד לבני ישראל'.

ראיה ברורה לכך מפרשת חיי שרה וכן פרשת ויחי, אשר שתי פרשיות הללו עוסקות בענין סילוקם של צדיקים, והתורה מאריכה לספר כל ענין מיתת שרה אמנו וסדר קבורתה במערת המכפלה, וכן בענין מיתת יעקב אבינו יוחדה לכך פרשה שלמה בתורה, כל סדר הנהגתו קודם המיתה וכן סדר המיתה והקבורה, ובכל זאת לא נקראו הפרשות האלו בלשון מיתה אלא חיים - 'חיי שרה' ו'ויחי יעקב', כדי להשמיע שגם מיתתם של צדיקים אינה אלא בגדר חיים.

ועוד כתב **החסד לאברהם ע"ה** סבו של החיד"א ע"ה (מעין ב

כשיוצא הצדיק ממקומו מרגישים בני העיר מה היה להם בזכותו

ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה (כח י). פירש רש"י: לא היה צריך לכתוב אלא 'וילך יעקב חרנה', ולמה הזכיר 'ציאתו'. אלא מגיד שיציאת צדיק מן המקום עושה רושם, שבזמן שהצדיק בעיר הוא הודה הוא זיוה הוא הדרה, יצא משם פנה הודה פנה זיוה פנה הדרה וכן ותצא מן המקום, האמור בנעמי ורות (רות א ז).

בפשטות 'רושם' היינו שמרגישים חסרונו, שבזמן שהוא בעיר אף שהוא הודה הוא זיוה היא הדרה, לא בהכרח מרגישים כל כך את מעלותיו, ולא מודעים לכל ההשפעות והחסדים המגיעים בזכותו, וזאת מחמת ההרגל שנדמה שכל הטוב הזה הנמצא בעיר בזכותו, מגיע בכל מקרה, שהרי אינם יודעים מה היה אילו לא היה כאן את הצדיק. אך כשיוצא משם מתחילים להרגיש ולחוש שכל מה שהיה כאן עד עתה, הכל היה בזכותו של הצדיק, ולכן רק יציאת הצדיק היא שעושה רושם כי אז מבינים שבזכותו יש הוד זיו והדר לעירו.

כל דבר שבקדושה מותר רושם לאחריו

בכל דבר של קדושה נמשך רשימה מן הקדושה גם לאחר שנעשית מצוותו. כפי שמצינו במוצאי שבת קודש שנמשך ממנה רושם לכל השבוע וימינה מתברכין כל שיתא יומין (זוהר יתרו פח), שזה עניינה של סעודת מלוה מלכה להמשיך את קדושת השבת לששת ימי המעשה, וכן צריך להיות בכל מצוה שעושים, אחר כל דבר שבקדושה, תורה או תפילה, יש לו לאדם להמשיך ממנה הקדושה שתישאר אצלו רשימה קדושה מהמצוה שעשה, ואז תהיה מצוותו בבחינת מצוה גוררת מצוה שמן המצוה שעשה תימשך עליו קדושה

מִלְתָּא דְפִלְיָא

עליית התפילה דרך מקום המקדש

וְזֶה שְׁעַר הַשָּׁמַיִם (כח יז). ענין קביעות מקום לתפילה מסוגל לעליית התפילות וקבלתם, כי לא כל אדם ראוי לכך שתהיה תפלתו רצויה ומקובלת במקום, וצריך לעזר וסיוע קדושת המקום הגורם להעלות התפילות, על דרך שנאמר (מלכים א' ח מח-מט) **וְהַתְּפִלָּלוּ אֵלַי דָּרֶךְ אֲרָצְכֶם וְגו' וְהִבֵּיתִי אֶשֶׁר בְּנֵיתִי לְשִׁמְךָ, וְשָׁמַעְתָּ הַשָּׁמַיִם מִכֹּהֵן שְׁבִתְךָ אֶת תְּפִלָּתָם,** ומקום המקדש נעשה אמצעי בין ישראל לאביהם שבשמים להעלות תפילותיהם כמין סולם ושער השמים^א, וגם בזמן החורבן הותיר לנו ה' מקדש מעט אלו בתי כנסיות^ב, מקום התאספות בני ישראל לעמוד בהם בתפילות רבים, ותהיה תפילתם נשמעת במרום בזכות קדושת המקום^ג.

תפילת הצדיקים אינה צריכה סיוע

ובאמת צדיקים אינם צריכים למוצק העלות תפילתם, אלא תפילתם חשובה כעתה המהפכת דין לרחמים^ד, והיא בוקעת רקיעים כחרב ועולה מעצמה השמימה, ולא תפילתם לבדה אלא גם תפילות ישראל יש להם טובה בהיותם כרוכים בתפילות הצדיקים להתעלות יחד עמם בלי מניעה, אמנם הצדיקים ברוב ענוותנותם אינם מונועים רגליהם מבית הכנסת, אלא משימים עצמם כפשוטי עם הזקוקים שתתקבל תפילתם בבית הכנסת, וכמו שאמרנו חז"ל (ברכות ו) **הקובע מקום מקום לתפילתו אומרם עלי' א' עניו יח חסיד'**, וזו היא ענוותנותם שלמרות חסידותם אינם מונועים עצמם מבית הכנסת, כביכול גם הם זקוקים לקדושת בית הכנסת שתייע לתפילתם להתעלות למעלה^ה.

א. ראה בספרי (פרי קרח פי קטז): 'סולם מוצב ארצה' זה בית המקדש, 'וראשו מניע השמימה' אלו תקרבות קרובים שריחם עולה לשמים, **ורבמין** כתב (בראשית כח יז) 'זה שער השמים' והוא בית המקדש שער העלות משם התפילות והקרבנות לשמים.

ב. וזאת להם למקדש מעט' (יחזקאל יא טז), אמר רבי יצחק אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל (מגילה כט).

ג. אין תפלה של אדם נשמעת אלא בבית הכנסת שנאמר (מלכים א' ח כח) 'לשמעו אל הנהגה ואל התפלה' במקום רנה שם תהא תפלה (ברכות ו).

ד. למה נמשלה תפלתן של צדיקים כעתר, לומר לך מה עתר זה מהפך את התבואה בנורן ממקום למקום, אף תפלתן של צדיקים מהפכת דעתו של הקדוש ברוך הוא ממת אכזריות למלת רחמנות (סוכה יד).

ה. 'עירות דבש (ח"א דרוש ט).

נהר כ): ובהיות הצדיק גובר בקדושתו בזמנים ידועים אז יפקוד קדושתו בכל אלו המקומות שנתקדשו על ידו, כי כביכול יכול מציאות ניצוץ נשמתו שם, והוא בא לחדש אורו מדי זמן לזמן כנזכר.

ובזה יתבאר הנאמר כאן 'ציאת צדיק מן העיר עושה רושם' שגם לאחר יציאת הצדיק מן העולם נשאר רושם קדושתו בקביעות, נמצא שהוא נשאר תמיד בחיים גם בעולם הזה. וכל עבודתם ופעולתם קיימים לעולם, כי עיקר תולדותיהם הם מצוות ומעשים טובים, וכל הקדושה שפעלו בחייהם נשאת קבועה לעולמים, כי כל דבר קדושה יש לו קיום והוא מניח רושם בעולם, וגם הבאים אחריו זוכים להתקשר בקדושתו השורה במקום.

טובים מאורות שברא אלוקינו - הם הצדיקים

וזהו שנמשלו צדיקי הדורות למאורות המושלים בשמים ובארץ, כי לא זו בלבד בעודם בחיים בעולם הזה מאירים הם לארץ ולדרים עליה, אלא גם לאחר הסתלקותם לחיי העולם הבא הם מוסיפים להשפיע טובה לתחתונים, כמו שכתב **בתפארת שלמה** (הקדמה למועדים ד"ה צדקתם) על הכתוב (קהלת א ה) 'זורח השמש ובא השמש ואל מקומו שואף זורח הוא', וכמו השמש הזורח ביום ושוקע בלילה ולמחרתו חוזר לזרוח כיום אתמול, כמו כן גם הצדיק גם בשבתו בגן עדן לאחר הסתלקותו, עודנו משתוקק להזריח אור קדושתו אל מקומו בעולם הזה.

הרי כך היא דרכו של הקב"ה גם בשעה שמסלק ח"ו השגחתו מבני ישראל בעוונותיהם, ועודנו מחזיר פניו כביכול לאחוריו ואינו משיא דעתו מהם, כמו כן הצדיק הגם שלאחר פטירתו הוא מתעלה מעולם לעולם בהיכלות עליונים, עם כל זאת הוא מחזיר את ראשו לאחוריו, ונותן אל ליבו מאין באה לו מדרגתו בגן עדן רק על ידי עבודתו בעולם הזה, ולכן הוא מתעורר להוסיף ולהשפיע על תלמידיו למטה מקדושה של מעלה.

מידת החסד של הצדיקים נמשכת ביותר

ועיקר הסיוע מן הצדיקים שבדורות הקודמים הוא מכוחם של הנהגים במידת החסד, כמו שמצינו בלשון המשנה (אבות פ"ה מ"ט, פ"א מ"ב) 'תלמידיו של אברהם אבינו, תלמידיו של אהרן', כי שורש עבודתם היה במידת החסד ולכן עודם מסייעים בידנו להתקרב גם לאחר פטירתם, וכל הצדיקים שהיו בבחינה זו של מידת החסד כוחם עודנו מסייע לבני ישראל, וזהו כוח מידת החסד שהיא מתפשטת ומתבטח ככל הנהגה בחסד, ויכולים להיות תמיד כמו תלמידיהם ולקבל כוח וסיוע מהם לעבודת ה'.

תנאי לקיום כח הצדיקים - שאוהבים בהתעוררות שלהם

לכל זה נדרש הכנה מהאדם עצמו כדי שיהאזו בכח הצדיקים שהשאירו כוחם לאחר פטירתם. וכך אמר **הרה"ק בעל בית היוצר ע"ה** (הקדמה) שזה הביאור בדברי רש"י ע"ה 'שבזמן שהצדיק בעיר הוא הודה הוא זיווה הוא הדרה', 'עיר' מלשון התעוררות, ובזמן שהצדיק בעיר היינו שהתעוררות מן הצדיק עדיין נמשכת אף לאחר הסתלקותו, שעדיין זוכרים תורתו וצדקותו ומתאוים לעשות כמעשהו, אז 'הוא הודה זיווה והדרה'. אך אם 'יצא משם' שהתעוררות של הצדיק יצא מלבם ואין מרגישים יותר ההתעוררות ממנו אזי 'פנה הודה פנה פנה הדרה'.

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

שכר המענג את השבת

שכר עונג שבת לזכות נחלת יעקב ע"ה בלי מיצרים והיה זרעך כעפר הארץ ופרצת ימה וקדמה וצפנה ונגבה ונברכו בך כל משפחת האדמה ובזרעך (כח יד). מצות עונג שבת יקרה וחביבה היא מאוד, וכפי מה שמכבדים את השבת להתענג בה, כך זוכים שיתמלאו משאלותינו ברוחניות ובגשמיות, כמו שאמרו (שבת קיח). כל המענג את השבת נותנין לו נחלה בלי מצרים, שנאמר (ישעיה נח יד) 'אז תתענג על ה' וגו' והאכלתך נחלת יעקב אביך, ונחלת יעקב האמורה כאן היא נחלה בלי גבולות ומיצרים, כמו שנאמר ביעקב אבינו 'ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה'.

דיבורי קדושה ביום השבת

מסיים הכתוב (ישעיה שם) כי פי ה' דיבר, וזו מתנת השבת שזוכים בה לפתיחת פי ה', כמו שכתוב שיום השבת מכוון כנגד הפה, וניתן בה הכוח לדבר דברי קדושה בבחינת תורה שבעל פה. וזהו הרמז בלשון הכתוב (ישעיה נח יג) 'אם תשיב משבת רגלך וגו' ממצוא חפצך ודבר דבר, ולא כתוב 'וּמְדַבֵּר דבר' לשון זהירות מדיבור לא ראוי, כמו שכתוב 'ממצוא חפצך', אלא כתוב 'ודבר דבר' לשון צווי לדבר דיבורים, כי על ידי פתיחת פי ה' בשבת ניתן בנו הכוח לדבר דיבורים קדושים.

שערי שמים פתח

אמירת 'ואני תפלתי' בתפלת מנחה

אִין פֿה זי אַם בִּית אֱלֹהִים וְזֶה שַׁעַר הַשָּׁמַיִם (כח יז). יש לפרש בדרך רמז שבא ללמדנו בדברי יעקב אבינו ע"ה לכוון לעת פתיחת שערי שמים. הדנה, נהגו ישראל קדושים לומר בתפילת המנחה של שבת קודש את הפסוק (תהלים סט יד) 'וְאֲנִי תַפְלֵתִי לָךְ ה' יְתֵן רְצוֹן, אֲלֹקִים בְּרַב חֶסֶדָּה עֲנֵנִי בְּאַמֶּת יִשְׁעָךְ'. **בטור** (או"ח סי' רצב) מובא הטעם כפשוטו על פי המדרש שבפסוק הקודם (פסוק יג) כתוב 'שִׁיחוּ בִי יִשְׁבְּי שַׁעַר וּגְנִינֹת שׁוֹתֵי שַׁכָּר', ומזה דרשו שכן אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא, רבונו של עולם,

אין מדת אומה זו כמדת שאר האומות, שאומות העולם כששותין ומשתכרין הם הולכין ופוחזין, ואנחנו בני ישראל אף על פי שאכלנו ושתינו אנחנו באים ומתפללים, 'ואני תפלתי לך ה' עת רצון וגו'.

הסתלקות הדינים במנחה של שבת

טעם נוסף לאמירתה מבואר בזוהר (תרומה קנו). ששעת המנחה בשבת הוא עת רצון ומתקבלות התפילות, כי בימות החול שעת המנחה הוא עת צרה והתעוררות דינים קשים, והואיל שבשבת קודש מתגלה בחינת הכתר העליון ומאיר האור העליון וחסד שורה בכל העולמות, ועל ידי זה נכפפים ונכנעים הדינים והגבורות, ממילא נתהפך השעה הזאת לעת רצון וקבלת התפילות, וכמו שנקראת השעה הזאת 'רעוא דרעוין', ולכן אנו אומרים 'ואני תפלתי לך ה' עת רצון וגו', להורות שזמן המנחה בשבת קודש הוא עת רצון ורחמים גמורים.

דבקות באבות הקדושים בשעת התפילה

תוספת מעלה באמירת פסוק זה בזמן רצון, כי בו נרמזו ג' האבות הקדושים, וזה מכלל ההכנה לתפילה להתקשר בכח האבות הקדושים אשר תקנו לנו את ג' התפילות, וביותר בעת רצון וקבלת התפלות הוא הזמן להזכיר כחם של האבות, וכמו שכתב **בקדושת לוי** (ליקוטים ד"ה ואני תפלתי) 'ואני תפלתי' רמז למידתו של אברהם אבינו, כי תפלה לשון התחברות מתוך אהבה, וזו היא מידתו של אברהם 'זרע אברהם אוהב' (ישעיה מא ח). 'עת רצון' רמז ליצחק אבינו שמידתו הוא היראה, כי העובד מיראה דרכו לעמוד מרחוק ואין לו קירבה כי אם ב'עת רצון', באמת ישעך' זהו מדת יעקב שנאמר בו (מיכה ז כ) 'אתן אמת ליעקב'.

ברכת כהנים בזכות האבות

וכוחם של האבות מסייע לנו לזכות גם בברכת כהנים, ומטעם זה פותח הש"ץ תחילה 'ברכנו בברכה המשולשת', להזכיר זכות אבות שהם שלשה, לפי ששלוש ברכות חלות בזכותן. וכמו שכתב **בבעל הטורים** (במדבר ו כד-כו) 'יברכך

מתקיים בידם כי הוא שב להיות רוחניות, וזהו שנרמז העושר בפסוק בדרך אגב, כי אין לעושר זה קיום אלא הוא נהפך גם ל'אורך ימים' הרומז שכר רוחני. **ובמאור ושמש** (וישלה) תירץ שהצדיקים אינם מקבלים עושר וכבוד כמשמעו, אלא הקב"ה משפיע להם בכל עת כפי הנצרך להם, כמו שמצינו אצל יעקב אבינו (ב"ר סו ג) 'ויתן ויחזור ויתן', שלא יינתן לו בבת אחת עשירות יותר מכדי צרכו, אלא בכל זמן יתן לו כפי הנצרך לו כי אין לו רצון בעשירות מרובה, וזהו שלא נזכר העושר בפירוש אלא רק בדרך רמז.

הלומד תורה אף שלא לשמה זוכה להיות שמח בחלקו ובמה שאמרו שהלומד תורה שלא לשמה זוכה לעושר וכבוד, יש להתבונן איך אפשר שתהיה הברכה בעשירות, הרי בעולם הזה אין אדם שמסתפק בעשירות שיש לו, כי אין אדם מת וחצי תאותו בידו, ומי שיש לו מנה רוצה מאתים, אלא פירוש הדבר הוא שעל ידי עסק התורה אף שלא לשמה, פועלת בו התורה שיהיה מסתפק במועט, וזו העשירות האמיתית שיהיה עשיר השמח בחלקו.

השמח בחלקו זוכה ללמוד תורה לשמה

ובזה אפשר לפרש דברי הגמרא (פסחים נ:): לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות אף על פי שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה. שתחילה יעסוק בתורה אף שלא לשמה, ועל ידי זה יזכה לקנות מידת ההסתפקות במועט וישמח בחלקו, ואחרי שישמח בחלקו לא יהיה זקוק לשום דבר שאינו ברשותו, וכשלא יתאוה לדבר שאינו שלו יזכה ללמוד תורה לשם שמים בלי פניות זרות.

העוסק בתורה לשמה ברכתו ממהרת לבוא

ובאמת יש להתבונן מדוע בראש הפסוק הקדים את השכר תחילה, דהיינו 'אורך ימים' - בימינה, ואילו בסיפא נזכר השכר לבסוף 'בשמאלה' - עושר וכבוד, אלא הפירוש הוא ש'בימינה' הם העוסקים בתורה לשמה, ושכרם מקדים לבוא בלי עיכוב, ולכן נזכר השכר מיד בתחילה, אבל 'בשמאלה' הם העוסקים בתורה שלא לשמה, וברכתם אינה ממהרת לבוא ולכן נזכרת הברכה לבסוף, והם צריכים לסיע מיוחד כדי לזכות לברכה הראויה להם.

זכות אברהם שנאמר בו (בראשית כד א) 'וה' ברכך את אברהם בכל' י'אר' כנגד יצחק שראה בעקידה ומת, והאיר הקב"ה את עיניו והחייהו, 'ישא' כנגד יעקב שנאמר בו (בראשית כט א) 'וישא יעקב רגליו', ועל ידי הדבקות באבות זוכים ל'ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם'.

לחם לאכול ובגד ללבוש - סוד העשירות

שכר לימוד התורה לשמה ושלא לשמה

וידר יעקב נדר לאמר, אם יהיה אלהים עמדי ושמרני בדרך הזה אשר אנכי הולך, ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש. ושבתי בשלום אל בית אבי והיה ה' לי לאלהים. והאבן הזאת אשר שמתני מצבה יהיה בית אלהים וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך (כח כ-כב). בענין שכר לימוד התורה כתוב (משלי ג טז) 'אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד', ופירשו חז"ל (שבת סג.) ש'בשמאלה' היינו הלומד תורה שלא לשמה, ושכרו שזוכה לעושר וכבוד, ו'בימינה' היינו הלומד התורה לשמה, ושכרו הוא שזוכה לאורך ימים, וכל שכן שיזכה גם לעושר וכבוד אף שלא כתוב בפירוש, כי אינו פחות מן הלומד שלא לשמה.

ואין לתמוה למה לא כתוב בפירוש שהלומד תורה לשמה זוכה גם לעושר וכבוד וגם לאורך ימים, כי באמת הלומד תורה לשמה אינו תאב לממון, וגם כשזוכה לעושר וכבוד אין העושר נשאר ברשותו והוא מחלק הכל לצדקה, ולכן לא נכתב בו העושר אלא בדרך רמז.

ועוד, שהצדיק עיקר החשיבות אצלו שזוכה לאורך ימים, כדי שיוכל להוסיף ולקיים בהם מצוות ומעשים טובים ולעשות נחת רוח לבורא, אבל העשירות טפילה היא אצלו, וכמו שביקש יעקב אבינו ע"ה 'ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש וגו', והיה ה' לי לאלהים, כי כל תכלית בקשת הגשמיות היא כדי שיהיה לו לעזר בעבודת ה', ולכן אין הגשמיות נזכרת כי אם ברמז.

העשירות לצדיק אינה אלא דבר טפל

ובמאור עינים (ליקוטים מס' שבת ד"ה אמר רבא) תירץ, שהצדיקים עובדי ה' משיבים את הגשמיות אל הרוחניות, וכל שכר גשמי המגיע אליהם הם מהפכים אותו לרוחניות, ואין השפע הגשמי

מזל"ג וקד"ג

פרקי הדרבה ועבודה ה' על סדר הפרשה

עולים ויורדים - בכל איש מישראל

מעשי היהודי פועלים נפלאות בעליונים

וַיְהִי־לָהֶם וַהֲנֵה סֵלֶם מִצָּב אֶרְצָה וְרֵאשׁוּ מַגִּיעַ הַשְּׂמִימָה וַהֲנֵה מְלֹאכֵי אֱלֹהִים עֲלֵיהֶם וַיִּרְדּוּ־בָּו (כח יב).

מכאן יש לכל יהודי לקחת חיזוק גדול, לדעת ולהאמין שכל מעשיו ודיבוריו ומחשבותיו פועלים ומשפיעים בעליונים, וכל מילה שזוכים להגות בתורה ובתפילה הרי זה מחיה עולמות עליונים, ועבודת היהודי בפרט בתורה ובתפילה פועלת פעולות רבות ונשגבות, כמו שפירשו רבותינו בספרן של צדיקים על האמור בפרקי אבות (פ"ב מ"א) 'דע מה למעלה ממך', כלומר, דע והאמין שכל מה שיש למעלה בשמים, הכל 'ממך' מעבודתך וממעשיך, אם הם שלמים בכונה נכונה ורעותא דליבא אזי הם פועלים במרומים ועושים נחת רוח לה' יתברך.

אפילו נקודה קטנה למטה גדולה היא למעלה

לפעמים אין ביכולת האדם להשיג עד כמה כל מעשה שלו משפיע ופועל במרומים, והוא טועה לחשוב מה אם יתרושל מעט ומי יריגיש בחסרון קל במעשיו, אולם צריך לדעת ולזכור שכל מעשה קל בעולם הזה חשוב לאין ערוך למעלה בשמים, וכמבואר הדבר בדרך משל, למלך שביקש משריו החכמים להכין לו מפה מסודרת של כל המדינות שהוא שולט עליהם כדי להכין להם מזון ומחיה לפרנסתם, וכאשר קיבל המפה התבונן והבחין שמדינה אחת חסרה שם ולא צוינה במקומה הראוי לה, הצייר התנצל באמרו מה בכך שנקודה קטנה חסרה מתוך מפה יפה ומסודרת כל כך. אבל המלך הנאמן הסביר לו שכל נקודה הנראית קטנה, אמנם כך היא על גבי המפה, אך בפועל מדובר במדינה שלמה הכוללת בתוכה בני אדם ובעלי חיים רבים מספור, והמבקש שתצליח מלכותו עליו לרדוג לכל אחד ואחד מאנשיו בלי שום חיסרון ומגרעת.

מעלת כל תיבה ואות של קדושה בשמים

הוא הדבר בנמשל, כשעוסק האדם בתורה ובתפילה, צריך ליתן ליבו שכל תיבה וכל אות יש להם חשיבות ומעלה בפני עצמם, וחלילה לא להתרושל ולא להפסיד אפילו אחת מהם, כי האדם הוא בבחינת 'סולם מוצב ארצה' אבל 'ראשו מגיע השמימה',

וכל אות ותיבה מתקנת תיקון נכבד בשמים, וכמה יצטער כשיעלה בידו להבחין איך מתוך התיקון הגדול והחשוב שהתעורר בזכות מעשיו, יחסר ממנו השלמות כתוצאה מן הפגם היחיד שנמצא בעבודתו. ולפיכך יתחזק מאוד שכל תיבה וכל אות יהיו בשלמות הכוונה הראויה, כי אפילו אות אחת יש בה סודות נוראים ותיקון עולם שלם כמו שנרמז בפסוק 'אות היא לעולם', וכן אמר **הבעל שם טוב ע"ה** על הפסוק 'צוהר תעשה לתיבה' להאיר בכל תיבה של תורה ותפילה, שתהיה כל עבודתו עושה רושם ותיקון בעליונים.

מצוות במסירות נפש מעוררות כוחות

נשגבים מלעילא

קיום המצוות מעורר העליונים להשפיע עליו שפע קודש

וַהֲנֵה מְלֹאכֵי אֱלֹהִים עֲלֵיהֶם וַיִּרְדּוּ־בָּו (כח יב).

כתב **האור החיים הקדוש** שבשעה שמקיים האדם מצוות התורה הוא מעורר על נפשו שפע הארת קדושה, וזה ביאור הכתוב 'מלאכי אלהים עולים ויורדים בו', שעל ידי קיום המצוות מעלה האדם מלאכים וכוחות הקדושה מלמטה למעלה, ועל ידי התעוררות התחתונים מתעוררים העליונים להוסיף ולהשפיע קדושה כנגדם, ונשמתו מתגברת בקדושה נוראה משפע היורד אליה מן העליונים.

שתי נפשות באדם

דהנה כתב **בשערי קדושה לרבנו חיים ויטאל ע"ה** (ח"א שער א-ג) שהאדם יש בו שתי נפשות, טובה ורעה. עיקר הנפש שורשה בארבע יסודות רוחניים המכונים כנגד ד' אותיות שם הוי"ה, והיא מתפשטת ברמ"ח איברים ושס"ה גידים, ומזונה מתרי"ג מצוות שכנגד איבריה וגידיה. וכנגד הנפש הקדושה נבראת גם נפש רעה כי 'זה לעומת זה עשה אלהים' (קהלת ז יד), ושורשה מד' יסודות רעים הכוללים ארבעה אבות נזיקין וארבעה מראות נגעים, והיא הנפש הרעה המתגברת להחטאת את האדם ולאבדו.

ובעוד שיש לאדם מלחמה עם יצרו והוא גובר עליו ומקיים המצוות כולן הוא הנקרא 'צדיק'. ומי שזוכה לטהר עצמו מכל מידה רעה, עד שטבעו משתוקק

המשך בעמוד הבא

מלהתקיים בגוף האדם.

הנשמה רוצה ליהנות בזכות מעשיה

והנה תכלית ירידת נשמות ישראל משורשם בעליונים לשכון בבתי חומר בעולם השפל והגשמי, כי אין הנשמה חפצה ליהנות ממתנת חינוך וכל הנהנה מלחמו של חבירו הוא בוש להסתכל בפני הנותן, ולכן מרוצה הנשמה לירד לעולם הגשמי ולסגל לעצמה במעשיה חלק ונחלה בעליונים, כדי שתהיה ראויה ליהנות מזיו השכינה בזכות מעשיה, ולא במתנת חינוך.

ולפי דברינו אינו מובן מדוע משתוקקת הנשמה לשוב בכל עת להידבק בעליונים, הרי דוקא כאן בעולם הזה הוא המקום לזכות בכוח מעשיה לשכר המובטח לצדיקים לעתיד לבוא, ואילו לשוב למעלה קודם זמנה שוב תזדקק למתנת חינוך אשר אינה חפצה בכך.

במסירות נפש זוכה לשכר בכוח מעשי

אכן פירוש הדברים הוא, כי בהיות הנשמה מוכנה למסור עצמה להידבק בבוראה, הרי בעצם כך היא זוכה בכוח מעשיה וקונה חלקה בשלמות בעולם הבא, כי האדם מצד עצמו אינו ראוי לשכר על מעשיו מאחר והכל הוא בחסד הבורא עמנו, וכמו שכתוב (איוב מא ג) 'מִי הִקְדִּימֵנִי וְאֶשְׁלֹם', והרי אי אפשר לקיים שום מצוה בלי שיקדים ה' לתת לאדם הכלים לקיים בהם את מצוותיו, אבל המוסר את כל כוחותיו לה' בשלמות הרי הוא כביכול מקדים את הקב"ה ואינו צריך לעצמו מאומה, כי באמת מצד הדין נאמר בקיום המצוות (ויקרא יח א) 'וחי בהם' ולא שימות בהם, והמוסר נפשו נכנס הוא עם הקב"ה לעובדו לפניו משורת הדין, ומשום כך ראוי הוא מצד עצמו לנחול חלקו בעולם הבא, ואין בכך שום נהמא דכיסופא, כי הוא הקדים לעבוד את הקב"ה יותר מפי כוחותיו.

אל הטוב ואין גופו מושכו להחטיאו, זו מדרגה גבוהה עוד יותר והוא הנקרא חסיד.

התגברות הנשמה מכוח המצוות

הקב"ה מסייע לבני ישראל לבחור במצוות, כמו שכתוב (דברים ל יט) 'הַחַיִּים וְהַמֵּוְתָן נָתַתִּי לְפָנֶיךָ הַבְּרָכָה וְהַקְּלָלָה וּבַחֲרַתְּ בַחַיִּים לְמַעַן תִּתְקַּהֵ, שהקב"ה בעצמו נותן לפני האדם את הבחירה בין טוב לרע, והקב"ה עומד על גבי האדם ונותן לו כוח לבחור בחיים.

ועל ידי שהאדם בוחר בטוב בקיום מצוות התורה מתעורר על נפשו שפע קודש, והוא הנרמז בדברי חז"ל (אבות פ"ד מ"א) 'העושה מצוה אחת קנה לו פרקליט אחד', כי כוח הקדושה המתעורר מכוח קיום המצוות עומד לו כפרקליט טוב לסייע בידו להוסיף אומץ בעבודת ה', והוא זוכה להוסיף ולקיים עוד מצוות כמו שאמרו חז"ל (שם פ"ד מ"ב) 'מצוה גוררת מצוה', והבא ליטהר מסייעים בידו.

הנשמה משתוקקת לשוב לשורשה בעליונים

נשמת ישראל חצובה מתחת כיסא הכבוד, והיא חלק אלוה-ממעל (ראשית חכמה שער האהבה פ"ב), והיא מורכבת בגוף הגשמי בעולם הזה, ולרוב רוחניות הנשמה היא מבקשת לשוב בכל זמן לשורשה, כמו שמוכח במדרש תהלים (סב ט) שנשמת האדם מבקשת בכל שעה לצאת מגופה ולעלות למעלה, וכיון שרואה את הקב"ה שמלוא כל הארץ כבודו, היא נרתעת לאחוריה ונשארת בגופה. ופירש האלשיך הקדוש (ויקרא כו) שדרך כל דבר להשתוקק לשוב למקורו, וכשהנשמה מתבוננת איך שהיא חלק מקדושתו העליונה והיא שוכנת בחומר העכור, הרי היא משתוקקת להיפרד מן הגוף ולהידבק בעליונים, אבל כשהיא נזכרת ביוצרה שעם היותו קדוש מכל קדושה הרי הוא שורה בעולם השפל התחתון, אזי גם הנשמה מתנחמת וחוזרת לשרות בגוף האדם. וזהו שנאמר (שם פסוק יא) ונתתי משכני בתוכם, שהקב"ה ישרה שכינתו בתוכינו, ועל ידי זה לא תגעל נפשי אתכם, היינו שנפש האדם הרוחנית נתנחם בראותה השכינה בתחתונים, ועל ידי כך לא תגעל הנפש

א. ובדין הוא שיטול שכרו בשלמות, ועל דרך שנאמר בפנחס' בדין הוא שיטול שכרו' (במדב"ר כא א), אחר שמסר נפשו למען כלל ישראל (זרע ברח' ריש פנחס). וראה גם בשפת אמת (פינחס תרמ"א ד"ה במדרש): במדרש 'בדין הוא שיטול שכרו', הגם דכתב 'מי הקדימני ואשלם', רק על ידי שמסר נפשו, ומסירות נפש הוא בכלל 'הקדימני'.

י"א ד'אור ע"י מבית אור לישראל
© בית החכמים שמורות
אין להעתיק או להפיץ ללא אישור
מפורש בכתב ממבית אור לישראל
ניצוב ועמידה: שוקי קנר

פרשת ויצא

דרך ארץ קדמה לתורה

של סוכר כדי שכל אחד ימתיק בו את כוס התה שלו לפי טעמו. ואכן הנוכחים שוחחו בדברי תורה ולגמו מכוס התה שלפניהם. לפתע הבחין הסבא שהעילוי הצעיר היושב עימם עסוק בגרגרי הסוכר אשר נשפכו מהצלוחית על השלחן. דרכו של עולם הוא, שכאשר שמוסיפים את הסוכר לכוס התה יש ונשפכים אי אלו גרגרים על השולחן, והנה אותו בחור היה יושב ומלקט בראשי אצבעותיו את גרגרי הסוכר ומלקקם בשפתותיו.

לא מצא חן בעיניו של הסבא התנהגותו של הבחור. הסבא ראה בזה פגם מובהק בהלכות דרך ארץ, שכן אין זה מן הראוי לנהוג כך וללקק גרגרי סוכר כאשר יושבים יחד עם גדולי תורה ועוסקים בפלפולא דאורייתא. אולם כדי שלא לפגוע בבחור העדיף לשתוק ולא להעיר לו על כך בגלוי ובבירור.

לקראת סוף הביקור פנה הסבא מסלבודקה אל הבחור ואמר לו: ברצוני לשאול אותך כמה שאלות. האם תוכל לומר לי בבקשה, מי יותר חשוב ממי, אדם חי או אדם מת? התפלא הבחור על השאלה הפשוטה והשיב מיד: בוודאי שאדם חי חשוב יותר מאדם מת שבטל ועבר מהעולם! הוסיף הסבא ושאל: בבעלי חיים כיצד? מי חשוב יותר אריה חי או אריה מת? אף כאן נענה הבחור והשיב מיד: ברור שהאריה החי הוא החשוב יותר! והסבא אינו מפסיק וממשיך לשאול: שמא נאמר שזהו דווקא באריה שהוא מלך החיות, אך מה נעשה ביום שידובר לנו משני כלבים, כלב חי וכלב מת, מי מביניהם

הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל, מחבר הספר 'אבן האזל' על הרמב"ם וראש ישיבת עץ חיים בירושלים, היה רגיל מדי פעם לנסוע אל העיר חברון להשתטח ולהתפלל על קברי האבות, ישני חברון. אל המסעות הללו היו נלוים אליו טובי הלימודים בישיבת עץ חיים, כשבדרך היה רבם הגדול מפלפל עימם בדברי תורה ובסוגיות עמוקות שבש"ס.

רגילים היו, ראש הישיבה ותלמידיו, להכנס לבקר אצל הסבא מסלבודקה, הגאון רבי נתן צבי פינקל זצ"ל, בכל אותם פעמים שנסעו לחברון. מאחר והסבא מסלבודקה התגורר בעיר חברון, הייתה זו הזדמנות טובה עבורם להסתופף בצל קורתו ולקבל ממנו קנייני חכמה ודעת. הסבא מסלבודקה היה מוסר בפניהם שיחה מוסרית מעמיקה והנוכחים היו שומעים את דבריו בשקיקה.

באחת הפעמים בהם ביקר הגאון רבי איסר זלמן אצל הסבא הודיע רבי איסר זלמן לסבא תיכף עם בואו: יידע מעלתו כי היום הבאתי עמי את הגדול שבכולם! זהו בחור עילוי, מופלג מאוד בתורה, אשר העולם עוד ירעש ממנו! הסבא קבלם בשמחה רבה והזמינם להסב עמו ליד השולחן.

בעוד הכל יושבים סביב השולחן, הכניסה הרבנית והגישה לאורחים כוסות תה וצלוחית

אשר יעשה אם אכן יש ברצונו לעלות ולהתעלות בתורה.

עם סיום הפגישה, לאחר שיצא הבחור מהחדר, אמר רבי איסר זלמן לסבא: אבקש רשות להעיר, כי דומה עלי שכבוד תורתו הפריז מעט בתוכחת המוסר שנתן לבחור. הרי כבר בתחילת פגישתנו אמרתי שמדובר כאן בבחור שהוא עילוי שבעילויים, מופלג בתורה והעולם עוד עתיד לרעוש ממנו, והנה כאן מסבירים לו שתלמיד חכם שאין בו דעת נבילה טובה הימנו.

אולם הסבא לא נסוג בו מעמדו והוא נשאר בשלו: די במעשה הקטן הזה של ליקוק גרגרי הסוכר באופן לא מנומס ומכובד כדי ללמד על כך באופן מובהק, שאם הבחור לא ישנה את הליכותיו ויעדן אותם בדעת ובדרך ארץ, הרי שלא זו בלבד שהעולם לא ירעש ממנו, אלא הוא יהיה בטל ומבוטל כעפרא דארעא ולא תהא לו כל שייכות לעולם התורה!

את הסיפור הזה סיפר הגאון רבי מאיר חדש זצ"ל לתלמידיו. והיה חותם בדברים האלה: אני יודע היטב במי המדובר! הכרתי את הבחור העילוי הן בצעירותו והן לעת זקנתו! יכול אני להעיד שלצערנו הסבא צדק בכל מילה שאמר, והוכיח סופו על תחילתו!

הגאון רבי זיידל אפשטיין זצ"ל שאל פעם את תלמידיו: מהו הדבר הראשון שצריך אדם לעשות מיד לאחר תפילת שחרית בבוקר היום? השיב אחד התלמידים ואמר בפשטות: לאחר התפילה יש מן הראוי לעסוק בתורה ולקיים מה שנאמר (תהלים פד ח): 'יִלְכּוּ מִתֵּיל אֶל תֵּיל יִרְאָה

יותר חשוב? גם בזה קבע הבחור שבוודאי כלב חי חשוב יותר! עתה המשיך הסבא וחייד: כלב חי ואריה מת, מי מהשניים חשוב יותר? כאן ידע הבחור לצטט את הפסוק המפורש ואמר לסבא כי כבר קבע שלמה המלך בחכמתו (קהלת ט ד): 'כִּי לְכָל־בַּיִת הוּא טוֹב מִן הָאָרְיָה הַמֵּת'.

נענה הסבא ואמר: עכשיו שכל הנתונים המקדימים ברורים וידועים לנו, ברצוני לחוד לך חידה: האם תוכל לציין על קיומו של מקרה גدير בו יהיו אדם חי ובעל חי מת, ובכל זאת יהא בעל החי המת עדיף על פני האדם החי? חשב הבחור והכריז בהחלטיות: לא יתכן דבר שכזה! נענה הסבא ואמר לו: שגית ונעלמו ממך דברי חז"ל האומרים במפורש כי דבר זה יתכן גם יתכן, שכן כך שנינו להדיא (ויקרא רבה א): 'כל תלמיד חכם שאין בו דעת - נבילה טובה הימנו'. נבילה היינו בעל חי מת, והנה לא זו בלבד שהוא עדיף על אדם חי, אלא שהוא עדיף אפילו על אדם תלמיד חכם המופלג בתורה! נבילה טובה הימנו!

הבחור עצמו לא הבין את עומק כוונת הסבא מסלבודקא, ודומה היה לו כי הסבא מבקש להשתעשע עימו בחידודי מילתא. אולם רבי איסר זלמן הבין תיכף ומיד כלפי מה הדברים אמורים. ידע רבי איסר זלמן כי 'דעת' עליה אמרו חז"ל 'תלמיד חכם שאין בו דעת' היינו דרך ארץ, וככל שתלמיד חכם אינו מתנהג בדרך ארץ הוא משפיל עצמו באופן כזה שאפילו נבילה טובה הימנו. רבי איסר זלמן הבין נכוחה כי הסבא ביקש לרמוז לבחור בדרך עקיפה על כך שהתנהג באופן שהוא חסר דרך ארץ ולהודיעו כי לא זו הדרך ילך בה ולא זו המעשה

שהיה צעיר ממנו ביותר מעשרים שנה. וכשהיו תמהים ושואלים אותו מה ראה על ככה, היה משיבים בחדות: 'בחרתי לי רבי צעיר - אבל א טשאק [-מצוין]!'

את תחילת ההתקשרות בין הרה"ק רבי שמעון מירוסלב לרבו השר שלום מבעלזא טוה רבם המובהק הרה"ק החוזה מלובלין זיע"א. מעשה שהיה החוזה מלובלין עמד על יד החלון ושוחח עם רבי שמעון מירוסלב, כשלפתע עבר בחוץ השר שלום מבעלזא. נענה החוזה מלובלין ואמר: מי שגר בגליל של אברך זה, בתוך י"ב מיל למקום מגוריו, חובה עליו לנסוע אליו ולהסתופף בצילו, ומי שאינו עושה כן, תהא לי הקפדה עליו.

כל עוד שהיה החוזה מלובלין בחיים חיותו, לא עלתה על דעתו של רבי שמעון מירוסלב לנסוע לרבי אחר. אולם עם פטירת החוזה נפנה רבי שמעון לבדוק מה המרחק בין מקום מגוריו, ירוסלב, לעירו של השר שלום, בעלזא. מדד רבי שמעון ומצא כי המרחק הוא יותר מי"ב מיל, כך שלכאורה אין עליו את החובה לנסוע לבעלזא. אולם רבי שמעון לא ויתר ואמר: בדרך היבשה אכן המרחק הוא יותר מי"ב מיל, אולם שמא בקו אוירי ישר המרחק הוא פחות מי"ב מיל. מיד קם ונסע לבעלזא.

וכשהיה רבי שמעון כבר זקן ושבע ימים, יותר מבן תשעים שנה, ועדיין הגיע לבעלזא, אמר לו השר שלום: דומה שכבר הגיע הזמן שתשב בביתך ולא תטלטל בנסיעות מתישות. השיב רבי שמעון בפסקנות: כשיושבים בבית - מתעפשים! ותמיד הייתה שמחה גדולה שרויה בין שני הצדיקים בשעה שנפגשו, והיה השר שלום אומר על דברי חז"ל שצדיקים אין להם

אל אלהים בציון. ואילו תלמיד אחר נענה ואמר: יש מן הראוי להתחיל את הבוקר, תיכף לאחר התפילה, עם לימוד הלכה פסוקה כמו ששינינו שכל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן עולם הבא. **אולם רבי זיידל לא הסכים עם שניהם, ואמר להם: תשובותיכם אינם מדויקות, ברור שבאופן בסיסי אכן הצדק מצוי עמכם, ואין חולק שראוי לעסוק בתורה לאחר תפילת שחרית, ובוודאי שיש חשיבות לשנות הלכה בכל יום, אולם קודם לכל חובת האדם לומר ברכת 'בוקר טוב' לסובבים אותו, שהרי 'דרך ארץ קדמה לתורה'.**

על הפסוק (בראשית כח יב): **'וַיַּחְלֵם וְהָיָה סֵלֶם מִצֵּב אֲרָצָה וְרָאִישׁוֹ מִגִּיעַ הַשְּׂמַיְמָה וְהָיָה מְלֹאכֵי אֱלֹהִים עֲלִים וַיְרִידִים בּוֹ. וְהָיָה ה' נֹצֵב עָלָיו...'** מפרש הרה"ק השפת אמת זיע"א (תרנ"ד) בדרך רמז: **הסולם הוא רמז למידת דרך ארץ שהיא קודמת לתורה, ובכך הסולם מוצב 'ארצה' וראשו מגיע אל השמים, לפי שבסולם עולים ומתעלים עד שזוכים לתורה, שהוא בחינת ה' נצב עליו.**

הנעלאת הניצוצות

גם לאחר שהגיע הרה"ק רבי שמעון מירוסלב זיע"א לגיל זקנה מופלגת, וכבר הנהיג בעצמו עדה וקיבל פתקאות מאנשי שלומו, היה ממשיך לנסוע ולדבוק בצדיקי דורו. הוא עצמו מעיד על כך בספרו 'תורת שמעון' (פרשת שופטים) שהרדיפה אחר צדיקים היא סגולה טובה לאריכות ימים, 'וכן נהגתי לנסוע לצדיקים אפילו בעת זקנתי'.

ברם כרבי, קיבל רבי שמעון מירוסלב על עצמו את הרה"ק השר שלום מבעלזא זיע"א,

טהרה, להוסיף טהרה על טהרתו, שהה שעה אחת, ואף יותר, קודם תפילתו בכדי שיכוון את ליבו לאביון שבשמים, התפלל במתינות ובכוונה יתירה, ולאחר מכן למד את סדרי לימודיו הקבועים.

רק לאחר שגמר את סדרי התפילה והלימוד, פנה האיש ויצא אל השוק יחד עם הסחורה אותה ביקש למכור. אלא שבאותה שעה מאוחרת של היום כבר היה השוק כמעט ריק מאנשים וסוחרים, והוא לא מצא מישהו שיתעניין בכל מה שיש לו להציע למכירה. לא נפלה רוחו של האיש, החזיר את הסחורה לאכסניה, ופנה אל בית המדרש המקומי בכדי להתפלל מנחה וערבית ולהמשיך בסדר לימודיו.

בשעת לילה חזר האיש אל האכסניה, והנה הוא פוגש שם סוחר המבקש אותו. הסוחר מספר כי הוא הגיע ממקום רחוק והיו לו עיכובים שונים ומשונים בדרכו. סבור היה להגיע בבוקר השכם אל היריד ולמעשה הוא הגיע רק בשעות החשיכה. הסוסים לא דהרו כהרגלם, וגלגל אחד של העגלה התנתק שוב ושוב. ועתה, שמועה שמע מאחד המתווכים שבעיר כי באכסניה מצוי איש חסיד שברשותו מאותם הסחורות שאותם הוא מבקש לקנות, והוא אכן מבקש לרכוש זאת.

הציג החסיד את הסחורה בפני הסוחר והוא הסכים לקנות אותה. התעניין הסוחר על מחיר הסחורה, והחסיד לפי תומו אינו נוקב לו במחיר מסוים, אלא הוא מספר לו שהוא רכש את הסחורה במחיר מסוים ורצונו שייתן לו על זה רווח כהבנתו. התעניין הסוחר אצל החסיד מה היו לו הוצאות הדרך עד לייפציג, ואמר לו כי

מנוחה לא בעולם הזה ולא בעולם הבא, שעם כל זאת, מתי יש לצדיקים מנוחה, כשהם נפגשים זה עם זה.

באחת הפעמים שהגיע רבי שמעון מירוסלב אל השר שלום, ניגשו אליו החסידים, היושבים בחצר הקודש בבעלזא, ותבעו ממנו כפי שהיה נהוג במקהלות החסידים, שייתן להם 'תיקון', סכום כסף בכדי לקנות בקבוק יי"ש ומיני מגדנות בכדי לומר 'לחיים'. שמע רבי שמעון את מבוקשם, והחזיר להם בשאלה: כלום יודעים אתם מה היא הסיבה שבשל כך מבקשים ולוקחים 'תיקון' מאיש זר המגיע לעיר? נבוכו החסידים ואמרו, שאכן כך הם נוהגים, אולם טעם המנהג אינו ידוע להם.

אמר להם רבי שמעון מירוסלב: אומר לכם את הסיבה לכך, בהקדם מעשה שהיה עם רבינו אור שבעת הימים הבעל שם טוב הקדוש זיע"א: פעם אחת הגיע אדם אחד לשאול את הבעש"ט במה יהיה מסחרו כדי להתפרנס בכבוד? אמר לו הבעל שם טוב: סע לעיר הגדולה לייפציג, שם מתנהלים ירידים גדולים עם חיי מסחר תוססים. תרכוש שם סחורה ותמכרנה ברווחים. ציית האיש לדברי הבעל שם טוב, נסע לליפציג, ותיכף עם הגיעו אל העיר, בשעת צהרי היום, פנה אל היריד ורכש שם כמות גדולה של סחורה והוביל אותה אל האכסניה שבה התעתד לשהות.

מדרכם של סוחרים שהם ממהרים להגיע אל היריד בשעות המוקדמות של היום, כדי לפגוש את הקונים והמוכרים. אולם אותו אדם, איש חסיד היה ומתנהג כדרכם של חסידים הראשונים. הוא כלל לא מיהר לפנות לעסקי החולין, אלא הלך תחילה למקוה

הוא נכון לשלם לו בעד הסחורה את המחיר שהוא שילם עליה בתוספת כל הוצאות הדרך.

ראה החסיד כי מה' יצא הדבר, שהסוחר הגיע אליו לאכסנייתו וביקש לקנות את הסחורה, ונענה למחיר שנקב הסוחר. אלא שעם השלמת המכירה, הבין החסיד כי אין לו מה לחפש עוד בלייפציג והוא החליט שעליו לשוב למזבז ולשאלו שוב את הבעל שם טוב כדת מה לעשות.

בא החסיד אל הבעל שם טוב וסיפר לו גופא דעובדא היכי הוה, כשבסופו של דבר הוא לא הרויח מאומה. אמנם הוא גם לא הפסיד, שהרי הסוחר שילם לו את מחיר הסחורה ואת כל הוצאות הדרך, אולם רווח בכדי לפרנס את משפחתו לא היה לו. האיר הבעל שם טוב את פניו לאותו חסיד ואמר לו: כשאדם נברא, נגזר עליו משמים באיזה מקומות הוא יהיה בימי חייו, ואם הוא לא מגיע לאותם המקומות, הרי שהוא צריך לחזור ולהתגלגל שוב לעולם הזה בכדי להיות באותם המקומות. והסיבה לכך היא מפני שבאותם המקומות ישנם ניצוצות קדושות המחכות וממתנינות לאותו אדם שיבוא לשם ויבררם ויעלה אותם חזרה לשורשם.

סיים רבי שמעון מירוסלב והסביר לחסידים את כוונת הבעל שם טוב: **ידוע ידע הבעל שם טוב כי על חסיד זה נכתב ונחתם כי עליו להיות בלייפציג, כדי לתקן את הניצוצות המצויות שם, אלא שבדרך הטבע אין לו כל סיבה להגיע לשם, שכן מה לו ולירידיים. אלא שבכדי להצילו מלחזור ולרדת שוב בגלגול, ריחם עליו הבעל שם טוב ושלח אותו באמתלה כלשהיא ללייפציג, וכך הוא היה שם ותיקן בתורתו ובתפילתו את כל שהיה**

עליו לתקן. ועוד הוסיף הבעל שם טוב וברחמיו עליו גם פעל שלא יהיו לו הפסדים כספיים כל שהם, וכך הסוחר שילם לו את כל ההוצאות שהיו לו בדרכו ללייפציג.

זו הסיבה, השלים רבי שמעון מירוסלב את דבריו והסביר לחסידים בבעלזא את הטעם של המנהג שכל אדם זר המגיע לעיר, באים אליו החסידים ומבקשים ממנו 'תיקון', שזהו בכדי להזכירו וליידעו שלא לחינם הוא הגיע לעיר זו, אלא שיש עליו לתקן כאן משהו, ועל ידי בקשת התיקון הוא נזכר מזה.

על הפסוק (בראשית כח יג): **'וְהָיָה ה' נֹצֵב עָלָיו וַיֹּאמֶר אֲנִי ה' אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אָבִיךָ וְאֵלֹהֵי יִצְחָק הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה שׁוֹכֵב עָלֶיהָ לְךָ אֶתְנָנָה וְלְיִזְרְעֵל, וּפְיִרוּשׁ רִשׁ':** **קיפל הקב"ה כל ארץ ישראל תחתיו, פירש רבינו אור שבעת הימים הבעל שם טוב הקדוש זיע"א: "כי ענין נסיעת האדם ממקום זה למקום אחר עבור פרנסתו וכיוצא, הוא משום שיש שם ניצוצות שלו וצריך להוציאן משם ולבררן, ובה יובן שקיפל הקב"ה כל ארץ ישראל תחתיו שלא יצטרך לנסוע ממקום למקום לברר הניצוצין שלו, כי נכלל כל ארץ ישראל תחתיו ויברר ניצוצין שלו במקומו",** ודפ"ח (הרה"ק התולדות יעקב יוסף זיע"א, 'כתונת פסים' פרשת בהעלותך). **"כי יש אדם שצריך לטרוח וליסע בכל מקום פיזור ניצוצותיו, כדי לבררם ולהעלותם לשורשם. אך יעקב שהיה מדריגת אמת שהוא ראש תוך סוף כולו יחד, וזהו הרמז שקיפל הקב"ה כל ארץ ישראל תחתיו, כדי שלא לטרוח כלל לברר ניצוצות"** (דגל מחנה אפרים' פרשת בחקותי).

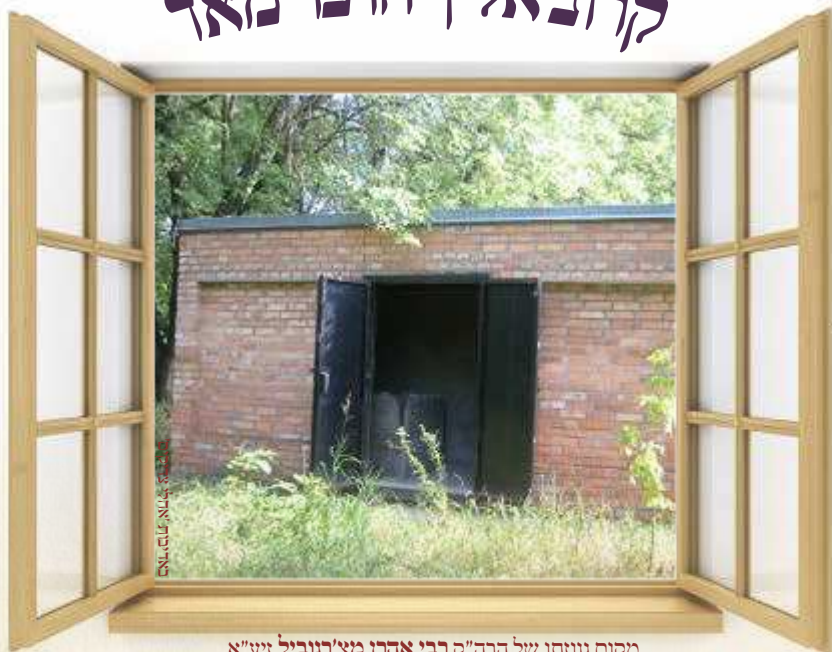
לזכות

עופר פנחס בן צילה שיחי' קרן בת רונית שתחי' טל
אדמונד שיחי' בן איזה < רונית בת ינינה יעל > בנימין בן אסתר וכל יוצאי חלציהם שיחי'
להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת

לעילוי נשמת

צילה בת דורה ומאיר ע"ה

קרוב אליך הדבר מאד

מקום גנותו של הרב"ק רבי אהרן מצ'רנוביל זיע"א

אוצר פניני החסידות

עולמות רוחניים מלאי אור וקדושה

גליון שבועי המלקט באומנות את עיקרי ויסודות אמרי תורתם של הצדיקים
והיראים זיע"א אשר מתורתם אנו דולים ובזכותם אנו חיים וקיימים
- מסודרים על פרשת השבוע ככתבם וכלשונם -

להצטרפות חייג עכשיו: 04-8628888 והגליון בדרך אליך